Ж 89
792

К 89
792

Узейръ-бекъ Гаджибековъ.

Русско-татарскій

Политическихъ, юридическихъ, военныхъ и многихъ другихъ терминовъ.

СЛОВАРИ

Пособіе для чтенія татарскихъ газетъ, книгъ и для переводовъ изъ русскихъ брошюръ на современныя темы.

2081/2

и татарско-русскій

Цѣна 80 коп., съ пересылкою—90 коп.

ИЗДАНІЕ
М. Эм. РАСУЛЪ-ЗАДЕ.

БАКУ.
Тип. Бр. Оруджевыхъ.
1907.

К89 792

РУССКО-ТАТАРСКІЙ и ТАТАРСКО-РУССКІЙ

СЛОВАРИ

политическихъ, юридическихъ, военныхъ и многихъ другихъ терминовъ.

(Пособіе для чтенія татарскихъ газетъ, книгъ и для переводовъ изъ русскихъ брошюръ на современныя темы).

СОСТАВИЛЪ

Узейръ-бекъ Гаджибековъ.

ИЗДАНІЕ

М. Эм. РАСУЛЪ-ЗАДЕ.

2081/2

БАКУ.

Типографія Бр. Оруджевыхъ, Николаевская ул., д. Ашумова.

1907.

Н

ГОСУДАРСТВ. ПУБЛИЧНАЯ
ИСТОРИЧЕСКАЯ
БИБЛИОТЕКА

1142593

А

Абсолютизмъ. مطلقيت .
Абсолютный. مطلق .
Авангардъ. مقدمة الجيش .
Аванпостъ. قباق قراول خانه .
Августѣйшій. همايون .
Автократія. ادارۀ مستقله .
Автократъ. حكمدار مطلق .
Автономія. امتياز (استقلال).
Автономный. ممتاز (مستقل) .
Авторъ. مؤلف .
Авторитетъ. نفوذ. صاحب نفوذ.
Агентъ. وكيل ؛ آجنته .
Агитаторъ. مشوق .
Агитація. تشويقات .
Аграрія. آغراريا .
Аграрный вопросъ. ير وطوپراق مسئله سى .
Аграрное движеніе. ير و طوپراق حركتى .
Агрикультура. زراعت .
Адвокатура. دعوى وكيللكى؛ (آوو قاتلق) .
Адвокатъ. دعوى وكيلى (آووقات) .
Адептъ. مريد .
Администраторъ. حاكم. مدير .
Администрація. اداره . حكومت. سياست .
Адмиралтейство. بحريه دائره‌سى .
Адмиралъ. بحريه مشيرى . آميرال . (اميرالبحر) .
Адресъ. عنوان .
Адъютантство. ياورلك.
Адъютантъ. ياور .
Аккредитивъ (кредитивъ). اعتماد نامه.
Актуаріусъ. ضبطيه كاتبى.
Актъ. فعل. آقت.
Акцизъ. آقسيز .
Акція. حصه. سهم.
Акціонерное общество. حصه داران جمعيتى.
Акціонеръ. حصه دار.
Амнистія. عفو عمومى.
Амуниція. تجهيزات عسكريه.
Анархизмъ. نارشيزمه.
Анархистъ. نارشيست.
Анархія. آنارشيا. عدم قانونيت

Анонимное общество. تسمیه-
سز شرکت. آنونیم شرکتی.
Антагонизмъ. تضاد. مخاصمه.
Апелляторъ. مستأنف.
Апелляція. استیناف.
Аренда. اجاره .
Арендаторъ. اجاره دار.
Арестантъ. محبوس. دوستاق.
Арестный домъ. حبسخانه.
Арестовать. حبس(دوستاق)ایتمك
Арестъ. حبس.
Арріергардъ. دمدار قوشونی.
Арсеналъ. جبه‌خانه. سلاحخانه.
Артиллеристъ. طوپچی.
Артиллерія, طوپچی قوشونی.
Архивъ. کهنه کاغذ دفترخانه‌سی
Архитекторъ. معمار .
Архитектура. معمارلق .
Архитектурный. معماری .
Ассессоръ. رئیس معاونی .
Ассигнація. کاغذ پول (اسگیناس).
Ассигновать. پول تخصیص
ایتمك .
Ассимиляція. تشبیه و تسویه .
Ассоціація. اتفاق اختیاری .
Атаманъ. هطمان . قازاق بگی .
Атака. حمله .
Атаковать. حمله ایتمك .
Аттестатъ, احوال نامه . اجازتنامه.
Ауденція. ملاقات . پادشاه گو-
روشی .
Аукціонъ. مزایده .

Б

Баллотировка. قرعه .
Баллотировать. قرعه آتمق .
Банда. حیدود دسته‌سی .
Бандероль. باندرول .
Бандитъ. حیدود . شقی .
Банкротство. افلاس .
Банкротъ. مفلس .
Баталіонъ طابور.
Батарея. باطریه .
Безопасность. امنیت .
Безпартійный. بی طرف .
Безпорядки. اغتشاش .
Безчинство. نظامسزلق .
Бивакъ. قوشون چادرلاری قورو-
لان یر .
Биржа. بورسه . (بیرژا)
Биржевой курсъ. بورسه‌رایجی .

Битва. داوا. ووروشما.
Блокада. آبلوقه.
Блокъ. يالتاق .
Бой. محاربه. داوا.
Бойкотъ. بايقوت.
Большевики. بولشه‌ويقلر.
Бомба. خمبره. بومبا.
Бомбардировать. طوپه دوتماق.
Бомбардиръ خمبره‌چی عسكر.
Бомбистъ. بومباچی.
Бомбометатель. بومبا آتان.
Борьба. مبارزه.
Бригада. لوا.
Бунтъ. عصيان، بونت،
Буржуа. بورژوآ.
Буржуазія. بورژوآزيا.
Бухгалтерія. اصول دفتری.
Бухгалтеръ. دفتر دار.
Бѣглецъ. فراری.
Бюджетъ. بودجه.
Бюллетень. سيچگی کاغذی. رسمی اعلان.
Бюро. قلم.
Бюрократія. بيوروقراتيا.
Бюрократъ. بيوروقرات. (منصبدار)

В

Ваканція منحل اولمه.
Вакантный. منحل.
Валовой доходъ. واردات. کل مداخل.
Вассалъ. واسسال. تابع.
Вахмистръ. باش چاوش.
Вексель. تمسك. تحويل سندی.
Великія державы. دول معظمه
Вельможа. امنای دولت نفری .
Верхная палата. شورای دولت
Верховная власть. حکومت عاليه .
Верховно-уголовный судъ. جنايت محکمهٔ عاليه سی .
Взаимопомощь. تعاون.
Взводъ. قوشون طاقمی .
Взносъ. تاديه .
Взысканіе تجريم .
Взятка. رشوت .
Взяточникъ مرتشی .
Вина. تقصير ؛ تهمت .
Вице-губернаторъ. ويس . غوبرناطور . والی وکيلی .
Вице консулъ. شهبندر وکيلی .

Владычество. تحكم .
Властитель. صاحب اقتدار .
Власть. حكومت. اختيار . اقتدار . نفوذ .
Воевода قوشون رئيسى .
Военное положеніе. ادارۀ عرفيۀ عسكريه .
Военноплѣнный. حرب اسيرى .
Военно-полевой судъ. ديوان حرب عرفى (ميدان محاكمه سى).
Военный министръ. حربيه وزيرى
Военный судъ. ديوان حرب (محاكمۀ عسكريه).
Возмездіе. اجرت. مزد .
Возмущеніе. طغيان .
Возмѣщеніе убытковъ. تضمين .
Вознагражденіе. مكافات .
Возстаніе. قيام. عصيان .
Воинскій налогъ سالدات پولى.
Воинъ. عسكر . سالدات . سرباز
Война. حرب . محاربه . جنك .
Войско. قوشون .
Волненіе. غليان .
Волонтеръ. اختيارى عسكر .
Вольноопредѣляющійся. كوكللى عسكر.
Вооруженіе. سلاحلانمه .
Вопросъ مسئله .
Вошествіе на престолъ. جلوس. قعود .
Всадникъ. سوارى .
Всеобщее, прямое, равное и тайное избирательное право. عمومى كلى ، بلاواسطه مساوى و خفى انتخاب حقى .
Выборный. منتخب
Выборщикъ. انتخابچى .
Выборъ. انتخاب .
Выкупъ. گرودن قورتارمه .
Высочайшій указъ. فرمان عالى .
Высылка. نفى.
Вѣдомость. دائره دفترى .
Вѣдомство. نظارت؛ دائره .

Г

Гарантія. ضمان . كفالت
Гарнизонъ. محافظه عسكرى .
Гауптвахта. قراول خانه .
Гвардеецъ. خاصه عسكرى .

Гвардія. خاصه قوشونى.

Генералиссимусъ. سپەسالاراعظم

Генералитетъ. جنرال‌لار هیئتی.

Генералъ. جنرال.ـگنرال.(پاشا).

Генералъ-адмиралъ. گنرال ـ آمیرال .

Генералъ-адъютантъ. یاور ـ اکرم. گنرال‌ـآجودان .

Генералъ-губернаторъ. گنرال. غوبرناطور . جنرال‌ـوالی

Генералъ-консулъ. باش شهبندر

Генералъ-лейтенантъ. گنرال لەیتنانت .

Генералъ-майоръ. گنرال‌ـ مایور.

Генералъ-отъ кавалеріи. گنرال آت قاوالیری .

Генеральный штабъ. ارکان حرب .

Генеральство. گنراللق

Геній داهی .

Гербовой сборъ. طغرا ویرکیسی

Гербъ. طغرا .

Глава. رئیس .

Главарь. باشچی .

Главное управленіе. باش اداره .

Главное управленіе земледѣлія и государств. имуществъ. زراعت و املاك میریه باش ادارەسی .

Главное управленіе по дѣламъ печати. مطبوعات باش ادارەسی .

Главное управл. почтъ. и телгр. پوسته و تلغراف باش ادارەسی .

Главное управл. торговаго мореплаванья и коммерческ. портовъ. تجارت بحریه و بنادر تجاریه باش ادارەسی .

Главное тьюремное управленіе. حبسخانه باش ادارەسی.

Главнокомандующій. سرعسگر. سپهسالار .

Главноуправляющій باش مدیر .

Главный министръ. باش وزیر

Гласный. سس ویرن.

Горный инженеръ. معادن مهندسی .
Городовой. پولیس چاوشی .
Городская дума. شهر مجلسی.
Городская управа شهر ادارهسی .
Городской голова. شهر رئیسی .
Городской налогъ شهر و یرگیسی (احتسابیه) .
Господство. حکمفرمانلق. حکمرانلق
Государственная дума. دولت دوماسی .
Государственный совѣтъ. دولت شوراسی .
Государство. پادشاهلق؛ دولت .
Государь. پادشاه (غوصودار).
Грабитель. قولدور .
Градоначальникъ. قلعه بگی .
Градоначальство. قلعه بگیلك .
Гражданскій. ملکی .
Гражданскій судъ. محکمهٔ حقوق .
Группа. دسته .
Губернаторъ. والی. غوبرناطور .
Губернія. ولایت . غوبرنیا .
Гусаръ. هوسار .

Д

Давленіе. تضییق .
Дворянинъ. اصیلزاده .
Движеніе. حرکت .
Движимое имущество. اموال و املاك منقوله . (اموال متحرکه)
Девизъ. طراز
Дежурный. نوبتجی .
Дезертиръ. فراری، عسکری فراریسی .
Дезорганизація. عدم انتظام .
Декабристы. دیقابرچیلر .
Декларація. اعلان عمومی .
Декретъ. فرمان عالی .
Делегатъ. مرخص .
Делегація. مرخصلر هیئتی.
Демократизмъ. عامیّت .
Демократія. ادارهٔ عامیّه .
Демократъ. عامیون .
Демонстративный. نمایشکارانه.
Демонстратъ. نمایشچی .
Демонстрація. نمایش .
Департаментъ ده پارتمان.
Депозитъ. کفالت .

Депутатъ. مبعوث . وكيل .	Документъ. سند .
Депутація. هيئت مبعوثان .	Должность. مأموريت. قوللوق؛
Деспотизмъ. استبداد .	Доносъ. خبر ويرمه .
Деспотически. مستبديا نه .	Допросъ. استجواب .
Деспотія. ادارهٔ مستبده .	Доходъ. مداخل ؛ واردات
Деспотъ. مستبد .	Дружина. مبارز دسته سی
Децентрализація . عدم مركزيت	Дуэлъ. دوئللو . مبارزه .
Дефицитъ. ضرر ؛ زيان ،	Дѣлопроизводитель. كارگذار.

Дивидендъ. حصهٔ تمتع .	
Дивизія. عسكرى فرقه سى .	**Е**
Диктаторъ. حاكم مطلق .	Единеніе. اتحاد .
Диктатура . حكومت مطلقهٔ موقته	Единовластіе. . حكومت مطلقه
Династія. خاندان سلطنت سلاله سى .	Единомышленникъ. هم افكار.
Дипломатика. سياست . علم سياست .	Есаулъ. . يساول ؛ قزاق بيوگى
Дипломатическ. отношенія. مناسبات سياسيه .	Ефрейторъ. اون باشى .
Дипломатъ. سياسيون .	**Ж**
Директоръ. مدير .	Жалоба. شكايت .
Довѣренность. اعتبارنامه .	Жалобщикъ. شكايتچى .
Договоръ. معاهده . مقاوله .	Жалованіе. مواجب ؛ معاش . دونلوق .
Дознаніе. تحقيقات .	Жандарма. ژاندارم . جاندارمه .
Доказательство. دليل؛ برهان.	Желѣзнодорожный союзъ. دمير يول اتفاقى .
Докладъ. عرض تقرير.	**З**
	Забастовка. تعطيل .

Завѣщаніе.	وصيت .	Залпъ.	يايلم آتشى .
Заглавіе.	عنوان .	Замѣститель.	نايب .
Заговоръ.	سؤنيت .	Запасъ.	احتياط .
Заграничный паспортъ.	مرور تذكره سى .	Запрещеніе.	قدغن ؛ ممنوعيت .
		Запросъ.	ايراد سئوال . استعلام.
Задержаніе.	توقيف .	Засада.	سنگر .
Заемщикъ.	مستقرض . مديون.	Застрахованіе	سيغورطه .
Заемъ.	بورج : استقراض. دين.	Засѣданіе.	انعقاد .
Заимодавецъ.	داين ؛ بورج ويرن .	Засѣдатель.	رئيس معاونى .
		Захватчикъ.	غاصب .
Заказное письмо.	تعهدلى مكتوب .	Захватъ.	غصب .
		Защита.	مدافعه . دفاع .
Закладная.	گرو كاغذى .	Заявленіе.	اظهار نامه .
Закладъ.	گرو . رهن .	Земство.	زمين‌دارلق.
Заключеніе.	نتيجه .	Земскій начальникъ	زمين‌دارلق رئيسى.
Законовѣденіе.	قانون شناسى .		
Законодатель.	قانون ساز. واضع قانون .	Земскій сборъ.	زمين دارلق وير گيسى.
Законодательная власть.	حكومت قانونسازى .	Злоумышленникъ.	بدافكار.
		И	
Законодательство	قانون سازى .	Избираніе.	سيچكى.
Законоположеніе.	نظام .	Избиратель.	سيچكى‌چى.
Законопроектъ	قانون لائحه‌سى .	Измѣна.	خيانت.
Законъ.	قانون .	Измѣнникъ.	خائن.
Залогъ.	گرو .	Императоръ.	ايمپراطور.

Имперія. ايمپراطورلق.
Имущество. اموال و املاك.
Имуществен. цензъ. لياقت ملكيه.
Индивидуализмъ. انديويدو-آليزمه.
Инженеръ . مهندس .
Инженеръ. пут. и сообщ. يول مهندسى.
Инквизиторъ. اينكيويزيتور.
Инквизиція. اينكيويزيسيا. (محكمه روحانيه)
Инкогнито. (متنكراً) متنكر .
Иниціатива حق ابتدار.
Инкорпорація. اينقورپاراسيا.
Инспекторъ. درس ناظرى. مبصر
Инстанція. درجه.
Инструкція. تعليمات. دستورالعمل
Интеллигенція. عرفا.
Интендантство. لوازمات عسكريه شعبه‌سى.
Интересъ. منافع.
Интернаціонализмъ. اينترناسيو-ناليزمه.
Интернаціоналъ. اينترناسيونال.
Интерпелляція см. запросъ.
Инфантерія . پياده قوشون .
Инцидентъ. حادثه .
Искъ. دعا : دعوى.
Исполнительная власть. حكومت اجرائيه .
Исполнительный листъ. قطع نامه .
Исправительн. арестантск отдѣленіе. مجازات تأديبيه شعبه‌سى.

К

Кабинетъ. هيئت وزراء .
Кавалеристъ. سوارى عسكر .
Кавалерія. سوارى قوشونى .
Кавалькада. سوارى دسته‌سى.
Кадеты. قاديت لر .
Казематъ. زندان .
Казенная палата. باش خزينه اداره‌سى .
Казенный. ميرى ; پادشاهلق
Казна. خزينه .
Казначей. خزينه‌دار .
Казначейство. خزينه‌دارلق .
Камергеръ. مابينجى .
Кампанія. محاربه .
Кандидатура. نامزدلك .

Кандидатъ. نامزد

Канонада. توب آتشی .

Канониръ. طوپچی عسکر.

Канцелярія. دفترخانه. قانچیلار.

Капитализмъ. سرمایه‌دارلق .

Капиталистическій строй. سرمایه‌دارلق قاعده‌سی .

Капиталистъ. سرمایه‌دار .

Капиталъ. سرمایه .

Капитанъ. پیاده یوز باشی‌سی . قپودان .

Капитуляція. استیمان و تسلیم مقاوله‌سی .

Кара. جزا .

Карательный отрядъ. جزا قوشونی .

Караулъ. قراول .

Кассація. نقض .

Картечь. پشرو .

Каторжныя работы. خدمات شاقه .

Квитанція. قبض .

Классъ. صنف .

Клеветникъ. مفتر . بهتانچی .

Кляуза. مزوّرلك .

Кляузникъ. مزوّر.

Коалиція قوآلیسا .

Колонизаторъ. مستعمر.

Колонія. مستملکه ؛ مستعمره .

Комисаръ. قومیسار .

Комиссіонеръ. سمسار . قومسیونچی .

Коммиссія. قومسیون (مجلس) .

Комитетъ. قومیته .

Команда. عسکر صنفی .

Командиръ قوماندان .

Коммуна. قومونا .

Коммунизмъ. اشتراکیت .

Коммунистъ. اشتراکیون .

Компанія. شرکت . قومپانیا.

Компромиссъ. قومپرومیس .

Конвенція. بین‌الملل معاهده نامه‌سی (قونوه‌نسیا).

Конгрессъ. قونغره .

Конвой. محافظه دسته‌سی .

Конкурентъ. رقیب .

Конкуренція. رقابت .

Консерватизмъ. محافظه‌کارلق .

Консерваторъ. محافظه‌کار .

Конституціонализмъ. مشروطيت .

Конституціоналисты - демократы. مشروطۀ عاميه فرقه‌سى .

Конституція. قانون اساسى .

Консулъ. شهبندر .

Консульство. شهبندر خانه .

Контора. يازى خانه. اداره .

Контрабанда, قاچاق مال .

Контрабандистъ. قاچاق .

Контрактъ. معاهده؛ مقاوله .

Контрибуція. تضمينات حربيه .

Контролеръ. مقابله دفترچيسى . (قونترولييور)

Контроль. مراقبه (تفتيش).

Контръ-адмиралъ. بحريه ميرلواسى .

Конфедерація. حكومات مجتمعه. (قونفدراسيا) .

Конференція. قونفرانس .

Конфискація مصادره .

Конфликтъ. مناقشه .

Концессія. امتياز .

Копія. صورت . نسخه .

Король . قرال .

Коронованіе . تتوج. تاج قويما

Корпорація. هيئت .

Корпусъ. اوردو هيئتى .

Косвенный налогъ. تكاليف بالواسطه .

Космархія. اقليم گيرى. جهانگيرى

Космополитизмъ. قوسموپوليتزمه

Космополитъ. قوسموپوليت . (اهل جهان)

Крайняя партія. افراط پرست فرقه .

Крамола. عصيان . سركشلك.

Крамольникъ. عاصى . سركش.

Кредиторъ. دائن .

Кредитъ. اعتبار بورجى .

Кризисъ. بحران .

Криминальный. خلاف قانون.

Кровопійца. خون آشام.

Крыло. قناد.(قوشون قنادى).

Купонъ. قوپون.

Купчая крѣпость. صاتقى كاغذى.

Курьеръ. قاصد.

Куртажъ. دلاللق پولى.

Л

Лагеръ. اوردوگاه.

Лазутчикъ. خفیه عسکری.
Легализація. قانونلاشدیرما.
Легальный. موافق قانون.
Лейтенантъ. بحریه ضابطی.
Либерализмъ. حراندیشی.
Либералъ. حراندیش.
Либеральный. حراندیشانه ,
Ликвидація. ابراء . تسویهٔ حساب
Лоцманъ. گمی قولاغوزی .
Лѣвая. صول .

M

Магистратъ. ماگیسترات .
Магистръ. ماگیستر .
Маіоръ. مین باشی .
Маккіавелизмъ. ماکیاوه‌لیزمه .
Маневра. مانوره . مشق .
Манифестація. شنلك .
Маршалъ. مشیر .
Международный. بین الملل .
Межеваніе. سرحد قویمه .
Милиція. میلیس . عساگر محلیه
Министерство. وزارت .
Министръ. وزیر .
Министръ внутреннихъ дѣлъ داخلیه وزیری .
Министръ двора. دربار وزیری
Министръ иностранныхъ дѣлъ. خارجیه وزیری .
Министръ народнаго просвѣщенія. معارف وزیری .
Министръ путей и сообщеній. طرق و معابر وزیری .
Министръ торговли. تجارت وزیری .
Министръ финансовъ. مالیه وزیری .
Министръ юстиціи. عدلیه وزیری .
Мирное время. وقت حضری .
Мировой судъ. بدایت محکمه‌سی
Миссія. سپارش (هیئت) .
Митингъ. میتنغ . یغنجاق
Мичманъ. بحریه ملازم ثانی‌سی
Монархизмъ. مونارخیزمه .
Монархистъ. مونارخیا طرفداری
Монархія مونارخیا .
Монархъ. پادشاه .
Монополія. انحصار . یدواحد.
Морской министръ. بحریه وزیری .

Муниципализація. تملك شهری
Муниципалитетъ. شهر اداره سی
Мѣра. تدبیر .
Мѣстная власть. حکومت محلیه.
Мятежъ. شورش .

Н

Наблюдательный отрядъ— см. обсерваціонный корпусъ.
Наблюдательные посты. ترصد موقعلری .
Набѣгъ. استیلا . باسقین ،
Надзиратель. نظارتجی .
Надзоръ. نظارت ،
Назначеніе. تعیین .
Наказаніе. جزا ؛ تأدیب. تنبیه .
Накладная. اشیا دفتری .
Налогъ. ویرگی ؛ توجی .
Намѣстникъ. جانشین ،
Нападеніе. هجوم .
Направленіе. مسلك .
Народное представительство. وکالت ملیّه .
Насиліе. جبر ، زور .
Наступленіе. تجاوز ،
Наступательный союзъ. اتفاق تجاوزی .
Національзація. تملك ملّی (استملاك ملّی) .
Національзмъ. ملت پرستلك .
Націоналистъ. ملت پرست .
Національность. ملیّت .
Нація. ملّت .
Начальникъ. رئیس ، قائمقام .
Начальникъ дивизіи. قوشون فرقه‌سی رئیسی .
Начальникъ генеральнаго штаба. ارکان حرب رئیسی .
Недвижимое имущество. اموال و املاك غیر منقوله .
Недоимка. آلاجاق .
Независимость. استقلال .
Независимый. مستقل .
Нейтралитетъ. بی طرف . بی طرفلك .
Неограниченный. غیر محدود.
Неприкосновенность личности. مصونیت شخصیه .
Неприступный. ممتنع التسخیر.
Непріятель. دشمن .

Неустойка. شرطى جريمه .
Нижній чинъ. كوچيك مامور،
Новобранецъ. يكى قرعه عسكرى
Нота. تقرير (نوتا)
Нотаріусъ. مقاوله محررى .
Нумеръ. شماره. نمره .

О

Обвиненіе. اتهام. تقصيرلنديرمه.
Обвинительный актъ. اتهامنامه تقصيرنامه .
Обезпеченіе. تأمينات .
Обезпечить. تأمين ايتمك.
Область. اولكه .
Облигація. كفالتنامه .
Обмѣнъ. تعاطى . مبادله .
Обмѣнъ мыслей. تعاطئى افكار
Обмундировка. تلبيسات . (تجهيزات)
Оборонительный союзъ. اتفاق تدافعى .
Образовательный цензъ. لياقت علميه .
Образъ. طرح . طرز . اصول.
Образъ дѣйствія. خط حركت. طرز حركت .
Образъ правленія. طرز اداره. اصول اداره .
Обсерваціоный корпусъ. ترصد عسكرى هيئتى .
Обсужденіе. مذاكره .
Община. جمعيت ادارەسى .
Общество. جمعيّت .
Общество взаимопомощи. تعاون جمعيتى .
Объявленіе. اعلان .
Обыскъ. تحرى. آختارش
Обязанность. وظيفه .
Обязательное постановленіе. قرارداد مجبورى .
Обязательство. تعهد .
Ограниченіе. تحديدات .
Околоточный надзиратель. محلّه نظارتچيسى .
Округъ. ناحيه .
Окружной судъ. استيناف محكمەسى .
Опекунъ. وصى . قيّوم .
Ополченіе. ملّى قوشون .
Оппозиція. عكس الحركه. خلافگيرى .

Оппортюнизмъ فرصت يابى .

Оправданіе. . برائت. تبريۀ ذمت

Ораторъ ناطق .

Организація. عضويت .

Организовать. . تشكيل ايتمك

Орденъ. نشان

Ордеръ امر .

Ординарецъ. امر چاوشى .

Оруженосецъ سلاحدار .

Осада محاصره .

Осадное положеніе. محاصرۀ عسكريه اداره سى .

Осмотръ. معاينه .

Отвѣтственность. . مسئوليت .

Отдѣленіе. شعبه .

Отдѣлъ. شعبه ، قسم .

Отечество. وطن .

Отказъ. رد . امتناع .

Отлученіе. طرد .

Отмѣна. فسخ .

Отношеніе. مناسبت . مربوطيت.

Отпускъ. مأذونيت .

Отрядъ. قوشون دسته سى.

Отставка. استعفا .

Отступленіе.كيرى چكيلمه. گذشت.

Отчужденіе. (فراغ) . حق تصرفدن محروم ايتمه .

Офицеръ. ضابط .

Оффиціальность. رسميت .

Оффиціональный. رسمى .

Оффиціозный. نيم رسمى .

Охрана. محافظه .

Охранное отдѣленіе. محافظه شعبه سى .

Оцѣнка. تقدير .

Оцѣнщикъ. نرخ مامورى .

П

Палачъ. جلاد . مير غضب .

Пальба. دواملى آتشما .

Панисламизмъ. اتحاد اسلام . جامعة الاسلام .

Парламентаризмъ . پارلامنتاريزم .

Парламентъ. . مجلس مبعوثان .

Пароль. پاروله .

Партизанъ. دسته باز .

Партикуляризмъ. پارتيقولياريزمه .

„Партія мирнаго обновленія“. «تجدد صلحكارانه فرقه‌سى» .

„Партія народной свободы“ «حريت مليه فرقه‌سى».

Партія. فرقه .

„Партія правоваго порядка“. « قاعدهٔ حقوقیه فرقه‌سی »

Паспортъ. تذکره .

Патентъ. اصناف تذکره‌سی .

Патріотъ. وطن پرست .

Патруль. گزمه .

Пенсія. تقاعد معاشی ،

Переводчикъ. دیلماج . مترجم . ترجمان .

Переговоры. مکالمه .

Перемиріе. متارکه .

Печать. مطبوعات . (مهر)

Писецъ. یازیجی .

Плебисцитъ. آرای عمومیه .

Плутократія. پلوتوقراتیا .

Плутократъ. پلوتوقرات .

Плѣнъ اسیر . اسارت .

Побѣда. ظفر . غالبیت . فتح .

Повелитель. حاکم . آمر .

Повинность. تکلیف ؛ توجی . بده .

Повстанецъ. عاصی .

Повышеніе. ترفیع رتبه .

Повѣстка. جلب نامه .

Погашеніе долга. اطفای دین.

Погромъ. ملحمه . قتل عام .

Подать. ویرکی؛ خراج .

Податной инспекторъ. اصناف ویرگی (توجی) مدیری.

Подданство. تابعیت .

Подлинникъ. متن .

Подесятинный налогъ. دسیاتیں پولی .

Подлогъ. دسیسه . قلب ایش .

Подпись. امضا .

Подполковникъ قائممقام .

Подпоручикъ. ملازم ثانی .

Подстрекательство. اغوا . اغفال . تحریك .

Подрядчикъ. متعهد .

Подсудимый. مظنون .

Подчиненіе. اطاعت. تابع اولمه.

Подымная подать. توستی پولی

Пожарная команда. اطفائیه آلایی

Позволеніе. اذن . رخصت .

Поземельный налогъ. یر پولی .

Показаніе.	شهادت .
Покровительство.	حمايت .
Покушеніе.	سوء قصد .
Покореніе	تسخير . ضبط .
Политика.	پوليتقه . سياسيات .
Политическая экономія.	علم اقتصاد .
Политическій.	سياسى .
Полицейская стража.	ضبطيه سواريسى .
Полицейское управленіе.	ضبطيه اداره سى .
Полиція.	ضبطيه . پوليس .
Полицеймейстеръ.	ضبطيه مديرى .
Полковникъ.	ميرآلاى .
Полкъ.	آلاى
Полномочіе.	وكالت .
Положеніе.	وضعيت . حال .
Помощникъ.	معاون .
Помѣщикъ.	ملكدار .
Популяризація.	تشهير . تسهيل
Порука.	ضمانت .
Поручительство.	التزام .
Порядокъ.	قاعده .
Посланникъ.	ايلچى؛ سفير .

Посолъ.	سفير كبير.
Посольство.	سفارت . سفارتخانه
Посредничество.	وساطت .
Потомственное дворянство.	ارثى اصيلزاده‌لك .
Пошлина.	رسم؛ رسومات .
Починъ (см. инпціатива).	
Почта.	پوسته .
Почталіонъ.	نامه‌رس . موزع
Правая.	صاغ .
Правило.	قاعده ؛ نظام .
Правительство.	حكومت .
Правленіе.	اداره .
Право.	حق . (اختيار) .
Правосудіе.	عدل ، عدالت .
Праздникъ.	تعطيل . بايرام .
Прапорщикъ.	ملازم ثالث .
Предварительное слѣдствіе.	تحقيقات ابتدائيه .
Предводитель.	رئيس .
Представитель.	نماينده . وكيل.
Представительство.	وكالت . نماينده‌لك .
Представить.	تقديم ايتمك .
Предсѣдатель.	صدر .

Предсѣдательство. صدارت .

Президентъ. رئيس جمهور .

Премьеръ-министръ. صدر اعظم .

Преслѣдованіе. تعقيب .

Престижъ. شان . حيثيت .

Преступленіе. جنايت .

Преступникъ. جانى .

Претендентъ. مدعى ، ادعاچى.

Привиллегія. امتياز ؛ فرق .

Приговоръ. حكم .

Приговорить. محكوم ايتمك .

Признаніе. اقرار . اعتراف .

Приказъ. امر ؛ بيوروق .

Принципъ. اساس .

Принцъ. پرنس ، شهزاده .

Приставъ. محله بگى .

Присутственное мѣсто. ديوان خانه . مؤسسه .

Приступъ. يوريش .

Присяга. تحليف . آند ايچمك.

Присяжный повѣренный. دعوى وكيلى .

Притязаніе. ادعا .

Провинція. ايالت .

Провокаторъ. مفتن ؛ مفسد .

Провокація. فتنه. تحريكات مفسدانه

Прогоны. يول پولى .

Программа. مرامنامه .

Прогрессивная партія. فرقهٔ ترقى پرور .

Прогрессивно - подоходный налогъ. تكليف متزايد . (تكليف مترقى) .

Проектъ. لائحه .

Происшествіе. حادثه .

Прокламація. انتباهنامه .

Пракуратура. مدعى عمومى لك.

Прокуроръ. مدعى عمومى .

Пролетаріатъ. فقراى كاسبه .

Пропаганда. نشر افكار .

Пропорціональная система представительства. وكالت متناسبه اصولى .

Протекторатъ. حق حمايت .

Протестъ. اعتراض .

Противозаконный. خلاف قانون

Противопровительственный خلاف حكومت .

Протоколъ. برات القول .

Прошеніе. عریضه .
Профессія. پیشه. صنعت. ایش.
Профессіональный союзъ. همکارلار اتفاقی .
Прямые налоги. تکالیف بلا – واسطه .
Пытка. عذاب .

Р

Рабство. قول‌لق . عبدلك .
Равенство. مساوات .
Равноправіе. تساوی حقوق .
Радикализмъ. رادیقالیزمه .
Радикалъ. رادیقال .
Разслѣдованіе. تحقیقات . تد – قیقات .
Разсмотрѣніе. رویت .
Разногласіе. اختلاف آراء
Разрѣшеніе. استیذان .
Разъѣздъ. گزمه .
Рапортъ. تقریر . انها .
Раскладочный сборъ. تمتع ویرگیسی .
Распоряженіе. امر. بنا گذارلق
Ратификація. تصدیق. تنسیب .
Реабилитація. ابقاء
Реакціонеръ. ارتجاعیون .
Реакція. ارتجاع .
Ревизія. تفتیش .
Ревизоръ. مفتش .
Революціонеръ. انقلابیون .
Революція. انقلاب .
Регистраторъ. قیودات ماموری
Регистратура. قیودات شعبه سی .
Регистровать. قید ایتمك، تسجیل ایتمك .
Регіонализмъ. رەگیونالیزمه .
Регулированіе. تنظیم ؛ تنسیق .
Регулярный. منتظم .
Регулярное войско. نظام قو – شونی .
Режимъ. طرز اداره .
Резервъ. احتیاط قوشونی .
Резиденція. اقامتگاه .
Резолюція. قرار. فیصل. قطعنامه
Результатъ. نتیجه .
Реквизиція. نفیرعام . تکالیف حربیه .
Рекогносцировка. استکشاف .
Рекрутъ. قرعه نفری .
Реорганизація. اصلاح تشکل .

Репрессія. تدابير جبريه .
Республика. جمهوريت. جمهور.
Ретирада.(см. отступленіе).
Реформа. اصلاحات .
Реформаторъ. اصلاحات پرداز .
Реформистъ. اصلاحات طرفدارى
Ростовщикъ. مرابحه‌چى (معامله‌چى)
Рота. بلوك . (بولوك)
Ручательство. التزام .
Рѣзня قرغين . قتال .
Рѣшеніе. حل . فصل . قطع .
Рядовой. قوشون نفرى .
Ротмистръ. سوارى يوز باشى سى.

С

Салютъ. حربى سلام .
Самовластіе. خودسرى حاكميت
Семодержавіе (см. автократія).
Самодержецъ(см.автократъ)
Самооборона. مدافعه .
Самоуправленіе. مختاريت اداره
Санкція. تقديس .
Сановники. امناى دولت .
Санъ. بيوك منصب .
Саперное войско. قازماچى قوشونى .
Саперъ. قازماچى عسكر .
Сберегательная касса. اقتصاد صندوغى .
Свидѣтель. شاهد .
Свидѣтельствованіе. شهادت .
Свита. معيّت .
Свобода. حريت . آزادلق .
Свобода вѣроисповѣданія. حريت اديان و مذاهب .
Свобода личности. حريت شخصيه .
Свабода печати. حريت مطبوعات
Свабода совѣсти. حريت وجدان
Свобода союзовъ и собраній. حريت اتفاق و اجتماع ,
Свободный. حر . آزاد .
Свободомыслie (см. либерализмъ).
Связь. رابطه .
Сдача تسليم .
Секвестръ. حجز .
Секретарь كاتب .
Сепаратизмъ. مختاريت .
Сенатъ. مجلس اعيان .
Сенаторъ. اعيان .

Сессія. زمان انعقاد .

Сигналъ. اشاره .

Система. اصول. طرز .

Скидка. تنزيل .

Скупщикъ. محتكر .

Служба. خدمت .

Слѣдователь. مستنطق

Слѣдствіе. استنطاق .

Смертная казнь. اعدام جزاسى.

Смотритель. ناظر .

Сношеніе. علاقه .

Собраніе. مجلس ؛ يغنجاق .

Современникъ. همعصر ,

Совѣтникъ. مستشار. مصلحتگذار.

Совѣтъ. شورا .

Совѣщаніе. مشاوره .

Соглашеніе. ائتلاف . موافقت .

Солидарность. وفاق. هم رأيى.

Сопротивленіе. مقابله. مقاومت .

Сословіе سلك .

Составленіе. ترتيب .

Составъ (см. корпорація.)

Соціализація. تملك اجتماعى (استملاك)

Соціализмъ اجتماعيت .

Соціалистъ اجتماعيون .

Соціалъ-демократъ. اجتماعيون عاميون .

Соціалъ - революціонеръ. اجتماعيون – انقلابيون .

Союзъ. اتفاق .

„Союзъ 17 октября“. « ١٧ اوقتيابر اتفاقى » .

Союзъ союзовъ. اتفاقلار اتفاقى

Справедливость. عدالت .

Сраженіе. جنك .

Средство. واسطة .

Срокъ. مهلت .

Ссуда. اعانه كيمى بورج .

Ссылка منفا .

Статистика. استاتيستيق .

Староста. }
Старшина. } كتخدا .

Столица. پاى تخت : دارالسلطنه.

Столкновеніе . مصادمه. ووروشما .

Стражникъ. گوزتجى .

Страна. مملكت .

Стратагема. حيلهٔ حربيه .

Стратегія. سوق الجيش .

Страховать. سيغورطه ايتمك .

Страхованіе. سيغورطه .

Страховое общество. سيغور-
طه جمعيتى .

Сторонникъ. طرفدار .

Стычка. مصادمه .

Субсидія. اعانۀ جبريه .

Судебная палата. تمييز محكمه-
سى .

Судебное управленіе. محكمه
اداره سى .

Судопроизводство. اصول محا-
كمه .

Судъ. محاكمه . محكمه .

Судья. حاكم .

Сухопутное войско. عساكر
بريه .

Счетоводство. محاسبه .

Счетоводъ. محاسبه‌چى .

Сходка, يغنجاق .

Сыскная полиція خفيه پوليسى.

Сыщикъ خفيه نفرى .

Съѣздъ. اجتماع .

Т

Тайный. خفى .

Тайный выборъ. خفى انتخاب.

Такса. نرخ .

Таксаторъ. نرخ مامورى.

Тактика. (طووراناش) تعبية الجيش.

Таможня. گومروك.

Тарифъ. تعرفه.

Территоріальная цѣльность.
تماميت ملكيه .

Терроризмъ. تدهيش اصولى.

Террористъ. تدهيشجى.

Террорь. تدهيش .

Тираніе. ظلم . ستم .

Тиранъ. ستمكار .

Титулъ. عنوان . لقب .

Толпа. دسته.

Трактатъ. عهد؛ مقاوله .

Траншея. خندق .

Требованіе طلب؛ مطالبه .

Тревога. هيجان.

Трибуна. منبر. كرسى خطابه

Трибунъ. ناطق. خاطب.

Тройственный союзъ. اتفاق
مثلث .

Тріумфъ. پارلاق مظفريت.

Трофей. غنيمت حربيه.

Тяжба. دعوى.

У

Убійца.	قاتل.
Увольненіе.	عزل .
Уволенный.	معزول.
Угнетеніе.	تضييق .
Угнетенность.	تظلّم .
Уголовный судъ.	جنايت محكمه‌سى.
Угроза.	تهديد .
Удаленіе.	تبعيد .
Удовлетвореніе.	ترضيه.
Узаконеніе.	تنظيم ؛ تقنن.
Узникъ.	محبوس .
Узурпаторъ.	غاصب .
Узурпація.	غصب .
Указъ.	فرمان .
Укрѣпленіе.	استحكام.
Ультиматумъ.	شرط مؤكد.
Умѣренный.	معتدل ؛ اعتدال‌لى .
Уничтоженіе.	لغو ، امحا. تدمير
Унтеръ-офицеръ.	كوچك ضابط
Уполномоченный.	موّكل. وكيل
Уполномочить.	وكيل ايتمك.
Уполномочіе.	وكالت. توكيل .
Управленіе.	اداره .
Управляющій.	مدير .
Упраздненіе.	لغو.
Урядникъ.	سوارى باش چاوش.
Усиленная охрана.	محافظهٔ شديدهٔ عسكريه .
Условіе.	شرط .
Уставъ.	نظامنامه .
Уступка.	ترك ؛ گذشت .
Утвержденіе.	تصديق .
Участіе.	اشتراك.
Учредитель.	مؤسس .
Учредительное собраніе.	مجلس تاسيسى .
Учредить.	تاسيس ايتمك .
Учрежденіе,	مؤسسه .
Уѣздъ.	قضا .

Ф

Фактически.	فعلا . حقيقتاً
Фактъ	فعل . حقيقت .
Фанатизмъ.	حميت جاهليّه. تعصب.
Фанатикъ.	متعصب جاهل .
Федерація.	اتفاق دول .
Фельдмаршалъ.	سردار اكرم .
Фельдфебель.	پياده باش چاوشى
Феодализмъ.	دره‌بكلك .
Фондъ.	فوندو .

Форма. شکل .

Формальность رسمیت .

Фортификація. استحکام انشاسی علمی .

Фортъ. استحکام .

Фракція. اتفاق . شعبه .

Фронтъ. قوشون دوزومی .

Х

Ходатайство. التماس . توسط .

Хозяйство. اقتصاد ملك و مال .

Хулиганъ. خولیغان (چاپقین) .

Ц

Царь. پادشاه . (چار) .

Цензъ. لیاقت .

Централизація. مرکزیت .

Центральная власть. حکومت مرکزیه .

Церемоніалъ. تشریفات رسمی .

Церемоніальный маршъ رسم کچید .

Церемоніймейстръ. تشریفاتچی

Циркуляръ. دوائر نامه .

Ч

Часовой. نوبتچی .

Чекъ. چق . پولیچه .

Черная сотня. قرا گروه .

Чиновникъ. مامور .

Чиновничество. مامورلق .

Чинопроизводство. ترفیع رتبه .

Чинъ. رتبه . منصب .

Членъ. عضو؛ اعضا .

Чрезвычайная охрана. محافظهٔ فوق العاده .

Чрезвычайный посолъ. فوق العاده سفیر .

Ш

Шеренга. قوشون دوزومی .

Шествіе مؤکب .

Шефъ. فخری رئیس .

Шовинизмъ. ملتچیلك . تعصب و تکبر ملی .

Шовинистъ. ملتچی .

Шпіонъ جاسوس .

Штабъ. ارکان ؛ هیئت .

Штабъ-ротмистръ. سواری یوز باشی‌سی وکیلی .

Штрафъ. جریمه .

Штурмъ. یوریش ؛ هجوم .

Э

Эвакуація. تخلیه .
Эволюція. تکامل .
Эволюціонеры. تکاملیّون .
Экзекуція. جزا قوشونی .
Экономія. اقتصاد .
Экспертъ. صاحب اهلیت. اهل‌خبره
Эксплоатація. قازانج ؛ استفاده.
Экспропріація. (فراغ) اغتصاب
Элементъ. عنصر .
Эмигрантъ. مهاجر .
Эскадра. دونما ؛ فیلوت .
Эскадронъ سواری بلوگی .
Этабъ. یاتاب .
Эшафотъ. محل اعدام .

Я

Явочный порядокъ. علنی قاعده
Ядро. طوپ گولله‌سی .

Конецъ.

ختام

ДОПОЛНЕНІЕ

علاوه

Деморализація انتظام سزلق

Мобилизація استحضار

Драгоманъ سرکاتب

Блокъ بلوق ــ (انـگلز) مختلف سیاسی فرقه‌لرك آراسنده اولان موقتی اتفاق معناسنه ایشلنلور .

تصحیحنامه

ترك - مسلمان لغتنده گورینن سهولر

صفحه‌ده	سطرده	چاپ اولنوبدر	گرك اوخونسون	صفحه‌ده	سطرده	چاپ اولنوبدر	گرك اوخونسون
(١)	٥	سره‌زلرنه	سوزلرله	١٩	٨	عصیان مسلح	قیام مسلح
"	٧	آبه راسی	آراباسی	٢٤	١٣	روسیلاده	روسیاده
"	١٢	مختلت	مختلف	٣٠	×٧	ترقع	ترفع
"	٢٠	فقطه	فقط	٣٧	٥	حمکم	حکم
١	٦	ملموری	ماموری	٣٨	٨	وزیزی	وزیری
"	١٣	جامعته‌الاسلام	جامعة الأسلام	٣٩	×٥	شبعه سی	شعبه‌سی
٢	١٥	آتودنت	آدىوتانت	٤٢	٦	قواینن	قونین
٣	١٦	ادرة	ادارة	٤٤	١٠	رائی	رأی
٤	٤	مجلس موثان	مجلس مبعوثان	٤٥	٥	قارشور قابت	قارشو رقابت
"	×٤	موسسه‌لرك ایشلری	موسسه‌لرككهنه‌ایشلری	٥٠	×١٠	ارلان	اولان
٥	١٠	اوزه	اوزره	٥٨	×٦	یا خو	یا خود
٦	١٥	مرای	مرامی	٦٠	×١	ولیور	اولیور
"	×٣	(نحم)	(نم)	٦٢	٨	رور ایله	زور ایله
٨	١	اطفائیه الاییی	اطفائیه آلاییی	٦٤	×٤	Резолюція	Рѣшеніе
٩	٤	مالـڭ	مالین	٨٢	×٣	تشوین	تشویق
١٠	١٣	ویریسگی	ویرگی	٨٣	٩	آبسولیونیزمه	آبسولیو تیزمه
"	×٢	خقوق	حقوق	"	×٨	مهاهده	معاهده
١١	×١	مظلق	مطلقی	٨٤	٢	رفاقنده	رفاقتنده
١٢	١٠	Монполя	Монополія	"	×٩	مقاوله محری	مقاوله محرری
١٣	١٤	اتفاقه "	اتفاقی "	٨٧	٢	Жялованіе	Жалованіе
١٦	٦	شبه	شبهه				

قید : سطرلرك حسابنده بعضی عددلرك قباقنده بویله (+) بر نشان قویلماسی اوڭا اشاره‌در ، كه او صفحه‌نك آشاغی طرفندن گرك سایلوب حسابه آلنسون ، نشانسزلار ایسه یوخاریدن سایلنور .

بعضی بیانات

بو لغتدن لایقنجه استفاده ایتمك ایچون شوآتیده‌کی سوزلره دقت یتورمه‌لیدر . سایر طایفه‌لرده مشاهده اولندیغی کیمی ، بز دخی قبول ایتمش اولدیغمز اجنبی سوزلری مختلف شکلده یازییورز، مثلا لاتنجه اولان экономія سوزینی بعضی « ایکونومی » ، بر پاره‌مز « اکنومی » دیگرلرمز « ایقونومی » و سائره طرزنده یازییورلار ، همچنین مثلا акція سوزینی « آکسیا » و « آقسیا » ده یازان‌لار اولیور ؛ بو جوره مختلف شکللی یازیلان سوزلر چوخدر . بز ایسه او سوزلری روسجه یازیلان کیمی یازمشیق مثلا : هر یرده روسجه K ایشیدیلن حرفك عوضنده « ق » استعمال ایتمشیك ، بناء علیه بو جوره اجنبی سوزلری غزته فلانده « ک » ایله یازیلمش گورن‌لردن توقع اولنور که همان سوزی بو لغتده آختاردقده « ق » اولان قاعده ایله آختارسون‌لار . (مثلا : « آکسیا » سوزی عوضنده «آقسیا» ـــ « اکنومی » عوضنده « ایقونومیا » « رآکسیا » عوضنده « ره‌آقسیا » یه باخسونلار) .

عزیز

اشاره‌لرك بياناتی :

(ع)	ــ يعنی :	عربجه
(فا)	„	فارسجه
(تر)	„	ترکجه
(فر)	„	فرنکجه
(لات)	„	لاتینجه
(له)	„	لهجه
(يو)	„	يونانجه
(ايت.)	„	ايتاليانجه
(روس.)	„	روسجه
(انكل.)	„	انکليزجه
(مج)	„	مجارجه
(نم)	„	نمسجه
(ع. فا)	„	عربجه ـ فارسجه
(ع. تر)	„	عربجه ـ ترکجه
=	„	يا اینکه (يا خود)

ضابط ، آفسر (آجودان) Адъютантъ.

یاورا کرم — باخ : گنرال ـ آجودان .

یایلم آتشی — (تر) — قوشون اهلنك هامو بردن تفنك بوشا ـ
لتمه‌سی . (زالپ) Залпъ.

ید واحد —(ع) — بوده « انحصار » معناسنه در .

یرپولی — یردن آلنان و یرگی . Поземельный налогъ.

یغنجاق — باخ : اجتماع .

یکی قرعه نفری — تازه سالدات . Новобранецъ.

یوریست — (لات) — باخ : حقوق شناس .

یوریش — (تر) — سنگرك اوسته گوزی یوممادن هجوم ایتمه.
Приступъ; штурмъ.

یول پولی — بر یره گوندریلن مأموره ویریلن یول خرجی .
Прогоны.

ختام

Конецъ.

ولايت — (ع) — مملكتك بر حصه سى . غوبرنيا . Вилаетъ. Губернія.

ويرگى — (تر) دولته ويريلن خرج ، توجى ، رسم ، تكليف. Налогъ, подать, пошлина.

ه

هجوم -- (ع) اوسته توكولمه . باسقين . Нападеніе.

هطمان — (مج) — قازاقلار بيوگى . آتامان . Атаманъ.

همايون — (ع) — پادشاهه منسوب و متعلق . Августѣйшій-ая-ее.

هم رأيلك — باخ : وفاق .

هم عصر— بر عصرده ياشايان لارك هر برى . Современникъ.

هم فكر — ديگريله بر فكرده اولان . Единомышленникъ.

همكارلار اتفاقى — بر پيشه و صنعتده اولان آدملرك اوز منافعلرينى مدافعه ايدوب گوزلەمك ايچون قورديقلارى اتفاق. Профессіональный союзъ.

هوسار — (مج) — يونگل و گوزل گينمش عسكرى سوارى نفرى . Гусаръ.

هيجان — (ع) — جوش ، ايچرى حركت ، غليان . Тревога.

هيئت — (ع) — بر ادارەده اولان آدملرك هاموسى. بر طوپ آدم. Корпорація, составъ; (миссія).

ى

ياتاب — (فر) — محبوسلارك منفايه گوندريلمەسى . Этабъ.

ياور — (فا) — عسگرى بر رئيس يانندە خصوصى خدمتده بولنان

وصیت — (ع) — بریسنك اولمکدن قاباق ویردیگی سپارش. Завѣщаніе.

وضعیت — (ع) — طورش ؛ طور ، شکل ، حال . Положеніе.

وطن پرور — و طننی سوەن آدم . Патріотъ.

وظیفه — (ع) — ایفاسی لازم اولان ایش ؛ بورج . Обязанность.

وفاق — (ع) — هم فکر و هم رأی اولمه . Солидарность.

وقت حضری — (غ) — محاربه اولمیان زمان ؛ صلح وقتی . Мирное время.

وقعه — (ع — حادثه ، ایش . Происшествіе.

وکالت — (ع) — ۱) وکیللك ؛ بر کس و یا بر فرقه طرفندن وکیل اولمه . ۲) حضور محکمەده بر غیریسی طرفندن دانیشمغه و اونی مدافعەیه چیقان آدم . 1) Представительство; 2) Полномочіе. Адвокатура.

وکالت متناسبه — (ع) — ملّت وکیللری و یا مبعوثلارك عددی، اونلاری انتخاب ایدن فرقەلرك عددیله متناسب اولمق اوزره واقع اولان وکالت . (اون) آدم ایکی نفر وکیل سیچمگه اختیارلی اولدقده، یگرمی آدمك ده ایکیدن آتق سیچمگه حقی اولیور). Пропорціональная система представительства.

وکالت ملیه — (ع) — ملتك ، اوز وکیللری واسطه سیله ادارۂ مملکت و وضع قوانین امرلرنده اشتراکه و مأمورلرك عمللرینی تفتیشه حقی . Народное представительство.

وکیل — (ع)— باشقه سنك عوضنده ایش گورمگه حقی اولان آدم ، نماینده . Уполномоченный; представитель.

نه یترالیته — (لات) — بی طرفلك . Нетралитетъ.
نیم رسمی — یاری رسمی اولان . Оффиціозный-ая-ое.

و

واردات — (ع) — بر کسك و یا بر دولتك سنه‌لك گلیمی ، مداخلی . Приходъ; валовой доходъ.
واسسال — بر چوخ امور خارجیه و داخلیه سنده بیوك بر دولته تابع اولان دیگر خورده حکومت . Вассалъ.
واسطه — (ع) — یول ، طریق اورتاچیلق . Способъ; средство.
واسطه سز ویرگیلر — آدمك اوزندن یا مال و ملکندن آلنان ویرگی‌لر ، بونگا « تکالیف بلا واسطه » دخی دییلور . Прямые налоги.
واسطه لی ویرگی‌لر — اوجور ویرگی‌لردرکه آدمدن و یا اونك مال و ملکندن آلنمیوب احتیاجات ضروریه‌دن ـ مثلا ، قند ، چای ، توتون واجبنی مملکتدن گتوریلن مالدن آلنور . بونگا « تکالیف بالواسطه » دخی دییلور . Косвенные налоги.
واقانسیا — (لات) — باخ : منحل .
والی — (ع) — باخ : غوبرناطور .
وزارت — (ع) — وزیرلك ؛ وزیرلك اداره سی . Минис-терство.
وزیر — (ع) — دولتك اك بیوك مامورلارینه دییلورکه بونلارك هره سی بر وزرات ایشلرینه نظارت ایتورور . Министръ; везиръ.
وساطت — (ع) — واسطه اولمه؛ میانچیلق. Посредничество.

نظام قوشونی — (تر) — منتظم و بر گزیده قوشون. Регу-лярное войско.

نظامنامه — ایچنده نظام و قاعده‌لر یازیلمش اولان کتابچه . Уставъ.

نفوذ — (ع) — سوزی کیچمه ؛ سوزی اثر ایلمه . Авторитетъ; вліяніе

نفی — (ع) — بر کسی تقصیری جهتنه سورمك . Высылка.

نقض — (ع) — آشاغه محکمه‌دن ویریلمش حکملرك یوخاری محکمه طرفندن پوزیلمه‌سی . Кассація; отмѣна.

نمایش — (ع) — ۱) بر مسئله خصوصنده جمله‌یه گوز قارشوسنده اظهار رأی ایتمك ایچون بر یره یغلوب حکومتك و جماعتك دقتنی اوز مطلب و مقصدارینه جلب ایتمه و بونك ایچون بازار و کوچه‌لرده مؤکب و شنلکلر قورمه . ۲) بر دولت طرفندن دیگر دولته قارشو اتخاذ اولنان تهدید آمیز حرکتلر . Демонстрація.

نمایشجی — نمایش قوران. Демонстрантъ

نمایشکارانه — (فا) — نمایشه مخصوص ؛ نمایشلی . Демонстративный-ая-ое.

نماینده — (فا) — بر فرقه‌نك یا جمعیتك ، یا دولتك طرفندن وکیل اولنمش آدم . Представитель.

نمره — (لات) — بر شیئك بربرنك دالنجه عددینی گوسترن رقملر: شماره . Нумеръ.

نوبتچی — (تر) — نوبتده دوران عسکر و سائره . Дежурный; часовой.

نوتا — (لات) — بر دولتك دیگر بر دولته سیاساً مراجعت و اخطاری . (تقریر) . Нота.

ناسیونالیست — [لات] — باخ : ملت پرست .

ناطق — (ع) — نطق سویلین ؛ یاخشی دانیشان . Ораторъ.

ناظر — (ع) - نظارت یتورن ؛ برایشه نظارت یتورمگه مامور اولان آدم . Смотритель.

نامزد — (فا) — بر قولللوغه و یا عضولگه تعیین و انتخاب اولنهجقی گوزلنیلن آدم . (قاندیدات) . Кандидать.

نامزدلك — نامزد اولمه . Кандидатура.

نامه‌رس — (فا) — کاغذ پایلیان مامور . Почталіонъ.

نایب — (ع) — بربنك یرنده اوتوران ؛ جانشین . وکیل . Замѣститель; намѣстникъ.

نرخ — (ع) — ات ، چوره‌ك و سائر بو کیمی شیلره حکومت طرفندن قویولان بها ، قیمت . (تاقسا) Такса.

نرخ ماموری — نرخ قویان مامور . Таксаторъ.

نشان — (فا) — ۱) علامت ، اثر . ۲) نشانه‌نی وورمق ایچون سلاح گوتوروب حاضرلانمه . ۳) حکومت طرفندن مامورلارینه عطا اولنان و اوستلرینه طاقیلان علامت . 1) Признакъ, памятникъ. 2) Прицѣлъ. 3) Орденъ.

نصب — (ع) — تعیین . ماموریته قویمه . Назначеніе.

نظارت — (ع) — ۱) باقمه ؛ گوز یتورمه . ۲) اداره . 1) Надзоръ 2). Вѣдомство.

نظارتجی — نظارت یتورن . باخان . Надзиратель.

نظام — (ع) — ۱) اصول ، قاعده ، ترتیب . ۲) احتیاجات زمانه‌یه گوره اتخاذ اولنان قانون . 1) Порядокъ; правило. 2) Законоположеніе; узаконеніе.

مهلت — (ع) — وقت ویرمه ، بر قدر وقت ایچون اذن ویرمه. Срокъ.

مهندس — (ع) — هندسه فننی یاخشی بیلن آدم. (اینجنیر).

میتنغ — (انـگل .) — یغنجاق ؛ سیاسی اجتماع . Митингъ.

میدان محکمه‌سی — باخ : دیوان حرب عرفی

میرآلای — (تر) — بر آلای قوشونـنـگ بیوگی (پولقوونیـسـک) Полковникъ.

میری — (ع) — حکومته ودولت خزینه‌سنه عائد اولان. Казенный.

میسیا — (لات) — ۱) مرخـصلر هیئتی. ۲) سپارش؛ احاله . Миссія

میلیتاریزمه — (لات) — قـوشـون بـازلـق . — دولـتـلـرك ، قوشونلارینی گوجلشدیروبده بو نوعیله صلح عمومینی ساخلامقلری درکه بونك آرتق مصارف و مخارجی اولدیقنه گوره اهالی‌یه اقتصاد جهـتنجه ضرردر . Милитаризмъ.

میلیسیا = میلیس — (لات) — محاربه زماننده یرلی سواریلردن عمله گلن قوشون . Милиція.

مینستر — (لات) — باخ : وزیر .

ن

ناحیه — (ع) — اولـکه ، دائره . Округъ.

ناسونالیزاسیا — (لات) — بر شیئی (مثلا یری) بتون ملتك حق استفاده‌سنه قویمه ؛ بتون ملته ویرمه . (استملاك ملی) . На-ціонализація.

ناسیونالیزمه — (لات) — باخ : ملت پرستلك .

مواجب — (ع) — دوتلق . مامورلاره هر آی ویریلن مزد . Жялованіе.

موافقت — (ع) — اویمه ، راضیلاشمه ؛ مطابق اولمه. Согла-шеніе; согласованіе.

مؤسس — (ع) — تاسیس و تشکیل ایدن ؛ قوران ، بنا ایدن . Учредитель; основатель.

مؤسسه — (ع) — بنا ، تیکلی ؛ دولته منسوب بر تیکلی که ایچری سنده دفتر خانه و سائره اولیور. Учрежденіе.

مؤکّب — (ع) — بر بیوك ذاتك یاننده و یا بیوك بر ایش مناسبتیله بغیلوب بر یرده یواش یواش گیتمه . Шествіе.

موکّل — (ع) — وکیل اولنمش . Уполномоченный.

مونارخ — (یو) — پادشاه . Монархъ.

مونارخیا — (یو) — پادشاهلق. مملکتك پادشاهه تابع اولماق طرزی . Монархія.

مونارخیزمه — (یو) — مونارخیا اصولی . Монархизмъ.

مونارخیست — (یو) — مونارخیزمه طرفداری . پادشاهپرست . Монархистъ.

مونوپولیا — (یو) — باخ : انحصار .

مونیسپالیزاسیا — (لات) — شهره و یا شهر اداره سی آلتنه تابع ایتمه ، بر شیئی (مثلا یری) آلوب شهره مخصوص ایتمه . Муниципализація.

مهاجر — بر مملکتدن چیخوب دیگرینه هجرت ایدن . Эми-грантъ.

مهر — (فا) — بر آدمك و یا بر اداره‌نك اسمی اوزرنده یازیلمش آلت در که اونی کاغذه باصیورلار. Печать

مملوکیت — (ع) — قوللق ؛ بنده‌لك . Всеподданство; рабство.

ممنوع — (ع) — قدغن . اولنمش . Запрещенный.

ممنوعیت — (ع) — قدغن Запрещеніе

منازعه — (ع) — غوغا ، شدتلی مباحثه . Ссора.

مناسبت — (ع) اویغونلق ، معاملات و روابط . Отношеніе.

منافع — (ع) — منفعتلر ؛ فایده‌لر Интересы.

مناقشه — (ع) — چکیشمه ؛ پوزیشمه ؛ مجادله . Конфликтъ

منبر — (ع) — اوجا برمحل درکه اورادن یغلمش لاره نطق سویلییورلر . Трибуна.

منتخب — (ع) — سیچلمش ، انتخاب اولنمش . Выборный

منتحب — (ع) — غارتچی ، قولدور. Грабитель.

منحل — (ع) — ۱) حل و فصل اولنمش . ۲) بوش یر، بوش قوللوق یری . 1) Рѣшенный, исчерпанный (вопросъ) 2) Вакантный.

منشه ویق لر — (روس.) — سوسیال دەموقرات فرقەسنك بر قسمی درکه بعضی مقاملرده حکومت ایله و سایر معتدل فرقه‌لر ایله ائتلافی قبول ایتمگی صلاح گورور . Меньшевики.

منصب — (ع) — مقام ؛ بیوك بر ماموریت . Постъ; должность.

منفا — (ع) — نفی اولنان محل . سورولن یر . Ссылка. Мѣсто ссылки.

منقول = متحرك — (ع) — بر یردن دیگر بر یره نقل اولنان ، کوچیرلن . Движемое (имущество).

ملازم اول — ضابط (آفسر) لـگك اوچنجی درجه سی (پاروچیك).
Поручикъ

ملازم ثالث — ضابطلـكك اولنجی درجه سی که اوندن آشاغه عادی عسکردر . Прапорщикъ.

ملازم ثانی — ضابط لـكك ایکنجی درجه سی . (پاد پاروچیك)
Подпоручикъ.

ملاقات — (ع) — گوروشمه . پادشاه گوروشی . Свиданіе; ауденція.

ملت — (ع) — بر عادات و دیلده اولان طایفه ، جماعت .
Нація

ملت پرست — ملتنی سوەن؛ ملتنه محبتی اولان. Націоналистъ.

ملت پرستلك — ملتنی سومه ؛ ملتنه محبت یتوروب ترقی و سعادتنه چالیشمه . Націонализмъ.

« **ملت حریتی فرقەسی** » — باخ : قادیت .

ملیت — (ع) بر ملتك اوزینه مخصوص صفات و عاداتی .
Національность.

ملی قوشون — (تر) — ضرورت مقامنده بتون ملتك سلاحلانوب دشمن ایله محاربه ایچون قوشون تشکل ایتمەلری . Ополченіе

ملکدار — (فا) مال و ملك صاحبی ؛ یر صاحبی . Помѣщикъ; землевладѣлецъ.

ملکی — (ع) — عسکری اولمیان . غیر عسکری. Гражданскій.

ممتاز — (ع) — ۱) امتیازلی ، فرقلی ۲) ادارهٔ مخصوصه سی اولان . 1) Привиллегированый. 2) Автономный.

مملکت — (ع) — بر پادشاه تحت ادارەسنده اولان یر. Страна

معمارلق — معمارك صنعتی . Архитектура.

معیت — (ع) — بر حاکمك رفاقنده بولنوب همیشه اوڭله برابر گیدوب گلن مامورلار . Свита.

مفتش — (ع) — بر شیئی اطرافیله آرایوب تحقیق ایدن ؛ معمورلارك دوغرولق و اوغریلق ایله ایش گورمه‌لرینی تحقیق ایدوب بیلن بیوك مامور . (رویزور) Ревизоръ.

مفتن — (ع) — فتنه و فساد صالوب آرا وورشدیران (پرووواقاتور) Провокаторъ.

مفرط — (ع) — افراطلی ؛ حددن کیچمش . Крайній.

مفلس — (ع) — بورجلارینی ویرمك ایچون بتون مال و ملکنی صاتوب بی چیز قالان تاجر (باقروت) Банкротъ.

مقابله — (ع) — قارشوقارشویه دورمه ؛ بر زورك قباقنه دورمه. Сопротивленіе.

مقاتله — (ع) — باخ : قرغین .

مقاوله — (ع) — باخ : معاهده .

مقاوله محری — (تر) — ایکی کیشی آره سنده معاهده و مقاوله ترتیب و تحریر ایدن مامور . (ناتارییوس) . Нотаріусъ.

مقاومت — (ع) — باخ : مقابله .

مقدمة الجیش — (ع) — قوشونك ، دشمنی آرایان قاباق دسته‌سی . Авангардъ.

مکافات — (ع) — عوض ویرمه ؛ بر خدمته قارشو اجرت ویرمه . Вознагражденіе.

مکالمه — (ع) — دانیشیق. ایکی دولت آراسنده صلح و یا معاهده عقدی ایچون اجرا اولنان دانیشیق . Переговоры.

مصادره — (ع) — قدغن و ممنوع اولنان بر شیئی ظبطه ایتمه؛ تهمت و قباحتنه گوره بر کسك اموال و املا کنی حکومت طرفندن ضبطه ایتمه . (قونفیسقاسیا) .Конфискація.

مصادمه — (ع) — ووروشما ، طوقوشما . Столкновеніе; стычка.

مصلحتگذار — باخ : مستشار :

مطلق — (ع) — قیدسز ، شرطسز ، مختار کل . Абсомотный.

مطلقیت — (ع) — باخ : آبسولیوتیزمه .

مظنون — (ع) — بر گناه و تقصیرده ظن اولنوب استنطاقه احتیاجی اولان . Подсудимый.

معارف وزیری — مملکتك نشر معارف و امور مکاتبه و مدارسه‌سنه نظارت یتورن وزیر . Министръ народнаго просвѣщенія.

معاون — (ع) — گومکچی . Помощникъ.

معاهده — (ع) — ایکی دولت آره‌سنده و یا تجارت ایشلرنده عقد اندیلن شرطلر؛ عهد و پیمان که اونی یوزان طرف مقصر اولیور. Контрактъ. Договоръ

معاهده نامه — اوزرنده مهاهده یازیلمش کاعذ . Договорный листъ

معاینه — (ع) گوزدن کیچوروب تحقیق و تدقیق ایتمه ؛ باقمه . Осмотръ.

معزول — (ع) — عزل اولنمش ، ماموریتدن چیقاریلمش . Уволенный.

معمار — (ع) — ابنیه و تیکلی ایشلرینه باقان و پلان چکن مامور. Архитекторъ

ﺍﻭﺭﺍﻧﯽ ﻣﻌﻤﻮﺭ ﻭ ﺁﺑﺎﺩ ﺍﯾﺪﻥ ﺁﺩﻡ . Колонизаторъ.

مستعمره — (ع) — باخ : مستملکه .

مستملکه — (ع) — بر دولتك دیگر بر یرده تبعه‌لری ساکن اولان محل ؛ مهاجرلر گوندرمك له معمورلغنه چالیشلان یر . Колонія.

مستنطق — (ع) — اتهام و محاکمه‌دن اول گناه کار حساب اولنان آدمی دانیشدیروب تهمت و تقصیرنك حقیقتنی بیلمگه تعیین ایدیلمش مامور (سیلیسچی) .. Слѣдователь.

مسلك — (ع) — طریق ، یول . ترتیب . Направленіе.

مستقل — (ع) — هیچ کسه تابع اولمیوب اوز اوز باشینه اولان. کل اختیار صاحبی . Независимый. Самодержавный.

مسئله—(ع)—اهمیتلی، و حلّی لازم اولان فقره، کیفیت.. Вопросъ.

مسئولیت — (ع) — جوابدهلك : بر عمل اوجندن سایریسی قاباغنده جواب ویرمك بورجی . Отвѣтственность.

مشاور (ع) باخ : مستشار .

مشاوره — (ع) — مشورت و مصلحت ایچون بر نیچه شخصك یغیلوب مذاکره قورمه‌لری . Совѣщаніе.

مشتکی — (ع) — شکایتچی . Жалобщикъ.

مشروطیت — (ع) — ادارهٔ مشروطه اولمه‌سی . (قونستیتوسیو نالیزمه) . Констутиціонализмъ.

مشروطیت عامیه فرقه‌سی — باخ : قادیت .

مشوّق — (ع) — جماعتی بر فکر و یا بر عقیده یه ترغیب و تشوین ایدن (آگیتاتور) . Агитаторъ.

مشیر — (تر) — اك عالی عسکری منصبی . (مارشال). Маршалъ.

گوندریلن وکیل . Делегатъ.

مرزه — قافقاز ترکلری بولقبی هر بر عریضه ، فلان یازانه و یا خصوصی پریستاو یازیچی‌سنه ویریبورلر. Писецъ; писмоводитель.

مرکزیت — (ع) — دولتده بر گونه طرز اداره درکه بتون حکومت و اختیارات مرکز حساب اولنان بر یرده اولوب اورادن مملکتك هر بر یرینه امرلر ، فرمانلار و بیوروقلار گوندریلور . و هامو ولایت هر بر ایشلرنده همان مرکزه تابع اولورلار . (سینترالیزاسیا) — Централизація.

مرورتذکره‌سی — بر مملکتدن اجنبی بر مملکته کیتمك ایچون حکومت طرفندن ویریلان تذکره، پاسپورت. Заграничный паспортъ.

مزایده — (ع) — برمال ویا ملکی اعلان ایدوب « کیم یوخاری » دیه آرتوق پول ویره نه ساتمق . Аукціонъ.

مزوّر — (ع) — مزوّرلك ایله مشغول آدم . (قلا اوزنیك). Кляузникъ.

مزوّرلك — یالان شکایتلر ، خبرلر ، دانوسلار یازمق و ایشی قاتشدیرماق . Кляуза.

مساوات — (ع) — برابرلك . هامونك حقوقجه برابر اولماسی. Равенство.

مستأنف — (ع) — استیناف ویرن . (آپلیاتور) . Апелляторъ.

مستبد — (ع) — استبداد یله مشهور آدم . Деспотъ.

مستبدیت — (ع) — باخ : استبداد .

مستشار — (ع) — سفارت خانه‌لرده اولان بر بیوك ماموردر. Совѣтникъ.

مستعمر — (ع) — بر یره مهاجرلر آپاروب ، ساکن ایلتدیروب

مداخله — (ع) — بر ایشه قاریشمه . بر دولتك دیگر بردولت ایشلرینه قاتشمه‌سی . Вмѣшательство.

مدافعه — (ع) — دفع ایلمه . بر ضرردن قورونمه . حقوقنی قورومه . Защита.

مدعی — (ع) — ادعا ایدن ؛ دعواچی . Претендентъ.

مدعی عمومی — محکمه‌لرده قوانین و حقوق عمومیه‌نی مدافعه ایتمك مقصدیله متهم و مظنونلاری اتهام ایدن عدلیه ماموری . (پراقورور) . Прокуроръ.

مدعی عمومی‌لك — پراقورورك صنعتی . Прокуратура.

مدیر — (ع) — اداره ایدن ؛ دولاندیران . بر شرکت ایشلرینی دولاندیران (دیریقتور) . Управляющій; директоръ,

مدیون — (ع) — بو رجلی . Должникъ.

مذاکره — (ع) — بر مسئله خصوصنده سویلشمه ، مباحثه ایتمه . Обсужденіе.

مرابحه‌چی — آرتق فائضله بورج پول ویرن . Растовщикъ.

مراقبه — (ع) — بردولتك ، اوزگه بر دولتك بعض ایشلرینه نظارت یتورمه‌سی . Контроль. Надзоръ

مرامنامه — (فا) — بر جمعیت و یا بر فرقه‌نك مرام و خط حرکتنی مختصرا بیلدیرن نظامنامه . (پروغرام) Программа ; платформа.

مرتشی — (ع) — رشوت آلوب ایش گورن مامور . رشوتخور. Взяточникъ.

مرخصلرهیئتی — بر کسك حضورینه و یا بر اجتماعه گوندریلن وکیللرك جمله‌سی . Депутація. Делегація.

مرخص — (ع) — دولت و یا بر جمعیت و فرقه طرفندن

آغربهالقده قیمته ساتان آدم . Скупщикъ.

محکمه — (ع) — محاکمه ایدیلن یر . (سودخانه) Судебное учрежденіе.

محکمۀ استیناف — محکمه‌لرك ایکنجی درجه‌سیدرکه اورایه استیناف (بو سوزه باخ) ایدیبورلر . Окружный судъ.

محکمۀ بدایت — محکمه‌لرك برنجی درجه‌سیدر که اولجه ایشه اوراده باخیلور . Мировой судъ.

محکمۀ تمییز — محکمه‌لرك اوچنجی درجه‌سیدر که بوندن آشاغی اولان محکمه‌لرك حکملرینی نقض (بو سوزه باخ) ایده بیلر . Судебная палата.

محکمۀ جنایت — جنایت ایشلرینه باخان محکمه. Уголовныйсудъ.

محکمۀ حقوق — جنایات ایشلرندن باشقه آلاجق ویره‌جك و مال و ملك و دعوا ایشلرنه باخیلان یر . Гражданскій судъ.

محکمۀ روحانیه — باخ : اینکیویزیسیا .

محکوم ایتمك — محاکمه‌دن صکره بریسنه بر جزا ایله تنبیه اولنماغه امر ویرمك . Приговорить.

محله نظارتچیسی — شهرك محله‌سی ربط و ضبطنه باخان و پریستاودن کوچیك اولان پولیس ماموری. (آقالودوچنی) Околоточный надзиратель.

مختاریت — (ع) — تابع اولدیغی بر دولتدن آیریلماق و اوز اوزینه اولماق آرزوسی ، سیاسا و یا دینا آیریلماق هوسی . (سه پاراتیزمه) . Сепаратизмъ.

مختاریت اداره — بر دولتده برملته و یا بر ولایته ویریلن اختیاردرکه اوکا کوره ملت و یا ولایت اوز داخلی ایشلرینی اوز اوزی اداره ایدیبور . Самоуправленіе.

محافظه — (ع) حفظ ایتمه ؛ قورومه . Охрана.

محافظۀ شدیده — ادارۀ عرفیۀ عسکریـه اعلان ایدیلمش یرلرده اغتشاش ساکت اولنمادیغی حالده حکومت طرفندن اجرا ایدیلن تدابیر جبریه ایله نظام و قاعده‌نی محافظه ایتمك . Усиленная охрана.

محافظه شعبه‌سی — حکومت نظرنده سیاساً شبهه‌لی و بد خلق اولان شخصلری و گیزلی سیاسی ایشلری خفی صورتده تفتیش ایدن ژاندارما اداره‌سنك شعبه‌سی . Охранное отдѣленіе.

محافظه عسکری — (تر) — ایستر داوا زمانی ، ایستر وقت حضریده شهری محافظه ایدن قوشون (غارنیزون) Гарнизонъ.

محافظۀ فوق العاده — اغتشاش و شورشی یاترتماق ایچون حکومت طرفندن موقتاً اجرا اولنان جبرلی و شدتلی اداره . Чрезвычайная охрана.

محافظه‌کار — موجود اولان قاعده‌لری ساخلامغه و یڭی هیچ بر شیئی قبول ایتمه‌مکه چالیشان آدم . دولتك کهنه طرز اداره‌سینی حفظ ایتمك، آرزوسنده اولان . (قونسرواتور) Консерваторъ.

محافظه‌کارلق — موجود قاعده‌لری ، و دولتك کهنه طرز اداره‌سینی ساخلاماغه و هیچ یڭی بر شئی قبول ایتمه‌مگه چالیشماق عقیده‌سی . (قونسرواتیزمه) . Консерватизмъ

محاکمه — (ع) — ادعاچیلرك ایشلرینه باخوب تحقیق ایتمه ؛ مقصر بر کسك ایشنه باخوب لازم‌لی مجازاتله محکوم ایتمه ایشی. (سود) Судъ.

محاکمۀ عسکریه — باخ : دیوان حرب .

محبوس — (ع) — حبس اولنمش آدم . دوستاق . (آرستانت) Арестантъ.

محتـکر — (ع) — ضروری بر شیئی اوجوز وقتی چوخ آلوب

مجلس مبعوثان — ادارهٔ مشروطه لی دولتلرده اك عالی بر مجلس درکه اونك عضولری مملکتك اهالیسی طرفندن انتخاب اولنمش وکیل و یا مبعوثلاردر. بو مجلسك وظیفه‌سی وضع قوانین و ادارهٔ مملکتدر؛ بتون مامورلار ، وزیردن دوتمش اك کوچیك ماموره قدر بو مجلس قباغنده مسئول و جواب دهنده‌درلر. مجلس مبعوثانك عضولری اهالینك اوز ایچندن اولوبده بتون احتیاجات حیاتیه‌یه درست آشنا اولدیغندن اهالی‌نك حیات و معیشتنه موافق قوانین وضع ایتمکله مملکتی خود سر مامورلارك کیفی اداره‌لرندن آزاد ایدییور و بونگله هم دولتك شوکتنه و هم‌ده اهالینك رفاهتنه کومك یتوروررلر . (پارلامنت) Парламентъ.

مجلس ملی — ۱۹۰۶ نجی سنه‌ده ایرانده تاسیس ایدیلمش مجلس مبعوثانك اسمیدر . Меджлисъ-милли.

محاربه (ع) — ایکی دولت آره‌سنده واقع اولان داوا ؛ جنك . Война; сраженіе.

محاسبه — (ع) — بر اداره نك حساب کتابنه یاخوب حساب چکمه. Счетводство.

محاسبه‌چی — محاسبه ایله مشغول اولان مامور . Счетоводъ.

محاصره — (ع) — شهرك و یا سنگرك ، یا قوشونك دشمن طرفندن احاطه اولنمه سی. Осада.

محاصرهٔ عسکریه اداره سی — عصیان و اغتشاش زماننده اهالینی تادیب و ساکت ایتمك ایچون شهرك قوشون طرفندن محاصره یه آلنمه سی . Осадное положеніе.

محافظ — (ع) — حفظ ایدن ؛ گوزتچی . بربسنی خطادن قورویان . Тѣлохранитель.

محافظ دسته‌سی — بیوك مامورلاری خطادن فلاندن قورو یان قوشون و یا پولیس دسته سی . (قونووی) Конвой.

مبعوث — (ع) — سچیلمش ؛ اهالی طرفندن مجلس مبعوثانه سیچلمش وکیل . (دیپوتات) Депутатъ.

متارکه — (ع) — محاربه اثناسنده هر ایکی طرفك داوادن ال چکوب بر قدر فاصله ویرمه‌سی . Перемиріе.

مترجم — (ع) — یازی ایله دیلمانجلق ایدن (« ترجمان » ایسه ، آغزدن دیلمانجلق ایدندر) . Переводчикъ.

متعصّب جاهل — باخ : فاناتیق .

متن — (ع) — بر کاغذك اصل عباره‌سی . مؤلفك اصل اوز سوزی . Подлинникъ.

متنكر — (ع) — اوزینی تانیتماق ایچون دیگر بر صفته گیروب، باشقه بر اسمیله گزن آدم . (اینقوغنیتو) . Инкогнито.

مجازات — (ع) — بر گناه و تقصیر عوضنده ویریلن جزا . Наказаніе.

مجازات تادیبیه شعبه سی — مقصرلره تأدیبی جزا و تنبیه ویرمك ایچون تعیین ایدیلمش حبسخانه شعبه‌سی . Исправительное арестантское отдѣленіе.

مجلس — (ع) — یغنجاق یری ؛ یغلمشلارك هیئتی ، مجموعی. Совѣтъ. Собраніе.

مجلس اعیان — باخ : اعیان .

مجلس تأسیسی — بر جور مجلس مبعوثاندر که عمومی ، خفی ، بلا واسطه و مساوی انتخاب قاعده‌سی اوزره عمله گلوب ، دولتده موجود اولان اساسی قانونلاری تغییر و تبدیل ایتمکله پادشاهك اختیارات و اقتدارینی دخی موقتاً فسخ ایدییور ؛ بونکله برابر مجلس تأسیسی‌سی اولان دولت مشروطی‌ده اولا بیلر، جمهوریده مطلق‌ده. Учредительное собраніе.

م

ماینچی -- (تر) — دربار خدمتچیسی . Камергеръ.

ماذونیت — (ع) -- اذن آلمه . بر شی ایچون و یا بریره گیتمك ایچون رسما اذن آلمه . Разрѣшеніе. Отпускъ.

ماکیاوه لیزمه — « ماکیاوه‌ل » آدلی برسیاسیونك آدندندر: حیله و تذویرلی اولان پولیتقه : اخلاق و آدابی نظره آلمیوب حیله و پولیتقه ایله دولانما . Маккіавелизмъ.

مالیه وزیری — دولتك بتون پول، واردات و مصارف ایشلربنی اداره ایدن وزیر . Министръ финансовъ.

مامور — (ع) — قوللوقچی : منصب و رتبه صاحبی . (چینوونیك) . Чиновникъ.

مأموریت — (ع) — مأمورلق ؛ قوللوق ؛ منصب . Чиновничество; должность; служба.

مانیفستاسیا — (لات) -- باخ : شنلك .

مانیفستانت — (لات) — باخ : شنلکچی .

مانیوره — (فر) — قوشونك ، مشق و تعلیم ایچون چیخوب جعلاً محاربه ایتمه‌سی . Маневръ.

مبارزه — (ع) — داوا و منازعه ، مجادله . Борьба.

مبارز — (ع) — داوا و منازعه ایدن . Борецъ.

مبارزدسته‌سی — بر جمعیت و یا بر فرقه‌نك ، اوزلرینی و منا ـ فعلرینی مدافعه ایتمك مقصدیله تشکیل ایتدکلری قوشون . Дружина.

مبصّر — (ع) — ناظر ؛ گوزتچی . مکتب ناظری. (اینسپقتور). Инспекторъ.

ل

لائحه — (ع) — خاطره کلن ترتیب ، تصور . (پرو یقت)
Проектъ.

لغو — (ع) — پوچ ایتمه ، یوخ ایتمه. Упраздненіе.

لوا — (تر) — بر جور سلاحلی اولان ایکی قوشونك بررئیس تحت قومانداسنده اولماسی . (بریغادا) . Бригада.

لوازمات عسکریه دائره سی — قوشونك آذوقه ، ذخیره و تجهیزاتنی حاضر ایدن اداره. Интендантство. Интендантское управленіе.

لیاقت — (ع) — اقتدار ، اهلیت . بر ایشه کیرمگه رسما لایق اولماق شرفی (سنز). Цензъ.

لیاقت علمیه — (ع) — بیوك بر ایشه (مثلا مجلس اعیانه عضو اولماغه) کیرمگه علم و معرفت جهتنجه رسما لایق اولماق شرفی. Образовательный цензъ.

لیاقت ملکیه — (ع) — بیوك بر ایشه کیرمگه (مثلا مجلس مبعوثانه عضو اولماقه) ملك و مال جهتنجه رسما لایق اولماق شرفی. Имущественный цензъ.

لیبرال — (لات) — باخ : حراندیش .

لیبرالیزمه — (لات) — باخ حراندیشی .

لیدر — (اینگل.) — باخ : باشچی .

لیغا — (فر) — اتفاق ، جمعیت . Лига.

لیغالیزاسیا — (لات) قانون مساعده سنه لایق اولمه؛ قانونلاشدیرمه. Легализація.

نیچه درجه‌لره بولونور . ملـکی (غرژدانسکی) گنرال دخی واردر . (پاشا) . Генералъ.

گنرال ـ آمیرال — بحریه‌ده اك عالی منصبدر. Генералъ-адмиралъ.

گنرال ـ آجودان -- پادشاه خانه دانی یاننده اولان گنرال . (یاور اکرم) . Генералъ-адютантъ.

گنرال ـ غوبیرناطور— بر اولـکه و یا بر ولایـتك حاکمی . [جنرال والی] Генералъ-губернаторъ.

گنرال ـ له‌یته‌نانت — گنراللغك اوچنجی درجه‌سی . Генералъ лейтенантъ.

گنرال ـ مایور — گنراللغك دوردنجی درجه‌سی یعنی اك آلچاغی. Генералъ-маіоръ.

گنرال-آت-اینفانتری — Генералъ-отъ-инфантеріи.
گنرال-آت-آرتیللری — بونلار هاموسی گنراللق منصبنك ایکنجی درجه‌سیدر . Генералъ-отъ-артиллеріи.
گنرال-آت-قاوالری — Генералъ-отъ-кавалеріи.

گنرال ـ فلدمارشال — گنراللغك برنجی درجه‌سی (سردار اکرم) Генерал-Фельдмаршалъ.

گنرال ـ قونسول — باخ : باش شهبندر .

گنرالیسیموس — گنرال منصبنك اك عالی درجه‌سی . دولتك بتون قوشوننك سرداری . Генералиссимусъ.

گومروك تذکره‌سی — اوزرنده خارجدن کلن و کیدن شیلرك و گومروك خانه‌نك امضاسی اولان کاغذ . Накладная.

قیودات دفتری—اوزرینه قیدلر یازیلان دفتر (رهگیستر). Регистръ.

قیودات شعبه‌سی — قیودات ایشلرینه مشغول اولان اداره Ргистра-тура.

قیودات ماموری — قیودات ایشلرینه مشغول مامور . Регистра-торъ.

قیوّم — (ع) — حد بلوغه چاتمامش بر آدمك مال و ملکنه نظارت یتورمگه تعیین ایدیلمش آدم . وصی . Опекунъ.

کــ ؛ گــ

کاتب — (ع) — رسمی بر دائره‌ده و یا بیوک بر ذات یاننده یازی یازمغله مشغول اولان مامور . یازیچی . (سیغلادار) . Секретарь.

کارپرداز — (فا) رسمی بر دائره‌نگ ایشلرینه مشغول مامور کارگذار . Дѣлопроизводитель.

کارگذار — (فا) — یوخاریده‌کی سوزه باخ .

کتخدا — (فا) — کند جماعتنك رئیسی . (یوز باشی) . Староста; старшина.

گرو — باخ : رهن .

کفالت — (ع) — باخ : ضمان .

کفیل — (ع) — باخ : ضامن .

کوچیك ضابط — (تر) — بیوگ عسگر. Унтеръ-офицеръ.

کوچیك مأمور— سالدات، غاراداووی و سائره. Нижній чинъ.

گومروگ—بر مملکتدن خارجه و خارجدن بر مملکته گیرن تجارت و سائر شیلردن ویرگی آلنان محل (تاموژنیا) . Таможня.

گنرال = جنرال — (لات) — عالی عسگریه منصبیدر که بر

قونسرواتیزمه — (لات) — باخ : محافظه‌کارلق .

قونسول — باخ : شهبندر .

قونسه‌سیا — (لات) — باخ : امتیاز .

قونغره == قونغره‌س — (لات) - ۱) بر مسئلهٔ عمومیه‌یه قرار ویرمك ایچون دولتلر طرفندن یغلمش مرخصلرك اجتماعی که بونك قرارینده قطعی اولور ، ۲) سیاسی و یا علمی فرقه‌لرك اجتماع فوق العاده‌سی . Конгрессъ.

قونفه‌دراسیا — (لات) بر نیچه دولتك و یا بر دولتك امتیاز و استقلاللی حصه‌لرنك اجتماع و اتفاقی (اتفاق دول). Конфедерація.

قونفرانس — (لات) — بر مسئلهٔ عمومیه حقنده مذاکره ایتمك ایچون دولتلر طرفندن گوندریلمش مرخصلرك مجلسی که بونك قراری قطعی اولمیوب اخطار ایچون اولیور . Конференція.

قونفلیقت — (لات) — باخ : مناقشه .

قونفیسقاسیا — (لات) — باخ : مصادره .

قونقورنت — (لات) — باخ : رقیب .

قونقورنسیا — (لات) — باخ : رقابت .

قونوه‌نسیا — (لات) — بر نچه دولتك منافعنه عائد مسئله خصوصنده بین المال معاهده ، (محاربه‌ده یارالی و مریض لرك احوالنی بر قدر یونگللشدیرمك ایچون قالخزلمش مسئله خصوصنده ۱۸٦٤ نجی سنه‌ده (ایسویچره)ده اون آلتی دولت آره‌سنده «قونوه‌نسیا» واقع اولمشدی). Конвенція.

قیام — (ع) — اياغه دورمه . حکومته قارشو ناليخوب عصيان ايتمه . Возстаніе.

قید — (ع) — یازیلان و یا گلن رسمی کاغذلری خصوصی دفترینه یازمه ؛ تسجیل ایتمه . Регистрованіе.

قومیسیا = قومیسیون — (لات) — مجلس، شورا . Комиссія

قونترابانـدا — (فر) — باخ : قاچاق مال .
قونترابانـدیست — (فر) — باخ : قاچاق .
قونتراقت — (لات) — باخ : معاهده نامه .
قونتربوسیا — (لات) — باخ : تضمینات حربیه .
قونترول — (فر) — سؤ استعمالاتك ، یعنی رشوت خورلغك ، فلاننك قاباغنی کسملك ایچون رسمی و یا غیر رسمی برایش خصوصنده اولان تفتیش و تحقیق . Контроль.
قونستیتوسیا — (لات) باخ : قانون اساسی .
قونستیتوسیونالیزمه — (لات) — باخ : مشروطیت .
قونستیتوسیونالیست ـــ دهموقرات فرقهسی — روسیهده اك بیوك بر فرقهدر که « مونارخیست » و «۱۷ اوقتیابر اتفاقی » کیمی فرقهلردن صول و سوسیالیستلردن صاغ اولوب بو آخرنجیلر کیمی بو فرقهده روسیهده ادارهٔ مشروطه اولمهسنی ، و سیچکینكده عمومی ، مساوی ، بلا واسطه و خفی لـگـنی طاب ایدییور ؛ « آغراریا » یعنی یر و طوپراق مسئلهسنده ایسه ، بونلار پادشاهلـق ، میری ، بك و سائر یرارك مکافات ایله آلنوب عموم ملت احتیاجنه صرفنی ایستیورلر. لـکن بو فرقه ایندی روسیاده موجود اولان «سرمایهدارلق قاعدهسنی» (بو سوزه باخ) قبول ایندیگنه گوره سوسیالیستلر ایله اویوشمیور . بو فرقهیه «ملت حریتی فرقهسی».(„Партія народной свободы“). و « قادهتلر » (Кадеты) دخی دیورلر . (مشروطیت عامیهٔ و یا اینکه «قانون اساسی عامیون» فرقهسی). Конституціоналисты-демократы.

قونسرواتور — (لات) — باخ : محافظهکار .

دعواچیلر اوز دعوالرنك فصل و حلّنی انتخاب ایـتدیكلری بر حَكَمه واگذار ایدییورلر . (تحكیم ؟) . ۲) حكومت ایله مجلس مبعوثان آره سنده ، هر ایكی طرفدن بعض افراطلرك ترك و گذشتیله حصوله گلن ائتلاف و راضیلق . Компромиссъ

قوموما — (لات) — جمعیت كه اونك عضولری مال وحقوق جهتنجه برابر درلر . Коммуна.

قومونیزمه — (لات) — اڭ قدیم زمانلرده « قومونیزمه » دن عبارت اموال و املاكلك و حتی آروات لارك ده بر آدمه مخصوص اولمیوب هامویه متعلق اولمه‌سی ایدی ؛ یعنی معلوم بر مال و ملكه و حتی بر آرواده ده هاموشریك ایدی . ایندی ایسه ، «قومونیزمه» اودر كه هیچ بركسك خصوصی بر شیئی اولمیوب هر بر شئی دولته و یااینكه مستقل و مختار اولان جمعیت‌لره متعلق اولسونكه بونلرده هركسه برابرجه بر شغل ویرسون ، و هر كس هر بر محصولاتدن مساوی صورتده مستفید اولسون . « قومونیزمه » نڭ « سوسیالیزمه »دن فرقی اودركه « سوسیالیزمه » آنجاق بر سرمایه و آلات كسبك و استحصالیه‌نلك عمومی لگنی طلب ایتدیگی حالده، « قومونیزمه » هر بر شیك عمومی‌لگنی طلب ایدییور. (اشتراكیت). Коммунизмъ.

قومونیست — (لات) — قومونیزمه طرفداری . (اشتراكیون) Коммунистъ.

قومیته = قومیتت — (لات) — بر بیوك مجلسك خصوصی بر شعبه‌سی كه بر نیچه وكیل‌لردن عبارت اولوب مجلسك بعض ایشلرینه باخیور . Комитетъ.

قومیسار — (لات) — دولت طرفندن مامور اولان مرخص ، وكیل . Комиссаръ.

گوتورلەجك پارچەسی . Купонъ.

قوپیه — (فر) — بر کاغذك اصلندن یازیلمش صورتی. Копія.

قورپاراسیا — (لات) — باخ: هیئت.

قوسمارخیا — (یو)— دنیایه مالك اولمه؛ جهانگیری. Космархія.

قوسموپولیت — (یو) — قوسموپولیتیزم طرفداری. انسانیت پرور. Космополитъ.

قوسموپولیتیزمه — (یو) — وطن اوغلی اولمیوب «دنیا اوغلی» اولماق عقیده‌سی ؛ بو عقیده صاحبلری ، بعضا گوتاه‌بینلگدن عبارت اولان وطن پروری و ملت پرستلگی کناره آتوب عموم انسانلاره بر نظر ایله باخماغی افضل بیلورلر و عموم انسانلاری اخوت و قارداش لغه دعوت ایدیورلر.(انسانیت پروری). Космополитизмъ.

قوشون — (فا) — لشکر ؛ دولتك محاربه ایچون ساخلادیغی آدملری . Армія ; войско.

قوللقتیویزمه — (لات) — « سوسیالیزمه » نك عمده قسملرندن بریدرکه : آلات استحصالیه. یعنی (орудія производства) مثلا فابریق و یا زاوود ده اولان بتون حاجاتلار بر آدمه دگل، عمومه متعلق اولوب ، عموم دخی اوزی ایش گورملیدر ؛ و هر برکس اوز امگینه گوره منفعت آلمالیدر . (تصاحب اجتماعی) Коллек-тивизмъ.

قوللوق — (تر) — خدمت ؛ ماموریت . نوکرچیلك . Служба; должность; рабство.

قولونیا — (لات) — باخ : مستملکه = مستعمره .

قوماندان — (لات) — قوشون بیوگی . Командиръ.

قومپانیا — (فر) — باخ : شرکت .

قومپرومیس — (لات) — ۱) محکمه قراریدرکه بوکا موافق

نیتنده اولان و اوزینی گویا پادشاه طرفداری حساب ایدن فرقه لر .
Черная сотня.

قرال — یوروپاده اختیاراتی و کالت ملیه (بو سوزه باخ) طرفندن آزالمش اولان پادشاه . Король.

قرانتین — (لات .) — مسری بر مرض پیدا اولمش یرلردن گلن آدملرک حفظ و صحیه مامورلاری تحت نظارتنده قالدیقلاری معین بر محل . Карантинъ.

قراول — (تر) — گوزتچی عسگر . Караулъ.

قراول خانه — (تر) عمده قراول دوران یردر که اوراده حبسخانه دخی اولیور . Гауптвахта.

قرعه — (ع) پشك (پوشك). Баллатировка.

قرعه نفری — قرعه یه دوشمش تازه سالدات . Рекрутъ.

قرغین — (تر) — داوا ، دالاش ؛ قتال ؛ مقاتله. Рѣзня.

قریدیت — (لات) — تجارت ایشنده بر تاجرك دیگر بر تاجره اعتبار ایدوب پول و یا شئی بورج ویرمه‌سی. Кредитъ.

قریزیس — (لات) — باخ : بحران .

قضا — (ع) — ولایتك بر قسمی. (اویزد). Уѣздъ.

قطعنامه — بر مسئله‌نگ حل و فصلنی بیلدیرن کاغذ. Рѣшеніе.

قلعه بگی — (تر) شهر حاکمی . Градоначальникъ.

قلعه‌بگی‌لك — قلعه‌بگی منصبی ؛ یا قلعه‌بگی یه تابع اولان محل .
Градоначальство.

قلم — (ع) — دفترخانه ، یازیخانه . (بیورو) Бюро.

قوآلیسیا — (لات) — دولتلرک و یا خود سیاسی فرقه لرك بر مقصد معین ایچون اولان اتفاقی . Коалиція.

قوپون — (فر) — بیلیت و سائره بوکیمی کاغذلارك کسیلوب

قانون — (ع) — عمومی اصول ، نظام ؛ اوكا موافق معیشت کیچورمك ایچون دولت طرفندن تعیین اولنمش قاعده‌درکه اوكا مخالفت ایدنلره جزا ویریلور . (زاقون) Законъ.

قانون اساسی — مشروطه‌لی و یا جمهوریتلی دولتده اساس و بنیاد اتخاذ ایدیلان بر قانوندرکه دولتك طرز تشکلنی و اداره‌سنی بیلدیرور . (قونستیتوسیا) Конституція.

قانون اساسئی - عثمیون — باخ : مشروطه عامیه فرقه‌سی .

قانون ساز — قانون ترتیب و وضع ایدن . Законодатель.

قانون سازی — قانون وضع و ترتیب ایتمه . Законодательство

قانون شناس — (ع . فا) — بر مؤسسه‌ده قانونه رعایت اولنمه‌سنه نظارت یتورن مامور . Юрисконсультъ.

قانون لائحه‌سی — قانون حکمی ویریلمه‌لی اولان نظام ، قاعده. Законопроектъ.

قائمقام — (ع) — ناچالنیك ؛ پودپولقوونیك . Начальникъ. Подполковникъ.

قبض — (ع) — بر شیك آلندیغنی ، ویریلدیگنی بیلدیرن کاغذ (کیفتانسا) Квитанція.

قتال — (ع) — باخ : قرغین .

قرار — (ع) — مجلسده بر مذاکره‌نك نتیجه‌سی اولان حکم و صورت حل . Резолюція; заключеніе.

قرارداد — حکم ، امر ، نظام . Постановленіе.

قرارداد مجبوری — اطاعتی مجبوری اولان قرارداد. Обязательное постановленіе.

قراگروه — روسیه‌ده سایر ملتلره قارشو اغتشاش سالوب استفاده ایتمك

قاپیتال — (لات) — باخ : سرمایه .
قاپیتالیزمه — (لات) — باخ : سرمایه دارلق
قاپیتالیست — (لات) باخ : سرمایه‌دار .
قاپیتولاسیا —(لات)—بر معاهده و مقاوله ایله شهری و یا سنگری دشمنه تسلیم ایدوب محاربه‌نی قورتارماق ؛ (استیمان و تسلیم مقاوله سی) Капитуляція.
قاتل — (ع) — آدم اولدیرن . Убійца.
قاتورغا — (روس) — باخ : خدمات شاقه .
قاچاق — (تر) — قاچاق مال داشیان (قونترابانديست) Контра-бандистъ.
قاچاق مال — (تر) — رسومات و ویرگی ویریلمه‌سی لازم گلن و یا خود قدغن اولنان و اوگا گوره‌ده خلوت داشینیلان مال ، (قونترابآندا) Контрабанда.
قادیت = قاده‌ت — باخ: قونستیتوسیونالیست ـ ده موقـرات .
قازماچی قوشونی — (تر) — عسکری مهندسات قوشونی . Са-перное войско.
قاساتسیا — (فر) — باخ : نقض .
قاعده — (ع) — اصول ، نظام . Порядокъ.
« **قاعدۂ حقوقیه فرقه‌سی** » — روسیاده هر کسك اوزینه لایق حقوقه مالك اولمه‌سنی طلب ایدن بر فرقه‌در . بوگا «**حق و نظام فرقه‌سی**» دخی دییلور . „Партія прававого порядка.“
قانترابات — باخ : قونترابآندا .
قاندیدات — (لات) - باخ : نامزد .
قاندیداتورا — (لات) — باخ : نامزدلك .
قانسیلیاریا -- (لات) — باخ : دفترخانه .

فرمان — (ع) — پادشاه امری . Указъ; приказъ; декретъ.

فسخ — (ع) — پوزمه ، حکمسز قویما : ابـطال . Отмѣна.

فعل — [ع] — ایش : حقیقتده واقع اولمش بر ایش . Актъ; фактъ.

فعلا — (ع) ایش ایله ، حقیقتده . Фактически.

فقرای کاسبه — (ع) — او آدملردر که مال و ملـکـلری و سرمایه‌لری اولمیوب اوز اللرینك امگیله ایشلیوب دولانماقه مجبوردرلر . (پروله تاریبات) Пролетаріатъ.

فن قانون شناسی — نظام و قوانینه کمالنـجه آشنا اولمق فنی . Законовѣденіе.

فن حقوق — حقوقی درست بیلوب آکلاماق فننی ، Юриспуриденція.

فوق العاده اجتماع — باخ: قونغره .

فوندو — (فر) — قیمتلی کاغذلارك و قیمتلی شیلرك بر یرده سرمایه اولمه‌سی . Фондъ.

فه ئودال — (لات) — فه‌ئودالیزمه طرفداری . Феодалъ.

فه ئوداليزمه — (لات) — قرون وسطی‌ده سیاسی بر قاعده ایدیکه اهالینك یوخاری صنفی خدمتلری عوضنده دولتدن ملك و یر آلوردیلر و اوراده اولان آشاغی صنفی — یعنی کندلی‌لری اوزلرینه قول ایدییوردیلر . (دره‌بك‌لك) Феодализмъ.

فیصل — (ع) — قرار ، حکم . حل . Резолюція.

ق

قابینت = قابینه — (فر) — دولتك هیئت وزراسی . Кабинетъ.

ف

فاناتيزمه — (لات) — باخ : حميت جاهليه .

فاناتيق — (لات) -- فاناتيزمه لى آدم (متعصب جاهل) Фана-тикъ.

فتح — (ع) - باخ : ظفر .

فتنه — (ع) آزديرمه ؛ باشدن چيقارمه . فساد . . Провокація

فدءراسيا — (فر) — اوز داخلى اداره‌لرنده بالكليه مستقل و مختار اولان كوچيك دولتلرڭ اتفاقى . Федерація.

فده رليزمه — (فر) — سياسى بر مسلكدركه اوڭا گوره بيوك پادشاهلقلارى كوچيك پادشاهلقلره بولمك لازمدركه بو پادشاهلقلار ده اوز داخلى اداره‌لرنده بالكليه مستقل اولوب بر بر لريله اتفاق قورسونلار . Федерализмъ.

فرارى - (فا) — قاچمش ؛ قاچمش جانى ، عسكر ; Бѣглецъ; дезертиръ.

فراغ — (فا) بركسڭ مالنى ايشه صرف ايتمك ايچون گوج ايله آلوب عوضنده پول ويرمه . Принудительное отчужденіе имущества.

فراقسيا — (لات) — سياسا هم فكر وهم عقيده صاحبى اولان آدملرك اتفاقى . هر بر مجلس مبعوثانده بر نيچه فراقسيا اوليور . Фракція

فرقه — [ع] — بر عقيده‌ده اولان آدملرڭ هيئتى . اتفاقى . Партія; группа.

فرقۀ ترقى پرور — ترقنى و تعالى ايچون خدمت ايدن فرقه . Прогрессивная партія.

گوندریلن‌مکتوبك او ستنده‌کی یازی (آدرس) . ۳) بیوك لقب.
1) Заглавіе. 2) Адресъ 3) Титулъ.

عوام قماره‌سی — (تر) — انگلتره دولتنده مجلس مبعوثان اسمی . Палата общинъ.

عهد نامه — باخ : معاهده نامه .

غ

غارانتیا — (فر) — باخ : ضمان .

غاصب — (ع) — زور ایله دوتوب آلان ، غصب ایدن .
Узурпаторъ; захватчикъ.

غالب — (ع) — باخ : مظفر .

غالبیت — (ع) — باخ : ظفر .

غصب — (ع) — زور ایله دوتوب بر کسنگ متعلقاتنی آلمه .
Узурпація; захватъ.

غلیان — (ع) — هیجان ، شورش علامتی . Волненіе.

غوبرناطور — (لات) — غوبرنیا حاکمی ؛ والی Губернаторъ.

غوبرنیا — (لات) — روسیا مملکتنک بولند یگی هر بر ولایت . Губернія.

غوبرنیا اداره‌سی غوبرنیا ایشلرینه دائر مؤسسه . Губерн. управленіе.

غوصودارستوه ننا یا دوما — (روس.) — باخ: دولت دوماسی.

غوصودارستوه ننی صاویت — (روس.) — باخ: دولت شوراسی.

غیرمنقول = غیرمتحرك — (ع) — بر یردن دیگر بر یره کوچیرله‌مین ؛ ملك و ماله دییورلر ، مثلا ایو ، باغ و سائره .
Недвижимое (имущество).

عکس انقلاب — انقلابه بر عکس ؛ انقلاب ایله و انقلاب گوجیله برپا ایدیلمش اداره‌نی فلانی پوزماق . Контръ революція.

علاقه — (ع) — مناسبت ؛ رابطه . Сношеніе.

علم اقتصاد — (ع) — عمومی و خصوصی دولت و ثروتك احوالندن و نه گونه قازانیلمه سندن بحث ایدن علم. (ایقنومی پولیتیق). Политическая экономія.

علم حقوق — (ع) — حقوق و قوانیندن بحث ایدن علم . Юриспруденція.

علنی — (ع) — آچیق ؛ آیدین ؛ گیزلی اولمیان. Явный; явочный.

عمومی کلی انتخاب حقی — اودرکه مملکتك بتون اهالیسی ، بلا تفریق جنس، ملت، و مذهب و صنف بالغ اولدقدن صکره دولتك وضع قوانین و امور اداره سینه قاتشماقه حقلی اولورلار . بو حق اوندن عبارتدر که : بتون اهالی مجلس مبعوثانه و کیل سیچمك ایشنده اشتراك ایده بیلورلر . سیچکی دخی بلا واسطه ، مساوی وخفی اولور. **بلا واسطه** (прямое) سیچکی اودر که اهالی طرفندن برنجی سیچکیده انتخاب اولنمشلارك هاموسی بلا واسطه مجلس مبعوثانه عضو اولورلار ؛ **مساوی** (равное) اودرکه بر وکیل سیچمك ایچون رأی ویرمکده هامونك حقی برابر اولور ، دولتلی ایله کاسب آره‌سنده فرق اولمیور . **خفی** (тайное) اودر که رأی و سسلری گیزلی صورتده باشی باغلی بر کاغذ ایچنده ویرورلر که دولتلی‌نك کاسبه و یا آغانك نوکره تضییق و زوری اولماسون. Всеобщее избирательное право.

عنصر — (ع) — حصه ، قسم . Элементъ.

عنوان — (ع) ۱) کتاب و یا بر مقاله اسمی ۲) بر آدمه

عساکربریه — (ع) — بتون قوریده اولان قوشون . Сухопутныя войска.

عسکری فرقه‌سی — قوشونده بر نیچه آلای (پولق)ک بر فرقه یه جمع اولماسی . (دیویزیا) . Дивизія.

عسکری ناحیه — بر قوشون بیوگنه تابع اولان ولایت . Военный округъ

عصیان — (ع) — اطاعتسزلك ؛ سر کشلك؛ قیام ؛ Крамола ; возстаніе.

عصیان مسلح — (ع) — بر دولته تابع اولان اهالینك عصیان ایدوب مسلح صورتده قیامه قالقمه‌سی ؛ اسلحه واسطه سیله عصیان ایتمه سی. Вооруженное возстаніе.

عضو — (ع) — اعضا ؛ بر جمعیتك هر بر فردی . Членъ

عضویت — (ع) — بر نیچه عضوك جمع اولوب برجمعیت تشکیل ایتمه لری . (اورغا نیزا سیا) Организація.

٢

عفو — (ع) — بر کسك تقصیرلدن کیچمه. Помилованіе.

عفوعمومی — (ع) — سیاسی محبوسلارك ، مثلا عصیان اوستنده دوتلمش لارك عموما عفو اولنمه سی . (آمنیستیا) Ам- нистія.

عقد — (ع) — باغلامه ؛ قورمه . Заключеніе (договора и т. п.)

عکس‌الحرکه ویا خلاف گیری — حکومت طرز اداره سنه و یاخود بر فرقه نك اعمالنه قارشو مخالف اولمه که هر بر مجلس منعوثانده ولیور . (اوپوزیسیا) Оппозиція.

عدالت — (ع) — احـقاق حق ؛ انصاف و عدل ایله ایش گورمه؛ هرکسك حقنه رعایت ایتمه . Справедливость; правосудіе.

عدليه — (ع) — عدالـت ایله اولان محاکمه یه دائر بتون قاعده لرك مجموعی . Юстиція.

عدليه وزیری — محاکمه و دعوا ایشلرین اداره ایدن وزیر . Министръ юстиціи.

عدم انتظام — (ع) — باخ : ده زورغا نیزاسیا .

عدم قانونیت — (ع) — قانونسزلق . Беззаконіе.

عدم مرکزیت — (ع) — دولتك بر گونه طرز اداره‌سیدر که هر بر ولایته ادارهٔ مختاریـه ویریلیور ؛ یعنی هر بر ولایت بتون داخلی ایشلرنك اداره سنده مختار و مستقل اولوب مگر اینـکه خارجی ایشلرده حکومت مرکزیه یه تابع اولیور . (ده سنترا لیزاسیا) . Децентрализація.

عرض — (ع) — برینك حضورنده بر احوالی بیان ایتـمه . Докладъ.

عرض حال — (ع) — اوز حالـنی عـرض ایدوب کمال عبودیتله بر چاره استرحام ایتمه . Петиція.

عرفا — (ع) — عارفلر ؛ عقل و ذکا وتجه سایرلرندن آرتق اولانـلار . Интеллигенція.

عريضه — (ع) — کاغذ اوزرنده یازیلمش توقع. Прошеніе.

عزل — (ع) — قوللوقدن چیقارمه ؛ اخراج ایتمه . Увольненіе.

عساکر بحریه — (ع) — دریا قوشونی ؛ صو اوزرنده محاربه ایدن قوشون . Морскія войска.

طوپه دوتماق — (تر)— دشمنی و یا دشمن موقعنی هرطرفدن طوپه باسمق . Бомбардировать.

طوپچی عسکر — (تـر) — طوپچی قوشونده قولـلوق ایدن سالدات . Артиллеристъ.

طوپچی قوشونی — داواده طوپ آتمقله ایش گورن قوشون . (آرتیلریا) . Артиллерія.

ظ

ظالم — (ع) — جبر وستم ایدن . Тиранъ.

ظفر — (ع) — محاربه‌ده دشمنه غالب اولمه . فتح . Побѣда

ظلم — (ع) — جبر ، ستم ، جور ، تعدی . Тиранія; жестокость .

ع

عاصی — (ع) — عصیان ایدن ، اطاعتسز ، سرکش. Повстанецъ; крамольникъ.

عالی جنایت محکمه سی — پادشاهك امریله تاسیس اولـنان عالی محکمه درکه اوْراده اك بیوك ماْمورلارك تقصیرلرینه باخیورلار ؛ یاخو حکومت عالیه‌یه مخالف اولان ایشلر و عمللر رؤیت اولنیور . Верховный уголовный судъ.

عامیت — (ع) — باخ : ده موقراتیزمه .

عامیون — (ع) — باخ : ده موقرات .

عبودیت — (ع) — اطاعت ، قوللق . Рабство; преданность.

ط

طابور — (تر) — قوشونك خصوصی بر قسمی در که اونده آلتی یوزدن مینه دك عسگر اولور . (باتاليون) Баталіонъ.

طراز — (ع) — خوشه گلن معنیدار بر عباره در که بر چوخ کس اونی اوزینه مسلك اتخاذ ایدوب اوگا موافق ایش گورور . مثلا : « حقوقکی مبارزه ایله حاصل ایدرسن ! » Девизъ.

طرد — (ع) — قوومه ؛ چیقارمه . اوزاقلاشدیرمه Отлученіе; удаленіе.

طرز اداره — (ع) — باخ: اصول اداره .

طرفدار — (فا) — بریسنك یا بر شیك طرفینی ساخلیان ؛ طرف دوتان . Сторонникъ.

طرق و معابروزیری — دولتك بتون یول و کیچیدلرینه دائر اموره باخان وزیر . Министръ путей и сообщен.

طغرا — هر بر پادشاهلغك اوزینه مخصوص نشانی ، پول و سائر رسمی کاغذلر اوستنه وورولور . Гербъ.

طغرا ویرگیسی — تجاری معامله لردن و دولت دیوانخانه لرینه تقدیم اولنان عریضه، و شهادتنامه کیمی سندلردن آلنان ویرگی . Гербовой сборъ.

طغیان — (ع) — عصیان ، سرکشلك . Возмущеніе; бунтъ.

طلب — (ع) — ایسته لینن بر شئی . Требованіе.

طوپ آتان عسکر — (تر) — طوپی دولدیروب آتان سالدات. Канониръ.

طوپ آتشی — (تر) — دشمنه طرف برنیجه طوپدن آتش یاغدیرمه . Канонада.

صدر — (ع — مجلس باشجی‌سی ، که اونك تحت صدارتنده مجلس انعقاد ایدییور . Предсѣдатель.

صدراعظم — (ع) — باش وزیر ؛ رئیس وزرا. Премьеръ-министръ.

صنف — (ع) — جماعتك اوز وارلی لغـنه گوره نیچه طبقه‌لره بولنمه‌سی . . Сословіе. Классъ.

صول — باخ : صاغ .

ض

ضابط — (ع) — قوشون بیوکلرنك عمومی آدیدر که نیچه قسملره بولنور . (آفسر). Офицеръ.

ضابطه — (ع) — باخ : ضبطیه .

ظابطه مدیری - شهر پولیسنك مدیری . (پولیسمستر.) Полицей-мейстръ.

ضامن — (ع) — ضمانت ایدن ؛ کفیل اولان . Порука.

ضبط — (ع) — زورله آلمه : جبراًطوتمه . Захватъ; насильственное отобраніе.

ضبط کاتبی — بردیوانخانه‌نك آقت کاغذلارینه باخوب اداره ایدن مامور. Актуаріусъ.

ضبطیه — (ع) — شهرك ربط و ضبطنه و امنیتنه باخان مامورلر هیئتی . (پولیس) . Полиція.

ضبطیه اداره سی — پولیس ایشلرینه باخان اداره . . Полицейск. управленіе.

ضمان — (ع) — کفالت ؛ مسئولیتلی بر ایشك عهده‌سندن گلمه . Гарантія.

شهر مجلسی — روسیاده **١٨٩٢** نجی سنه‌ده قانونا تعین ایدیلمش قاعده درکه اونکله هر بر شهرده رسمی بر مجلس قورولوب شهرك امورینه نظارت یتورور. مجلس بوطرزیله قورولور : اکثری ثروت و ملك و مال صاحبی اولان شهر اهلندن معین مقدار ایله آدملر سیچلوب اوز ایچلرندن اللی‌یه قدر **غلاسنی** (гласный) یعنی رای ویرن عضولر انتخاب ایدییورلر . بونلارده بر یره یغلوب **شهر مجلسی** تشکیل ایدییورلر . شهرك اقتصاد ملك و مال ایشلرینه باخمق ایچون شهر مجلسی اوز ایچندن بر **شهر اداره‌سی** (Городская управа) انتخاب ایدییور . شهر اداره‌سی بر نیچه عضولردن و بر رئیس‌دن عمله گلور . بو رئیسی بیوك شهرلرده داخلیه وزیری و کوچیك شهرلرده ایسه غوبرناطور تصدیق ایدیور ؛ بوکا **شهر رئیسی** (Городской голова) دییورلر. شهر مجلسنك عمده وظیفه‌سی شهرك معموز و آبادانلغنی ، تنویر و تمیزلکنی و صحیه طرفنی تامین ایتمك ومعارفنه کومك ایتمکه چالشماقدر. (غورودسقایا دوما) Городская дума.

ص

صاغ — هر بر مجلس مبعوثانده اوچ جوره یر اولور : **صاغ** ، **صول** و **اورته** . صاغ طرفده اوتوران و کیلر مسلك سیاسی لرینه گوره محافظه کارلردن (بو سوزه باخ) و ارتجاعیون لردن (بو سوزه باخ) اولورلار . صول طرفده اوتورانلار اجتماعیون لردن و افراط درجه ترقی پرورلردن . اورته‌نی اشغال ایدنلر ایسه اعتدال پرور و بی طرفلردن اولورلار . Правая, лѣвая, умѣренныя.

صدارت — (ع — بیوکلك ، ریاست . باشچی‌لق ؛ بر مجلسده باشچی اولمه . Предсѣдательство.

اولان یره مراجعت ایتمه . Жалоба.

شنلك — (تر) — بیوك بر ایش مناسبتیله اهالی طرفندن قورولان یغنجاق در که اورایه یغلان لار یا اظهار شادمانی و یا بو صورتله حکومته قارشو اعتراض و پروتست ایدییورلر . (مانیفستاسیا). Манифестація.

شنلکچی — (تر) — شنلك قوران‌لار دن هر بری . Манифестантъ.

شورا — (ع) — مذاکره و مشاوره ایچون یغیلمه ؛ مجلس . Совѣтъ; собраніе.

شورش — (فا) — قاریشیقلق ؛ اغتشاش . Мятежъ; безпорядки.

شووینیزمه — (فر) — تکبر ملی‌دن عبارت اولان جعلی و یالان وطنپرست لك . Шовинизмъ.

شووینیست — (فر) — یالانچی وطنپرست . Шовинистъ.

شهادت — (ع) — بریسنك کوردیگی و بیلدیگی بر ایشی حضور محکمه‌ده بیان و اقرار ایتمه‌سی . شاهدلك . Свидѣтельствованіе.

شهادتنامه — شاهدلك کوسترن رسمی کاغذ . Свидѣтельство.

شهبندر — (فا) — دولت طرفندن تعیین اولنان ماموردر که اجنبی بر شهرده اوتوروب اوراده اولان اوز هم وطنلرینك حقوقنی مدافعه ایدر و عملرینه‌ده نظارت یتورر . (قونسول). Консулъ.

شهبندر وکیلی — کوچیك شهبندر. (ویس قونسول). Вице-консулъ.

شهر اداره سی — باخ : شهر مجلسی .

شهر رئیسی — باخ : شهر مجلسی.

تامین ایتمه . (استراخووانیه). Страхованіе.

سیغورطه شرکتی — اموال منقوله و غیر منقوله‌نی یانمق ، سوده غرق اولمق و سائـر قضالـره دچار اولمقدن تامین و تضمین ایـدن شرکت . Страховое общество.

سینترالیزاسیا — (لات) باخ : مرکزیت .

سینزور = سانسور — (لات) — حریت مطبوعاتـه مغایر اولارق ، کتابلاره و هر بر جور تصنیفات و نشریاته ، مثلا غزته‌لـره ، ژورنال لاره باقان و مطبوعات نظام لارینه خلاف اولان صورتده چاپ ایدیلمه سـنه رخصت ویرمین و یا چاپدن صـکره ضبط و مصادره ایتدیرن اداره درکـه حکومت مستقله لـرده موجود در. Цензура.

ش

شاه — (فا) — پادشاه . ایران حکمدارلك لقبی . Царъ. Шахъ

شاهد — (ع) — بر ایشی گـوزیله گوروب محکمه حضورنده شهادت ویرن . Свидѣтель.

شاهنشاه — (فا) — ایران پادشاهنه اوز تبعه‌سی طرفندن ویریلن لقب ، یعنی پادشاهلار پادشاهی . Царь царей. Шахиншахъ.

شرط — (ع) — بر ایشك تامینی ایچون قویولان مجبوری تـکلیف. Условіе.

شرکت — (ع) - بیوك عمومی بر ایـش اجراسی ایچون بر نچه آدمك اورتاق اولوب قوردیقلاری جمعیت . (قامپانیا). Компанія; Общество.

شعبه — (ع) — بر مؤسسه و یا اداره‌نك هـر بر قسمی . Отдѣленіе; отдѣлъ.

شکایت — (ع) — بر کسدن و یا بر شیدن ناراضیلق ایدوب لازم

سەپاراتیزمه — (لات) — باخ : مختاریت .

سەپاراتیست — (لات) — مختاریت طرفداری. Сепаратистъ.

سەسیا — (فر) — مجلس مبعوثانك و یا دیگر رسمی بر مجلسك انعقاد زمانی . Сессія.

سەسیونیست — (لات) — بر دولتك ، اهالیسنك مختلف دیل ـ لرینه گوزه قسملره بولنمەسی طرفداری . Сецессіонистъ.

سەیم — (له .) — کیچمشده لهستان (یعنی پولشا) مملکتنده و حال حاضرده فینلاندیا اولکه سنده مجلس مبعوثانك اسمی. Сеймъ.

سیاست — (ع) — ۱) حکومت ؛ ادارهٔ مملکت . ۲) جزا ، مجازات و او جملەدن اعدام جزاسی . ۳) دولتلر آراسنده اولان علمی مناسبات . 1) Правленіе; администрація. 2) Наказаніе; смертная казнь. 3) Политика. Дипломатія.

سیاسی — (ع) — حکومته عائد اولان . سیاسته منسوب. Административный; политическій. Дипломатичсекій.

سیاسیون — (ع) — سیاست اربابی؛ سیاسته لایقنجه آشنا اولان . Политикъ. Дипоромать.

سیتورتینغ — (ایسة) — ایسویچ — نورویج دولتلرنك مجلس مبعوثانی . Стортингъ.

سیچگی — (تر) — انتخاب . بر مجلسه و کیل سیچمه . Избираніе.

سیچگیچی — (تر) — و کیل سیچن. Избиратель.

سیچگی کاغذی — (تر) — اوززنده سیچگیچی نامزدلرنك اسملری یازیلمش کاغذ. Бюллетень.

سیغورطه — (لات) — اموال منقوله و غیر منقولەنی یالمق ، سوده غرق اولماق و یا سائر قضالره دچار اولمقدن بر شرکت طرفندن

سوسیال ـ ره وولیوسیونیرلر بتون پادشاهلق ، میری ، بك و سائر یرلرك جبر ایله آلنوب عمومی بر « یر خزینه سی » قایروب صکره « سوسیا لیزاسیا » (بو سوزه باخ) طریقیله اهالی استفاده سنه ویریلمه سنی ایستیورلر و اوز مرام نامه‌لرینی عمله گتورتمك ایچون « تررور » (بو سوزه باخ) ایله ایش گوروب انقلاب تورتمك ایستیورلر . (اجتماعیون انقلابیون). Соціалъ- Революціонеры.

سوسیا لیزا سیا — (لات) — بر کسك اوزینه مخصوص اولان مالنی عموم جماعتك استفاده سنه ویرمك . بو حالده بتون پادشاه لق، خزینه ، اوده ل (خاندان) ، بك‌لك و کاپسایرلرنك جبر ایله آلنوب عمومی بر «یرخزینه سی » قایرمق و او یرخزینه سندن هرکسی زحمت وامکنه گوره مستفید اتمك. (تملّك اجتماعی) . Соціализація.

سوسیالیزمه — (لات) — سیاسی بر عقیده درکه ، اوكا گوره دنیا مالنی‌هامو آدملر آره سنده برابرجه بولمك ایچون ایندیکی معیشت و حیات اقتصادیه‌نی د گیشدیرمك لازمدر ؛ یعنی بو عقیده یه گوره دنیاده دولت‌لی لگی و کاسب‌لغی آره دن گوتوروب هامونی اقتصاد جهتنجه برابر ایتمك اولار ، بونك ایچون خصوصی و شخصی منافعی آره‌دن کوتوروب امك و زحمتی هامو آره سنده برابر بولمك لازمدرکه بونلارك محصولاتیده هامویه برابر چاتسون . (اجتماعیت) . Соціализмъ.

سوسیا لیست — (لات) — سوسیالیزمه طرفداری . Соціалистъ.

سوق الجیش — (ع) — بتون علوم حربیه و علی‌الخصوص حرکات عسکریه علمی ؛ داوا علمی . Стратегія.

سؤ قصد — (ع) — بر کسی اولدیرمك ، و یاسویماق ایچون اجرا اولنان فنا قصد . Покушеніе.

سؤ نیت — (ع) — بر کسه بر فنالق یتورمك و یا اولدیرمك ایچون اولنان پیس نیت . Заговоръ.

سواری پولیس چاوشی — آتلی غاراداووی . (استراژ نیك)
Стражникъ.

سواری قوشونی — (تر) — محاربه‌ده آتلی اولارق ایش گورن قوشون . Кавалерія.

سواری یوز باشی‌سی — (تر) — پیاده یوز باشی‌سنه مقابل اولان سواری ضابط . (روتمستیر) Ротмистръ.

سواری یوزباشی وکیلی — (تر) — Штабъ-ротмистръ.

سوسیال-ده موقرات — (لات) — سوسیال ده‌موراتیا طرفداری. (اجتماعیون عامیون) . Соціалъ-демократъ.

سوسیال ده‌موقراتیا — (لات) — سیاسی برفرقه درکه اونك مرامی فعله لگه عائد قانون لارك اصلاحی ؛ فعله و فقرای کاسبه دن اورغانیزاسیا و اتفاقلار تشکیلنك ترقیسی ؛ تکلیف متزاید (بوسوزه باخ) قویولماسی ؛ پادشاهلق ، خزینه، بكلك و کلیسا یرلرنك جبرایله آلنوب „ مونیسپالیزاسیا » (بو سوزه باخ) طریقیله اهالیه و یریلمه سی ؛ صنفلر ، ملتلر و دینلر آره سنده اولان فرق و امتیازاتك فسخی ؛ تعلیم عمومی مجانی ؛ حریت مطبوعات ، اتفاق اجتماع و وجدان و یریلمه سی؛ کیشی و آروادك حقوقده برابر اولمه سی ؛ مجلس مبعوثانه اولان سیچکی‌نك عمومی ، خفی و مساوی قاعده اوزره عمله گلمه سی‌در . (اجتما عیون عامیون فرقه سی) . Соціалъ демократія.

سوسیال - ره وولیوسیونر فرقه‌سی — بوفرقه دخی سوسیال - ده موقراتیا فرقه سنك طلبلرینی اوزلرینه مرام نامه اتخاذ ایدب اونلاردن عمده ایکی شیده آیریلور . بری « آغراریا مسئله سی» ر اوبری « تررور » . آغراریا ، یعنی یر و طوپراق مسئله سنده

سرمایه دارلق قاعده‌سی — برقاعده درکه مملکتده سرمایه دارلر و بورژوآزیا (بوسوزه باخ) مال و ملك جهتنجه سایرلرندن آرتق اولد یقلرینه گوره شرف صاحبی اولوب کاسبلری تضیـیق ایدییورلر . Капиталистическій строй.

سفارت — (ع) — ایلچی‌لك ؛ ایلچی قوللوقی . Посольство

سفاك — (ع) — قـان توکـیجی ؛ خونریز . Кровопійца.

سفر — (ع) — محاربه ؛ داوا . Походъ.

سفر استحضارات اولیه‌سی — حرب زمانی قوشونی چاغروب محاربه میدانته گوندرمگه حاضرلامق . Мобилизація.

سفیر — (ع) — ایلچی ، یعنی بر دولتك اوزگه مملـکتده اولان تبعه‌لرینی حمایت ایتمگه و اوز دولتی منافعنی او مملـکتده گوز له مـگه مامور اولان نماینده . Посолъ.

سفیر فوق‌العاده — فوق‌العاده ایلچی. Чрезвычайный посолъ.

سقوندانت — (فر) — دوئل مبارزه سنده حاضر اولان شاهد.

سلاحدار — (ع. فا) — سلاح و یا یراق گوتورن. Оружено-сецъ.

سلطان — (ع) — پادشاه . ترکیا پادشاهنك لقبی . Султанъ.

سلطنت — (ع) — پادشاهلق . Царство.

سمسار — (ع) — آلیش وریشده صاتیجی ایله آلیجی آراسنده دلال‌لق ایدن . قومیسیه چی . Коммиссіонеръ.

سند — (ع) — شهادتنامه، تذکره و سائره بوکیمی کاغذلار . Документъ.

سواری بلوگی — (تر) — بربلوك سواری قوشونی. (اسقادرون.) Эскадронъ.

ژورنال — (فر) — ۱) دفترخانه‌لرده کاغذلری قید ایتمك ایچون لازم اولان کتاب . ۲) بر مجلس انعقادی پروتوقولی . ۳) سیاسی ، علمی ، ادبی بر جریدهٔ موقوته . Журналъ

س

سالدات پولی — قافقازده مسلمانلاردن سالدات آپارمق عوضنده ویرگی اوزره آلنان پول . Воинскій налогъ.

سالیوت — (فر) — توپ و یا تفنك آتماق وبیداق گوسترمك کیمی شیلر ایله ویریلن حربی سلام . Салютъ.

سپه سالار — (فا) — باخ : سر عسکر .

سربستی — (فا) — باخ : حریت.

سردار اکرم — باخ : گنرال فلد مارشال .

سرعسکر — محاربه‌ده اولان بتون قوشونك بیوگی که قوشون اونك امرلریله ایش گورور . Главнокомандующій.

سر کاتب — سفارتخانه لرده سفیرلر یاننده اولان باش کاتب . (دراغومان). Драгоманъ.

سرمایه — (فا) — تجارت و یا سائر اصحاب کارك اساس تجارتلری اولان مال ، پول که اونکله تجارته قدم قویورلار. (قاپیتال) . Капиталъ

سرمایه دار — (فا) — فعله و فقرای کاسبه نك بر قدر اجرت مقابلنده صرف اولنان امك و زحمتیله بیوك بر سرمایه صاحبی اولان . فابریقه ، زاوود صاحبی و سائره (قاپیتالیست) . Капиталистъ.

سرمایه دارلق — فعله و فقرای کاسبه نك برقدر اجرت مقابلنده صرف اولنان امك و زحمتیله سرمایه قازانمق اصولی . (قاپیتالیزمه) . Капитализмъ.

ره يخسترات — آوستريا دولتى مجلس مبعوثاننك اسميدر . Рейхсратъ.

رئيس — (ع) — باشجى ، بيوك. Глава; предводитель; начальникъ.

رئيس جمهور — جمهوريت طرز اداره سيله دولانان بر دولتك رئيسى . Президентъ республики.

روسيفيقاسيا — (فر) — روسلاشديرماق ، يعنى روسياده ساكن و روسيايه تابع اولان غير روس ملتلرى يواش يواش روسلاشديرماق و روس ايتمك پوليتقه سى . Руссификація.

ز

زاباستوفقا — باخ : تعطيل .

زمستوو — (روس) — روسياده ۱۸۶۴ نجى سنه سنده تشكيل اولنمش غوبرنيا و اويزد مجلس لريدركه غوبرنيانك و اويزدك هر بر جهتنجه معمور و آبادان اولمه‌سى اونلارك عهده‌سنه ويريلور. زمستوو مجلسنك اعضالرى جماعتك اوزيندن سيچلوب حكومت طرفندن تصديق اولنور . (زميندارلق). Земство.

زمسكى ناچالنيك — (روس) — كندلى لرك ايشلرينه باخوب محاكمه و ساير عمللر اجرا ايدن مامور دركه غوبرناطوره تابع اولور . Земскій начальникъ.

ژ

ژاندارما = جاندارم — (فر) — بر گونه خصوصى پوليس قوشونيدركه مملكتده عصيان ايدنلرى دوتماق وظيفه سيله برابر دمير يوللارده‌ده عمومى پوليس خدمتى ايديبورلر . Жандармъ.

ره پریسیا — (لات) — باخ: تدابیر جبریه.

ره زولیوسیا — (لات) — باخ : قرار ؛ فیصل .

ره زیدنسیا — (لات) — باخ : اقامتگاه .

ره ژیم — (فر) — باخ : اصول اداره .

ره سپوبلیقا — (لات) — باخ : جمهور ؛ جمهوریت.

ره غلامنت — (لات) — باخ : قرارداد .

ره فورما — (لات) — باخ : اصلاحات .

ره فورماتور — (لات) — ره فورما واصلاحات عمله گتورن آدم. Реформаторъ.

ره‌فورمیست — (لات) — اصلاحات طرفداری. Реформистъ.

ره گیستر — (لات) — باخ : قیودات دفتری .

ره گیستراتور — (لات) — باخ : قیودات ماموری .

ره گیستراتورا — (لات) — باخ : قیودات شعبه‌سی .

ره گیونالیزمه — [لات] — عدم مرکزیتك صوڭ مرتبه‌سی؛ یعنی بر مسلك درکه، او گا گوره دولتده اولان هر بر ولایته امتیاز و استقلال ویریلمه لیدر . Регіонализмъ

ره گیونالیست — (لات) — رگیونالیزمه طرفداری. Регіоналистъ.

رهن — (ع) — گرو . Залогъ.

ره‌ویزور — (لات) — باخ : مفتش .

ره‌ویزیا — (لات) — باخ . تفتیش .

ره وولیوسیا — (فر) — باخ : انقلاب .

ره وولیوسیونر — (فر) — باخ : انقلابیون .

ره یخستاغ — آلمانیا دولتی مجلس مبعوثاننك اسمی‌در. Рейхстагъ.

مامورہ بر کس طرفندن ویریلن پول ، اجرت Взятка.

رقابت — (ع) — صنعتکارلر و سوداگرلر و سائرلرك ، اوز ایشلرینی رواج ایتدیرمك ایچون بربرینه باخوب اوز مشتریلری عددینی آرترماغه غیرت و هوس ایتمهلری . (قونقورنسیا) Конкуренція.

رقیب — (ع) — بربرلرینه قارشور قابت ایدنلرك هر بری. (قونقورنت). Конкурентъ.

رنتا — (فر) — زراعت ، صنعت ، و تجارتدن حاصل اولان مداخل . Рента.

« **روس ملتی اتفاقی** » — الان روسیهده بو اسمیله آدلانان سیاسی بر فرقهدر که ارتجاعیون و محافظه کارلردن (بوسوزلره باخ) عمله گلوب مقصدی روسیانك کهنه طرز ادارۀ مستقلهسنی ساخلاماق و بونك ایچون ترقی پرور فرقهلر ایله مبارزهده بولنمقدر . «Союзъ русскаго народа.»

روئیت — (ع) — ۱) نظارت یتورمه . ۲) بر مسئلهیه باخمق، بر ایشه باخمق . 1) Надсмотръ. 2) Разсмотреніе.

رهآقسیا — (لات) — ترقی پرور برفرقهیه و دولتك موجود اولان طرز اداره سنی دگیشدیرمك ایستهین برجماعته مخالفت ، و کهنه طرز اداره نی ساخلامغه غیرت ایتمه . (ارتجاع) . Реакція

رهآقسیونر — (لات) — رهآقسیا طرفداری . (ارتجاعیون) . Реакціонеръ.

رهآلیزاسیا — (فر) — مال و ملك و پول کاغذلارینی نقد پوله تحویل ایتمه . Реализація.

رهاورغانیزاسیا — (لات) — لایق صورتده تشکیل ایدیلمهمش برشئی پوزوب لازم صورتده تکرار تشکیل و تنظیم ایتمه. Реорганизація.

راتیفیقاسیا — (لات) — وکیل ایدیلمش بر مرخص و اسطه سیله سایر بردولت ایله عقد ایدیلمش معاهده نك دولت طرفندن تصدیق و تنسیبی . Ратификація.

رادیقال — (لات) — رادیقالیزمه طرفداری . Радикалъ.

رادیقالیزمه — (لات) — امور دولتده اصل و اساسلی وقطعی اصلاحات و تنظیمات عمله گتورمه‌ده دائر آمال افکار سیاسیه. Радикализмъ.

راشی — (ع) — بر آدمه رشوت و یرن . Тотъ, кто предлагаетъ взятку.

رائی ویرمك - برمجلسده عضو اولدیقنه گوره مشاوره و مذاکره اثناسنده اظهار رائی ایتمك . Подать голосъ.

رتبه — (ع) — بر مأموره ویریلان شرف و اعتبار درجه‌سی . Чинъ.

رژی — (فر) — توتون و ایچکی‌لرك انحصاری (بوسوزه باخ) و بونلاری انحصارو تعهد آلتنه آلان اداره . Режи.

رسم — (ع) — قاعده ، اصول ، نسق . Формальность; церемонія.

رسم کچید — (تر) — قوشونك قوماندان قباغندن موسیقی ایله کاوب کیچمه‌سی . Церемоніальный маршъ.

رسمی — (ع) — دولت طرفندن و یا دولت نامنه اولان . Оффиціальный.

رسمیت — (ع) — رسمی لك . Оффиціальность.

رسومات — (ع) — مختلف ماللردن دولت خزینه سنه آلنان ویرگی‌لر . Пошлины.

رشوت — (ع) — برحق و یا ناحق ایشی گوردیرمك ایچون

دیسسیپلینا — (لات) — قوشونده و یا خود بر جمعیتده و یا مؤسسه‌ده قرار ایدیلمش بتون نظاملارك جمعی ، مجموعی که هر بر عضو اوکا اطاعت ایتملیدر . Дисциплина.

دیقابریست — روسیاده ایمپراطور آلیقساندر اول ك عصرنده تشکیل اولنمش گیزلی برفرقه‌نك عضولرینه دیبوردیلر. Декабристъ.

دیقتاتور — (لات) — موقتاً کلل اختیار صاحبی اولان بر حاکم، که عصیان زمانده تعیین اولنور. حاکم مطلق . Диктаторъ.

دیقتاتورا — (لات) — دیقتاتورك موقتی اولارق حکومت کیفیه‌سی . Диктатура.

دیوان — (ع) — ۱) بیوك برمجلس ؛ مجلس عالی . ۲) شدید محاکمه . 1) Высшее собранiе. 2) Строгiй судъ.

دیوان حرب — (ع) — قوشون اهلندن متهم اولان لاری محاکمه ایتمك ایچون قورولان محکمه . محاکمهٔ عسکریه . Военный судъ.

دیوان حرب عرفی — ادارهٔ عرفیهٔ عسکریه آلتنده اولان یرلرده اغتشاش و عصیان ایدنلری عجالتاً محاکمه ایله جزایه محکوم ایتمك ایچون قورولان عسکری محاکمه، . Военно-полевой судъ.

دیوانخانه — (فا) — حکومت مؤسسه‌سی ؛ دیوان ایشلری باخلان یر. Присутственное мѣсто.

دیویدنت — (لات)— باخ : حصهٔ تمتع .

دیویزیا — (فر) — باخ : عسکری فرقه‌سی .

ر

راپورت — (فر) — باخ : تقریر . انها .

دەلغات — (لات) — باخ : مرخص .

دەلغاتسیا — (لات) — باخ : مرخصلر هیئتی .

دەموقرات — (یو) — دەموقراتیا طرفداری اولان . عامیون . Демократъ.

دەموقراتیا — (یو) — دولتده بر گونه طرز اداره در که ، بتون حکومت و اختیارات ، مثلا ، قواینن قویماق ، دولت وار داتنی لازم اولان یرلره مصرف ایتمك و مملکتی دولاندیرماق ایشلری پادشاهده اولمیوب عموم ملت النده اولوز . ملت اوز نماینده و وکیللری واسطەسیله ایستر حکومت مرکزیەنی ، ایستر حکومت محلیەنی النه آلوب اوزی مامورلار تعیین ایدییور ؛ مامورلار دخی اك بیوگندن اك کوچیگنه کیمی هروقت ملت قاباغنده مسئول اولورلار. (ادارۀعامیه) . Демократія.

دەموقراتیزاسیا — (یو) — دەموقراتلق تطبیق ایتمك؛ یعنی فعله و زحمت کشلرك منافعنی نظره آلوب اوگا موافق ده طرز ادارەنی دگیشدیرمك . Демократизація.

دەموقراتیزمه — (یو) — سیاسی بر مسلكدر که اوگا گوره مملکتده **دەموقراتیا** (بو سوزه باخ) اصول ادارەسی قورماق لازمدر. (عامیت) . Демократизмъ.

دەمونسترات — (لات) — باخ : نمایشجی .

دەمونستراسیا — (لات) — باخ : نمایش .

دیپلومات — (یو) — باخ : سیاسیون .

دیپلوماتیا — (یو) — باخ : سیاست .

دیپلوماتیا قورپوسی — بر دولتده اولان بتون اجنبی نمایندەلرنك (مثلا هامو اجنبی ایلچیلرك) هیئتی . Дипломатическій корпусъ.

دیریقتور — (لات) — بر مؤسسه نك مدیری. Директоръ.

— دولت دوماسنك افراطلی قرار داد لرین رد و یا تغییر ایتدیرمکدر. بو مجلسك عضولری پادشاه طرفندن وزرا دن ، اعیاندن تعیین ایدیلوب بر پاره سیده اهالینك اڭ بیوك آدملرندن سیچیلور . غوصودار ستوه ننی صاویت . Государственный совѣтъ.

دولتلو نجابتلو — (تر) — اڭ بیوك آدملره ، پرنسلره ویریلن لقب . Высочество.

دول معظمه — (ع) — یوروپانك اڭ معظم دولتلری: انگلتره ، فرانسه و سائر لری . Великія державы.

دوننما — (تر) — بردولتك بتون حربی و یاتجاری گمیلری. فلوت . Флотъ.

ده پارتا منت = ده پارتمان — (لات) — روسیاده اڭ عالیمؤسسهلرك شعبهلرینه دییرلر که بر مدیر الندە اولوب وزیره تابعدر. (پولیس ده پارتا منتی). Департаментъ.

ده پوتات — (لات) — باخ : مرخص . مبعوث .

ده پوتاسیا — (لات) — باخ : مرخصلر هیئتی .

ده پوزیت — (لات) — قریدیت مؤسسهلرینه ساخلا نیلمق ایچون و یریلن پول و یا قیمتلی شیلر . Депозитъ.

ده زورغانیزاسیا — (لات) — عدم انتظام ؛ قاعدهسزلك. انتظام سزلق . Дезорганизація.

دهسپوت — [یو] — باخ : حکمدار مستبد .

دهسپوتیا — (یو) — باخ : حکومت مستبده .

دهسپوتیزمه — (یو) — باخ : استبداد .

دهسنترالیزاسیا — (لات) — باخ : عدم مرکزیت .

دهقره ت — (لات) — باخ : فرمان عالی .

دهقلاراسیا — (لات) — باخ : اعلان عمومی .

دربار وزیری — پادشاه و خاندانی دربارینه دائر ایشلرە باخان وزیر . Министръ двора.

درەبك لك — (تر) — باخ : فەئودالیزمە .

دستورالعمل — (ع) — باخ : تعلیمات .

دستە — (فا) — بر طوپ آدم ؛ گروه . Толпа; группа.

دستە باز — [فا] — بر دستە یە منسوب آدم . Партизанъ.

دعوی — (ع) — باخ : ادعا .

دعوی وکیلی — (تر) — حضور محکمە دە بر کسك حقوقنی مدافعە ایدوب عوضندە اجرت آلان حقوق شناس آدم . آدواقات . Присяжный повѣренный; адвокатъ.

دفترخانە — (فا) — یازی اوطاغی . قانچیلار. Канцелярія.

دمدار — (فا) — قوشونك دال طرفنی گوزلەین فرقەسی . Арріергардъ.

دمیر یول اتفاقی — دمیر یول عملەلرینك ، اوز طلبلرینە انجام آلمق ایچون برلەشوب تشکیل ایتدگلری اتفاق Желѣзнодорожный союзъ.

دوائرنامە — (فا) — حاکم طرفندن الی آلتندە اولان یرلرە کاغذ اوزرندە گوندرلن امرلر ، بنا گذارلقلار . Циркуляръ.

دوقومنت — (لات) — هربرسند و سائر کاغذلر . Докуменгъ.

دولت دوماسی — روسیادە ۱۹۰۶ نجی سنەدە تاسیس اولنمش و ایندیە قدر ایکی دفعە بوراخیلمش مجلس مبعوثان. غوصودارستوەننایا دوما . Государственная дума.

دولت شوراسی — دولت دوماسیلە بر اختیاردە اولان و اونکلە برابر قورولمش اولان عالی مجلسدرکە اونی تاسیس ایتمکدن مقصد

خفـی انتخاب — بر سیچکینك گیزلی صـورتده واقـع اولمه‌سی . Тайный выборъ.

خفیه نفراتی — خلاف حکومت اولان کیزلی عمللری آرایوب تاپمق ایچون تعیین اولنان گیزلی مامورلار. خفیه‌لر. خفیه پولیسی . Сыскная, тайная полиція; сыщики.

خلاف حکومت — حکومت امرلرینه خلاف و مغایر اولان Противоправительственный-ая-ое.

خلاف قانون — قانونه خلاف و مغایر اولان . Противозаконный-ая-ое.

خمبره = قومباره — توژدن قایریلمش بر شاردرکه ایچی پارتلیـان شیلر ایله دولی اولور. بومبا. Бомба.

خمبره‌چی — ۱) خمبره آتان آدم ، ۲) سواری قوشونده بیوك سالدات . 1) Бомбистъ 2) бомбардиръ.

خیمه‌گاه — قوشونك یای فصلی چـادرلر قوروب اولدیقلاری یر . Лагерь.

د

داخلیه وزیری — دولتك بتون داخلی ایشلرینی اداره ایدن وزیر. Министръ внутреннихъ дѣлъ.

دائره — (ع) — ۱) بر اولـکه ، ولایـت , ۲) بر موئسـه نك بر شبعه‌سی ؛ دیوانخانه . 1) Округъ. 2) Вѣдомство.

داین — (ع) — بورج ویرن آدم . Заимодавецъ; кредиторъ.

دراغون — (فر) — پیاده دخی محاربه ایده بیلن سواری عسکر . Драгунъ.

سندن باشقه سایر دین و عقیده‌نی حقیقی اولسه‌ده بگنمه‌مك ؛ دوغری و حقیقتی اورتمك سه‌ده اوز دین ، مذهب و یا عقیده‌سنی محافظه و مدافعه ایتمك هوس جاهلانه‌سی ، فاناتیزمه . Фанатизмъ

حیدود — (تر) — قولدور . Бандитъ.

حیلهٔ حربیه — (ع) — محاربه‌ده دشمنی آلداتماق ایچون ایدیلن حیله . Стратагема; военная хитрость.

خ

خارجیه وزیری — بر دولتك خارجی ایشلرینه و خارج مملکتده اولان تبعه‌لرینه باخان وزیر . Министръ иностранныхъ дѣлъ.

خاصه عسکری — خاصه قوشونده خدمت ایدن عسکر . Гвардеецъ.

خاصه قوشونی — بعض امتیازاته مالك اولان اك سیچیلمش قوشون . Гвардія.

خائن — (ع) — نامرد ؛ متقلب . Измѣнникъ

خدمات شاقه — (ع) — بر مقصره جزا ایچون ویریلن آغر و زحمتلی ایشلر . Каторжныя работы.

خدمت — (ع) — قوللوق. Служба.

خراج — (ع) — باخ : ویرگی .

خزینه — (ع) — دولتك پول ویریلن و پول ساخلانیلان اداره‌سی. Казна; казначейство.

خزینه‌دار — (ع) — خزینه مدیری . Казначей

خط حرکت — (ع) — بر آدمك اصول حرکتی ، دولانمق و معامله ایتمك قاعده‌سی . Образъ дѣйствія.

حكمدار مستقل = **حكمدار مطلق** — حكومت مستقلهده كل اختيار صاحبی اولان پادشاه. Самодержецъ; автократъ.

حكمفرمالق — (ع. فا. تر) — حكمرالق. حكم سورمك. Господство.

حكومت — (ع) — ١) بر مملكتی دولاندیروب حمكم سورمه. ٢) بر مملكتده حكم سوروب اونی اداره ایدنلرك هیئتی، هاموسی. 1) Правленіе государствомъ. Власть. 2) Администрація; правительство.

حكومت محليه — (ع) — هر بر محلی اداره ایدن حكومت. یرلی حكومت. Мѣстная власть.

حكومت مركزيه — (ع) — مملكتك پایتختنده اولان حكومت. Центральная власть.

حكومت مستبده — (ع) — اصول ادارهسی كیف مایشا و استبدادلی اولان حكومت. Деспотія.

حكومت مستقله — (ع) — باخ: ادارهٔ مستقله.

حكومت مشروطه — (ع) — باخ: ادارهٔ مشروط.

حكومت عاليه — (ع) — پادشاه النده اولان حكومت. Верховная власть.

حل ايتمك — آچمق؛ فصل ایتمك. بر قرار و نتیجه ویرمك، Рѣшить; разрѣшить.

حمايت = **حمايه** — (ع) — بر شیئی و یا بر كسی قورخولی بر شیدن قورومه؛ گوزلمه پناه اولمه. Покровительство.

حمله — (ع) — قوشونك بردن سرعتله دشمن اوسته هجومی. Атака.

حميت جاهليه — (ع) — تعصب. — اوز دین مذهب و یا عقیده

حصهٔ تمتع — بر شرکت ایشندن هر بر حصه‌داره دوشن منفعت . (دیویدنت). Дивидендъ.

حصه دار — بر شرکته اوز خصه‌سینی ویرمگله منفعتنه شریك اولان آدم . پایچی. Акціонеръ; пайщикъ.

حصه دارلر جمعیتی — بر نیچه آدمك ، هر کس حصه‌سنی ویرمك ایله قوردیقلری شرکت . Акціонерное общество.

حق — (ع) ۱) — مزد. اجرت. ۲) انسانك برایش گورمگه اولان اختیار و اقتداری. Мзда. Право.

حق ابتدار = حق تقدّم — (ع) — هر ایشه هرکسدن اوّل تشبث و اقدام ایتدیگی ایچون آلدیغی حق و شرف . Починъ. Инищіатива.

حق حمایت — (ع)—قوتلی بر دولتك ضعیف بر دولت اوستنده خارجی سیاستی جهتنجه قیومی اولوب بین الملل مناسباتنده‌ده اونی حمایه ایتمك حقی . Протекторатъ.

حقوق — (ع) — حقلر . Права.

حقوق شناس — (ع . فا) — حقوق ایشلرینه و قوانینه باشلیجه آشنا اولان شخص . (یوریست). Юристъ.

حکم — (ع) — بیوروق ؛ امر . فرمان . Приказъ; повелѣніе; приговоръ.

حَکَم — (ع) — ایکی آدم آراسنده اولان اختلافی کسمك ایچون، طرفینك راضیلقیله سیچلمش آدم . Судья при третейскомъ судѣ. Мировой судья.

حکمدار - (ع . فا) — صاحب حکم. پادشاه . Повелитель Царь.

حکمدار مستبد—ظلم و استبدادیله مشهور اولان پادشاه، Деспотъ.

حربیه وزیری — داوا و قوشـون ایشـلرینه باخان وزیر .
Военный министръ.

حرکت — (ع) — قیملدانمه ؛ ترپنیش ؛ جنبش ؛ غلیان. عمل.
Движеніе; дѣйствіе.

حریت — (ع) — آزادلق؛ سربستی. اهالینك حکومت قیصقیسندن آزاد اولمه‌سی. Свобода.

حریت اجتماع و اتفاق — هر بر سیاسی، یا غیر سیاسی اجتماعلر و یغنجاقلر ، و اتفاقلار قورمقده اهالینك آزاد اولمه‌سی . Свобода собраній и союзовъ.

حریت ادیان و مذاهب — هر کسك ، اوز عقاید دینیه و احکام شرعیه‌سنی بلا ممانعه ایفا و اجرا ایتمگده آزاد اولمه‌سی . Свобода вѣроисповѣданій.

حریت شخصیه — هر کسك، هر بر عدالت سز و ناشایسته تجاوز و تحقیردن آزاد اولمه‌سی . Свобода личности.

حریت کلام — هر کسك ، اوز مرامنی و تصوراتـنی سویلـه مـگده آزاد اولمه‌سی. Свобода слова.

حریت مطبوعات — مطبوعاتك ، یعنی غزته ، ژورنال ، کتاب و سائره جرائد ونشریاتك سینزوردن (بوسوزه‌باخ) آزاد اولوب ممانعه‌سز دوام ایتمه‌سی . Свобода печати.

حریت وجدان — هر کسك ، اوز قلب و وجداننه گوره هـر بـر دین قبول ایتمگده آزاد اولمه‌سی. Свобода совѣсти.

حزب — (ع) — فرقه ، گروه . پارتیا . Партія.

حشمتلو — (تر) — پادشاهلاره ویریلن لقب . شوکتلو . Величество.

حصه — (ع) — پای ؛ بهره . Часть; акція

ح

حادثه — (ع) — وقعه؛ واقع اولمش بر ایش. Происшествіе; инцидентъ.

حاکم — (ع) — ۱) حکم ایدن : آمر . ۲) محاکمه ایدن مامور . (سودیا). 1) Властитель. 2) Судья.

حاکم مطلق — (ع) — باخ : دیقتاتور .

حاکمیت — (ع) — حاکملك . بریسنك دیگرلری اوستنده اولان اختیار واقتداری. Властвованіе.

حبس — (ع) — دوستاق ایتمه . Арестъ.

حبس ایتمك — دوستاق ایتمك . Арестовать.

حبسخانه — (ع. فا.) — دوستاقخانه . Арестный домъ; тюрьма.

حجز — (ع) — برکسك ملك و مالنی حکومت طرفندن موقتاً قدغن و ممنوع ایتمه . Секвестръ.

حر — (ع) — آزاد ؛ سربست . Свободный.

حراندیش — (ع. فا) — فکری آزاده . سربستانه فکر ایدن . (لیبرال) Либералъ.

حراندیشی — (ع. فا) — آزاده و سربستانه فکر ایتمه . حریت فکرنده اولمه . (لیبرالیزمه) Либерализмъ; свободомысліе.

حرب — [ع] — داوا ؛ جنك . Война.

حرب اسیری — داواده دشمن طرفندن اسیر اولان . Военноплѣнный.

جلب نامه — برینی بر دیوانخانه‌یه دعوت ایتمك ایچون گوندریلن کاغذ . Повѣстка.

جلوس — (ع) — پادشاهك تختنه چیقمه‌سی . قعود . Восшествіе на престолъ.

جمعیت — (ع) — بر مقصد ایچون ایش گورمگدن اوتری بر نیچه آدملرك اتفاق ایله اولان رسمی هیئتی . Общество.

جمهور — (ع) — بر جور دولت در که اوراده پادشاه اولمیوب ، ملت اوز سیچدیکری وکیل لری واسطه سیله اوز اوزلرینی دولاندیر یبورلار. بو وکیل لرك ایچیندنده برینی معیین بر وقته قدر **رئیس جمهور** (Президентъ.) انتخاب ایدوب حکومت عالیهٔ نی اوکا تاپشرورلار. رهسپوبلیق. Республика.

جمهوریت — (ع) — جمهورلق ؛ ادارهٔ جمهوریه . Республиканскій образъ правленія.

جنایت — (ع) — بر شخصك یا جاننه ، یا اعضاسنه ، یا مالنه ، یا ناموسنه توقونان پیس و قدغن ایدیلمش عمل . Преступленіе.

جنایت شعبه سی — محکمه نك جنایت ایشلرینه باخان خصوصی شعبه سی . Уголовное отдѣленіе.

چ

چار — (اسل.) پادشاه . Царь.

چاره — (فا) — دولاشیقلی بر ایشك آچیلاجاغی ایچون اولان واسطه ؛ انجام . Исходъ.

چینوونیك — (روس) — باخ : مامور .

توقیف — (ع) — دوتوب ساخلامه ؛ دوز دیرمه ؛ توقتاتمه
Задержаніе; пріостановленіе.

توکیل ایتمك — وکیل ایتمك . Уполномочить.

تهدید — (ع) — قورخوتمه ؛ هدهلمه .. Угроза..

تهمت — (ع) — باخ : تقصیر .

تیتول — (لات) — باخ : لقب ؛ عنوان .

ج

جاسوس — (ع) — مخفی بر ایشه دائر احوالات اوگره نوب گیزلیجه خبر ویرن آدم . Шпіонъ..

جاندارما — (فر) — باخ : ژاندارمه

جانشین — (فا) — برینك یرنده اوتوران؛ برحاکمك عوضنده اوتوروب حکومت ایدن . Намѣстникъ.

جانی — (ع) — جنایت صاحبی. تقصیرکار. Преступникъ.

جبر — (ع) — زور ، گوج . Насиліе.

جبه خانه — (فا) — اسلحه و سایر داوا شیلری ساخلا نیلان محل . Арсеналъ.

جریمه — (ع) — تقصیری سببنه برینسندن آلنان پول . Штрафъ.

جزا — (ع) — بر جنایت عوضنده ایدیلن شدتلی تنبیه .
Кара.

جزا قوشون دسته‌سی — (تر) — اغتشاش اثنا سنده اهالی یه جزا و اذیت ویرمك ایچون تعیین اولنان قوشون دسته سی.
Карательный отрядъ .

جلاد — (ع) — اعدام جزاسنه ویریلن آدملری اولدیرن مامور. رسمی قاتل . Палачъ.

تمامیت ملکیه — [ع]—بر دولتك ، یر و ملك جهتنجه اوز تمام حالنده اولمه سی . Территоріальная цѣльность.

تمتع ویرگی‌سی—هرکسك قزانجینه متناسب اولارق و یردیگی خرج، توجی . Раскладочный сборъ.

تمسك — (ع)—بورج آلندیغنی بیلدیرن کاغذ. وکسیل. Вексель

تملك — (ع)—او زینه ملك ایتمه ؛ اوزینه مال ایتمه . Присвоеніе имущества.

تملك اجتماعی = استملاك اجتماعی — (ع) — باخ : سوسیالیزاسیا .

تملك شهری = استملاك شهری — باخ : مونیسپا لیزاسیا .

تملك ملی = استملاك ملی — باخ : ناسیونا لیزاسیا .

تنبیه — (ع) — ١) جزا ، توبیخ . ٢) برپیس عملی اوستنده بریسینه اخطار ایتمك. Наказаніе. Замѣчаніе.

تنزیل — (ع) — ایندیرمه ؛ برمالك قیمتنی اکسیلتمه. (ایسکیدقا) Скидка.

تنسیق ویا اینسکه :

تنظیم — (ع) — دوزمه ؛ نظامه قویمه ؛ قاعده‌یه سالمه . Регулированіе; формированіе; упорядоченіе.

توبیخ — (ع)—شدتلی جزا ؛ اذیت ویرمه. Кара. Пытка.

توجی — (ع) — ویرگی، بده. Подать.

توستی پولی— (تر) — ایو پولی؛ هر ایو باشنه آلنان ویرگی. Подымная подать.

توسط (ع)—آراچیلق ؛ میانچیلق . Посредничество.

توصیه — (ع)—برینه برشئی تکلیف ایدوبده بوخصوصده توقع ایتمه. Рекомендація.

ایتمه ؛ آچیق و اطرافلی بیلدیرمه . 1) Назначеніе. 2) Опредѣленіе.

تعیین حدود — (ع) — سر حد قویمه ؛ سرحد تعیین ایتمه . Опредѣленіе границы; межеваніе.

تفتیش — (ع) — دیگرینك عملنی تحقیق ایتمه. ریویزیا . Ревизія; контроль.

تقاعد معاشی — قوجه اولدیغی ایچون خدمتدن چیقمش بر مأموره حکومت طرفندن ویریلن بر مقدار مواجب . Пенсія.

تقدیس —(ع)— مقدس ایتمه ؛ بر شیئهٔ قانون حکمی ویرمه ؛ قانون ایتمه . Санкція.

تقدیم — (ع)— بر شئی و یابر کسی بر آیری سنك حضورینه پیشنهاد ایتمه . Представленіе.

تقریر — (ع) — ١) بر ایشی رسمی صورتده یازی و یا دیل ایله بیان ایتمه . ٢) بردولتك دیگر بر دولته سیاساً مراجعت ایتمه‌سی. 1) Докладъ; рапортъ 2] Нота.

تقصیر — (ع)— گناه ؛ تهمت . Вина.

تکالیف حربیه — (غ)—حرب زماننده قوشونه لازم اولان بتون مایحتاجی اهالیدن طلب ایتمه . Реквизиція.

تکامل — (ع) — تدریجی ترقع و تکمل ؛ بر شیك طبیعی صورتده درجه درجه ترقی ایتمه‌سی . ایوولیوسیا . Эволюція.

تکاملیون — (ع) — تکامل طرفدارلری . Эволюціонисты.

تکلیف — (ع)—ویرگی، توجی . Повинность; налогъ.

تکلیف مترقی = **تکلیف متزاید** —[ع] — قازانجه متناسب اولان و قازانج آرتدقجه آرترلان و یرگی . Прогрессивно-подоходный налогъ.

Тарифъ.

تضییق — (ع) — ١] صیقمه ، اینجیتمه ؛ اضطراب و یرمه . ٢] مجبور ایتمه. بر ایشه وادار ایتمه. 1) Угнетеніе. 2) Давленіе

تطبیق — (ع) — بر شئی مثلا ، نظام و قانونی ایشه بوراخمق. مطابق و موافق ایتمك . Примѣненіе къ дѣлу.

تظلم — (ع) — ظلم چکمه ؛ ظلم آلتنده اولمه . Угнетенность.

تعصب ملی — (ع) — باخ : شووینیزم .

تعطیل — (ع) — معطل قویمه . ایشسز بوراقمه . ٢)ایشسزلك ، ایشسز وقت . ٣) فابریقه ده ، یا زاووده ده یا سایر بر یرده ، فعله لرك ایشدن ال چکوب فابریقه و سایره صاحبنه ابرازایتدکلری طلبلره انجام ایسته مك لری و انجام ویریلمه دیگجه ایشلمه مك لری . (زاباستوفقا). 1) Лишеніе функціи. 2) Праздникъ. 3) Забастовка.

تعقیب — (ع) — دالینه دوشمه ؛ بر مقصدك دالنه دوشمه ؛ یا دوتماق و حبس ایتمك ایچون بر کسك دالنجه گیتمه. Преслѣдованіе.

تعلیمات — (ع) — برینه دیل ایله و یا کاغذ ایله ویریلن تاپشرق؛ خط حرکتنی ، یعنی نه طور حرکت و عمل ایتمه سینی بیلدیرن دستورالعمل. (اینستروقسیا). Инструкція.

تعهد — (ع) — عهده یه آلمق. Обязательство. Принятіе какой-либо обязанности на себя.

تعهدلی مکتوب — « زاقازنوی » دیبلن مکتوب . Заказное письмо.

تعیین — (ع) — ١) بر کسی بر ایشه نصب ایتمه . ١) معین

تضاد — (ع) — بر برینه ضد اولمه : اختلاف دشمنچیلك .
Антагонизмъ.

تضمن — (ع) باخ : ضامن اولماق .

تضمین — (ع) باعث و سبب اولدیغی ضررك عوضنی ویرمه .
Возмѣщеніе убытковъ.

تضمینات حربیه — (ع) — مغلوب حکومت طرفندن غالب حکومته ویریلن پولدر، که محاربه مصارفنك عوضی اولیور . قونتور بوسیا .
Контрибуція.

تعاضد — (ع) — بر برینه دایانوب یاردیم و کومك ایتمه .
Взаимная поддержка.

تعاطی — (ع) — مبادله ایتمه ؛ او بونه ، بوده اونه ویرمه یا گوندرمه ، یا ایتمه و سائره . Обмѣнъ.

تعاطی افکار — (ع) — فکرلشمه؛ فکر ویروب فکر آلمه.
Обмѣнъ мыслей.

تعاقب — (ع) — بر برینك دالنجه دولانمه؛ بو اونی ، اوده بونی ایزلمه ، تعقیب ایتمه . Взаимное преслѣдованіе.

تعاون — (ع — بر برینه کومك ایتمه . Взаимопомощь.

تعاون جمعیتی — بر برلرینه مادی و معنوی کومك یتورمك ایچون قورولان جمعیت . Общество взаимопомощи.

تعاهد — (ع) — باخ : معاهده .

تعبیةالجیش — (ع) — حرب اثناسنده قوشونلك نه گونه موقعلرده اولماسنی ، هانسی نك ، نه قایرماسنی، نه حرکاتده بولنماسنی بیلمك فنی.
Военная тактика.

تعرفه — (ع) — اجنبی مملکته گوندریلن و یا اینکه اورادن گلن مالّلارك و شیلرك حسابی و گومروك خرجنك قید ایدیلمه سی .

Покореніе.

تسليم — (ع) — بر شـهری و یا سنـگری ، یا قوشونی مغلوب اولوب دشمنه ویرمك . Сдача.

تسمیه سز شرکت = آنونیم‌شرکتی — منفعت وضرری حصه دارلرینه عائد اولان آدسز شرکت . Анонимное общество.

تشبث — (ع) بر ایشه گریشمگه حـاضر اولمه ؛ بر ایش دوتماقه گریشمك . Попытка; предпріятіе.

تشریفاتچی — (تر) — پادشاه دربارنده بیوك و طنطنه‌لی بر رسم واقع اولدیغی حالده بونك ایچون تعیین ایدیلمش قاعده و نظـامـلارك عمله گلمه‌سنه نظارت یتوره‌ن بیوك مامور . Церемоніймейстръ.

تشکل — (ع) — قورولمه ؛ شکله دوشمه ؛ عمله گلمه . Образованіе; организованіе.

تشکیل ایتمك — قورمق ؛ عمله گتورمك ، شکله سالمق . Образовать; организовать.

تشویق — (ع) — شوقلندیرمه ؛ جماعتی بر فکر و یا بر قصده راغب ایدوب شوقه گتورمه . Агитація.

تشویقات اجرا ایتمك — جماعت آراسنده دییوب دانیشمقله بر مقصده راغب ایتمك . Агитировать.

تشهیر — (ع) —شهرتلندیرمه؛ مشهور ایتمه. Популяризація.

تصدیق — (ع) بر شیئی رسمی صـورتده تایید و قبول ایتمـه . Утвержденіе.

تصرف صندوغی ، یاخود — اقتصاد صندوغی — اهالیدن خواهش ایدنلرك پولین آلوب ساخـلامـاق و صگره معیّن فـائضی ایله صاحـبنه گیری ویرمك ایچـون دولت خزینه‌سی و یا پوسته و تلغراف اداره‌سی یاننده اولان پول صندوغی . Сберегательная касса.

бумага.

۳) اهالیه ، تانىماق ایچون ویریلن‌رسمی کاغذ . پاسپورت. 3)Пас-портъ.

تررور = تەررور — (لات) واهمه ؛ دهشت؛ قورخو. Тер-роръ.

ترروریزم — تەر روریزم — (لات) — جبر ، زور و اکثر اوقات اولدیرمك کبی شدیدتدبیرلر ایله معلوم بر جماعتی و اهمەیه سالوب ، اله کتورمك و بو تکله تعقیب اولنان مقصده نائل اولماق. Терроризмъ.

تررویست = تەررو ریست — (لات) — تررویزم ایله مشغول اولان . Террористъ.

ترصد عسگری هیئتی — محاربه ده دشمن حرکاتنی تحت نظاره ته آلوب هر برعملنه گوز یتورن قوشون دستەسی. Обсерваціонный корпусъ.

ترصد موقعلری — دشمن اولان طرفـه گوز یتو روب آتشمانك نتیجەسنی بیلمك ایچون هوندور یرلرده، آغاچلارده فلانده قوروولان موقعلر. Наблюдательные посты.

ترضیه—(ع)—برینی راضی و خوشنود ایتمه. Удовлетвореніе.

ترفیع رتبه – (ع) — برمامورك رتبەسنی آرترمه. Повыше-ніе; чинопроизводство.

تساوی حقوق — (ع) هر کسك حقوقـجه برابر اولـمەسی ، بر معیّن حقوقده هامونك بر درجەده مالك اولماسی . Равноправіе.

تسجیل ایتمك — ۱) بر دعوانی محکمه دفترینه قید ایتمك . ۲) بر شیئی دفتر مخصوصینه قید ایتمك . Регистровать.

تسخیر — (ع) — بر شهری ، یا سنـگری فتـح ایدوب آلـماق .

تحقیقات ابتدائیه —(ع) — بر شبهلی و یا گناهلی بر ایشی اولجه محکمه ماموری و یا پولیس خدمتچیسی طرفندن تحقیق ایتمك و بعده همان ایش بارەسنده حکملر ویرمك. Предварительное слѣдствіе.

تحکم — (ع) حکم سورمه ؛ حاکمیت ایتمه . Владычество.

تحکیم — (ع) — حکم نصب ایتمه : ایکی مدعی‌نك دعوالرین کسمك ایچون اونلارك رضاسیله بر دیگرینی حکم سیچمه . Избираніе третейскаго суда. (Компромиссъ.)

تحلیف — (ع) — آند ایچدیرمه. Приведеніе къ присягѣ. Присяга.

تخلیه — (ع) — بوشالتمق؛ اشغال ایدیلمش بر شهری، یا سنگری قوشوندن خالی ایتمك . Эвакуація.

تدابیر جبریه — (ع) — بر مملکتك بر یرنده واقع اولان عصیان و اغتشاشی یاترتماق ایچون حکومت طرفندن اجرا ایدیلن شدید، جبرلی و آغر تدبیرلر : آسدیرماق ، نفی ایتمك ، و سائره . Репрессіи; репрессивныя мѣры.

تدبیر — (ع) — بر ایش ایچون لازم اولان بنا گذارلق. Мѣра.

تدبیر اتخاذ ایتمك — بر ایش اجرا سی ایچون تدبیر سیچمك Принять мѣру.

تدقیق — (ع) — بر ایشی بر بر آراماق ، اك درین صورتده تحقیقنه چالیشماق . Детальное разслѣдованіе.

تدمیر — (ع) — محو و هلاك ایتمه . قولدور لاری اولدیروب یوخ ایتمه . Уничтоженіе.

تذکره — (ع) — ١) یادده قالمقه و سیله اولان کاغذ ، و رقه .
1)Памятный листокъ .

٢) رسمی یرلردن بر بر لرینه گوندزیلن کاغذ . Оффиціалная (2

بارەسندە اولان علمدر (باخ: تعبیتەالجیش). بوندان سوا ، احتیاط کارانه دولابمئه ، پولیتقه ایله ایش گورمگه دییرلر. Тактика.

تاقسا — (فر) — باخ : نرخ .

تاموژنیا — (روس .] — باخ : گومروك ،

تبعیت — (ع) — بر دولته تابع اولمق . . Подданство.

تبعید — (ع) بر کسی، مضر اولدیغی ایچون مملکتدن اوزاق-لاشدیرمه. Удаленіе.

تتوج — (ع) — پادشاهه تاج قویمق رسمی . Коронованіе.

تجارت وزیری — دولتك بتون امور تجارتنه باخان وزیر . Министръ торговли.

« **تجدد صلحکارانه فرقەسی** » — روسیاده ۱۷ اوقتیابر مانیفستندن صکره عمله گلمش سیاسی بر فرقـه در که اونك مقصدی صلح و آسایش ایله روسیاده اصلاحات برپا ایتمك ایدی. حال حاضردەبو فرقه وارلغـنی ایترمش کیمـیدر . Партія мирнаго обновленія.

تجریم — (ع) — برکسدن دوتوب جریمه آلمق. Взысканіе.

تجهیزات عسگریه — (ع) — قوشونه لازم اولان شیلرك حاضر-لانمەسی . Амуниція.

تحدیدات — (ع) — حدلر قویمه . سیاسی معنا ایله ، بر کسك اختیارات و حقوقنی آزالتمه . Ограниченія.

تحری — (ع) — آختاریش ؛ قدغن اولنمش بر شئی تاپمق ایچون آختارمه . Обыскъ.

تحریك — (ع) — حرکته گتورمه ، جنبشه گتورمـه ؛ یولدن چیخارتمه . Подстрекательство; возбужденіе.

تحقیق — (ع) آختاروب دوغرینی بیلمه ؛ ایشك حقیقتنی آشکار ایتمه . Провѣрка; разслѣдованіе.

پوبليقاسيا — (لات) — باخ : اعلان .

پوليتقه — (يو) — امور سياسيه ، مناسبات سياسيه ؛ سياسيات . دولت ايشلريني مهارتله دولانديرماق . Политика.

پوليچه -- (لات) -- بر بانقه و يا صرّافه ويريلمش پولي ديگر بر يرده آلماق ايچون ويريلن كاغذ . چق . Чекъ.

پوليس — پوليسه — (فر) -- باخ : ضبطيه .

پوليس چاوشی — (تر) — پوليس قوللوقچيلارندن اك كوچيگی غاراداووی . Городовой.

پياده باش چاوشی — (تر) — بر بلوك قوشونده كوچيك ضابط . Фельдфебель.

پياده قوشون — (تر) — محاربه‌ده پياده اولارق ايش گورن قوشون. Пѣхота; Инфантерія.

پياده يوزباشی سی — (تر) — پياده قوشونده بيوك ضابط . Капитанъ.

پياده يوزباشی‌سی وكيلی — (تر) — Штабсъ-Капитанъ.

ت

تأديب — (ع) — ١) مقصر آدملر حقنده لازم اولان حكمی اجرا ايتمك : تنبيه ، ٢) يونگل جزا . Наказаніе. Легкое наказаніе.

تأديه — (ع) — ويره‌جگلی بر پولی و يا ويرگی‌نی ويرمه. Взносъ.

تاريف — (عربجه دن غلطدر) — باخ : تعرفه .

تاسيس ايتمك — (ع) — قورمق ؛ بنا ايتمك . Учредить.

تاقتيقا — (يو) — اساساً ، قوشونك دوزومی ، حركاتی ، عملی

پروزه لیتیزم — (لات) — بر کسی بر دینه ، بر مذهبه و یا بر مسلك و عقیدهیه جلب ایتمك شوق و هوسی.. Прозелитизмъ.

پروسنت — (لات) — باخ : فائض .

پروغرامما == **پراغرام** — (یو) — باخ : مرامنامه .

پروفهسیا — (لات) — باخ : پیشه .

پروقلاماسیا — (لات) — باخ : انتباه نامه .

پروقوراتورا — (لات) — باخ : مدعی عمومیلك.

پروقورور - (لات) — باخ ، مدعی عمومی .

پرولهتاریات — (لات) — باخ : فقرای کاسبه .

پرووواقاتور — (لات) — باخ : مفتن.

پروووواقاسیا - (لات) — باخ : فتنه .

پروئقت — (لات) — باخ : لائحه .

پریستاو — (روس .) — بر محلهنك ربط و ضبطنه باخان پولیس ماموری . محله بگی . Приставъ.

پرینسیب — (لات) — باخ : اساس .

پره میهر — (فر) — باخ : باش وزیر .

پلاتفورما — (فر) — باخ : مرامنامه .

پلهبیستسیت — (لات) — بر مهم مسئله یه دائر بتون ملتك تصور و فکرینی آکلامق ایچون عموم جماعتك راینی طوپلامه . Плебисцитъ.

پلوتوقرات — [یو) — دولت و ثروتی سایهسنده اختیارات ، حکم و نفوذ صاحبی اولان آدم . Плутократъ.

پلوتوقراتیا — (یو) — بتون اختیارات ، حکم و نفوذك صاحب دولت آدملره متعلق اولمق قاعدهسی . Плутократія.

پنسیا — (فر) — باخ : تقاعد معاشی .

مجلس مبعوثان .

پارلامنتاریزمه —(فر) — پارلامنتوسی اولماقلق . Парламента-ризмъ.

پارول — (فر) — محاربه‌ده اوز آدملرین دشمندن سیچمك ایچون قراول عسگرلر آراسنده استعمال اولنان اشاره‌لی سوزلر. اسم‌شب. Пароль.

پاسپورت — (فر) — باخ : تذکره .

پانیسلامیزم = پان‌اسلامیزم — باخ : اتحاد اسلام .

پای تخت — (فا) — مملکتده پادشاهك اوتوردیغی شهر . Столица.

پتیسیا — (لات) — باخ : عرض حال .

پرنس — (لات) — شاهزاده . Принцъ.

پروپاغاندا — (لات) — خرستیانلغی انتشار ایتمك ایچون ۱۶۲۲ منجی سنه‌ده (روم پاپاسی) طرفندن تشکیل اولنمش جمعیت روحانیه . آلان بو سوز نشر افکار معناسیله استعمال اولنور . Про-паганда.

پروپاغاندیست — (لات) بر فکری نشر ایدین آدم ، Про-пагандистъ.

پروپورسیانال — سیستم — باخ : وکالت متناسبه .

پروتست — (لات) — باخ : اعتراض.

پروتقتورات — (لات) — باخ : حق حمایت .

پروتوقول — [یو] — اصلی عربجه « **برات القول** » در. ۱) بر حادثه خصوصنده رسمی محلدن یازیلوب محکمه یه و یا مستنطقه ویریلن رسمی کاغذ . ۲) بر مجلسك مذاکرات و قراردادی یازیلمش دفتر . Протоколъ.

طرزاداره اولدقده ، جماعتك دولت ایشلرینه قاتشمغه حقی او لمیوب مملکتی یالگز بر مامورلار دولاند یر یبورلار و اونلارك عمل لرینه و رفتارلرینه نظارت یتوروب تفتیش ایتمگه جماعتك اختیاری اولمیور.

— مامورلار حکمرانلغی . Бюрократія.

بیوروقراتیزم — (فر-یو) — بیوروقراتیالق . Бюрократизмъ

بیوروقرات — (فر-یو) — مامور . بیو روقراتیا طر فداری . Бюрократъ.

پ

پاترول — (فر) — گیجه لر شهری گزمگ ایچون قوشو ندن تعیین اولنان قراول . گیجه گزمه‌سی . Патруль.

پاتریوت — (یو) — باخ : وطن پرور .

پاتنت — (لات) — باخ : اصناف تذکره سی .

پادشاه اعظم = **ایمپراطور اعظم** . Государь Императоръ

پادشاه گوروشی — (تر) باخ : ملاقات .

پادشاهلق بانق — دولت طرفندن بنا ایدیلمش بانق. Государств. банкъ.

پارتیا — (فر) — باخ : فرقه .

پارتیزان — (فر) باخ : دسته باز .

پارتیقولیاریزمه — (لات) — بر نیچه بالاجه پادشاهلق لاردن عمله کلن بیوك بر دولتده سیاسی بر مسلك درکه اوکا گوزه سعی ایدیلورکه او بالاجه پادشا هلقلارك هر برینه ممکن قدر آرتق استقلال و مختاریت ویریلسونکه بیوك پادشاهلغه آز تابع اولسون. Партикуляризмъ.

پارلامنتو — یا خود پارلمان = پارلامنت (فر) — باخ :

آختارورلار. Биржа.
بورسه رایجی—بورسه (بیرژا) ده بر معین و قتده پول کاغذینك
ویا بر تحویلاتنك اورته قیمتی . Биржевой курсъ.
بولشه‌ویکی --(روس)--روسیه سوسیال - دیموقرات فرقه‌سی ایکی
قسمه بولنور : بونلارك برینه « **بولشه‌ویکی** » و اوبرینه « **منشه-
ویکی** » (بو سوزه باخ) دییورلر . « **بولشه ویکی** » لـرك
مرامی -- هیچ بر وقت حکومت و یا صاغ فرقه‌لرله راضیلاشمامق ،
حکومتك و یر دیکرینه راضی اولمامق و « **عصیان مسلح** » (بو
سوزه باخ) ایله دولتك طرز اداره‌سنی د گیشمك در .
بومبا —(فر)—باخ : خمبره .
بونت—(نم)—قیام ، عصیان . Бунтъ.
بویقوت — (اسم علم) — ایرلاندیا مملکتنده بر شخصك اسمیدر
که اونی مشهور بر فرقه اوز ایچندن قووب طرد ایتمیشدی. او
وقتدن بریدر که „ **بویقوت** “ جماعت ایچنده برکسه تنبیه ایتمك
ایچون گوزل بر آلت اولوبدر . „ **بویقوت** “ بوندن عبارتدر که
عمومك و یا خود بر جمعیتك منافعنه خلل یتورن شخصدن هر کس
هر بر علاقه سینی اوزوب اونی هیچ بریرده قبول ایتمیورلر . اکر
بو مقصر شخص تاجر درسه ، او صورتده اونك تقصیرینی هر بر
یره اعلان ایدوب مرقومی مشتریلردن محروم ایدییورلر . Бойкотъ.
بی طرف -- هیچ بر طرفه مایل و کومکدار اولمیان ؛ هیچ بر
فرقه یه منسوب اولمیان . Нейтральный; безпартійный.
بین‌الملل -- (ع)--ملتلر آراسنده اولان . Международный.
بیورو — (فر) — باخ : قلم .
بیوروقراتیا — (فر-یو) -- دولتده بتون اختیاراتنك و تحکمنك
یالکز بر بیوك مامورلار و حاکم لر النده اولمق اصولی . بو گونه

بحريه‌ميرلواسی—جنرال مايوره مطابق اولان دريا منصبی. Контръ-Адмиралъ.

بحريه وزيری — دولتك دوننما (فلوت) ودريا قوشوننه و بتون بحريه ايشلريه نظارت يتورن وزيری . Морской министръ.

بد افكار — (فا) — پيس، فنا فكرلی، جانی. قاتل. Злоумышленникъ.

بدافكارلار فرقه‌سی- جانی‌لر دسته‌سی . Банда; шайка.

بده —(فا)— و يرگی، خرج . Подать.

برات لقول—(ع)—باخ : پروتوقول .

برائت—(ع)—محكمه‌ده تهمتلی برايشك آخرنده پاك و گناه‌سيز چيقمه . Оправданіе.

بلوك—(تر)— بر طابور قوشوننك دورد نجی حصه سی . روتا. Рота.

بنا گذارلق—بر ايش باره سنده اتخاذ اولنان تدبير؛ امر . Распоряженіе.

بودجه—(فر) دولتك واردات مداخلات ومخارجاتی Бюджетъ.

بورژوآ—(فر)—فرانسه ده صاحب ثروت اولان شهر اهلنه دييرلر. الحال، سرمايه قازانمق ايچون فعله وعمله امگيله دولت قازانان آدملره دييورلر . منفعت پرست . Буржуа.

بورژوآزيا—(فر)—منفعت پرستلر صنفی ؛ فعله و عمله امگيله سرمايه قازانانلار . Буржуазія.

بورسه=بيرژا —(فر) ١) صرافلار ايله پول كاغذی و تحويلات آليش ويريشی ايدن تاجر ودلال‌لر ك بر يره يغلوب دانيشدقلری محل. ٢) عربه چيلرك يغلدقلری ميدان. ٣) شهر اداره‌سی يانده و يا « فعله لر اتفاقی» نزدينده اولان محل‌در كه ايش‌سز آدملر اداره‌ده‌دوروب ايش

تجارت بحریه و بنا درتجاریه باش ادارەسی. Главное управленіе торгов. мореплаванія и коммерч. портовъ.

باش‌چاوش —(تر) — سواری قوشونده بیوك سالدات . و اخمستر . Вахмистръ.

باش شهبندر —(تر) — گنرال قونسولدرکه اوڭا دیگر قونسوللار تابعدر . (باخ : قونسول). Генеральный консулъ.

باش مدیر --(تر) النك آلتنده بر باش اداره اولان رئیس . Главноуправляющій.

باش وزیر —(تر)—باخ : صدر اعظم .

باندرول --تاموژناده ویر گیسی آلنمش اشیانك اوسته یاپیشدیر یلان کاغذ . Бандероль.

بانق = بانگ — دولتده حکومت طرفندن و یابرشرکت طرفندن قایریلمش بر موءسسه درکه بعضلرك پوللی صاحبنك منفعتیله ساخلیوب ، بعضیلرنەده بورج پول و یرمکله مملکتده پولك رواجنه گومك ایدییور. بانق جوربه جور اولیور . Банкъ.

بایقوت — باخ : بویقوت .

بحران -(ع)—بر ایشك، سیاستده ویا تجارتده قورخلی وقاریشیق حالی . قریزیس . Кризисъ.

بحریه دائرەسی—(ع.تر)-- حکومتك دریا ایشلرینه باخان دائرەسی. Адмиралтейство.

بحریه ضابطی—قوری قوشونده « قاپیتان » ه مطابق اولان دریاده آفسر منصبی . له یتینانت . Лейтенантъ.

بحریه مشیری—باخ : آمیرال .

بحریه ملازم‌اولی — بحریه ده برنجی ضابط منصبی . میچمان . Мичманъ

اينقوغنيتو —(لات)— باخ : متنكر .

اينكيويزيتور — (لات) — اينكيويز يسيا عضوی. پك ظالم آدم. Инквизиторъ.

اينكيويزيسيا —(لات)— اون ايكنجی عصرده خرستيان روحانيلری طرفندن تشكيل اولنمش محكمه . بورا ده خرستيانلق خصوصنده سوءفكر ده و شبه ده اولانلاری دوتوب اك ظلملی و انسانيتدن كنار توبيخ و جزالر ايله تلف ايديرمشلر . Инквизиція.

اينيسياتيوا — (لات) — باخ : حق ابتدار .

اينيسيا تور — (لات) — حق ابتدار صاحبی . Иниціаторъ.

ايوولیوسيا — (لات) — باخ : تكامل .

ايوولیوسيونر —(لات) — باخ : تكامليون .

ب

باتريه —(فر)— ١) بر نيچه توپك وطوپچیلرك بر يرده ايش گورمگ ايچون اولمسی. ٢) طوپلری دشمندن گوزلملك ايچون قورولان طوپراق سنگری . Батарея.

باشجی—(تر)—بر فرقه‌نك رئيسی ، بيوگی. Главарь. Лидеръ.

باش اداره—(تر)—روسيادە باش اداره — مركزی بر موءسسه دركه بر نيچه قسملره بولنور . Главное управленіе مثلا:—مطبوعات باش اداره‌سی ، Главное управленіе по дѣламъ печати. پوسته‌وتلغراف باش اداره‌سی، Главн. управл. почтъ и телегр. زراعت و فلاحت و املاك ميريه باش اداره سی، Главное управл. землеустройства и государств. имуществъ.

حبس‌خانه باش اداره‌سی. Главное тюремное управленіе.

ایمپیریا — (لات) — ایمپراطورلق ؛ ایمپراطوری اولان دولت . Имперія.

اینترپلیاسیا —(لات)— مجلس مبعوثان طرفندن برایش و یابر حادثه خصوصنده حکومته ایدیلن ایراد سوال . استعلام . Запросъ правительству. Интерпелляція.

اینتر ناسیونالیزمه—(لات)—مختلف مملکتلرده اولان بلا تفریق ملّت هم صنعت صنفلرك منافعنك برلك و عمومی لگنی اقرار ایتمه. Интернаціонализмъ

اینتر ناسیو نال— (لات)— فعله لرك ١٨٦٤ نجی سنه‌ده (لوندره)ده قورمش اولد یقلاری بین الملل اتفاقی که ١٨٧٣ نجی سنه ده قاپاندی. Интернаціоналъ.

اینتره س —(فر)— منافع؛ منفعت . Интересъ.

اینتللگه نسیا —(لات)— باخ : عرفا .

ایند یویدوآلیزمه —(لات)—جمعیتده هر برکسك سیاسی و یا دینی جهتنجه اوز منافع و مقاصد شخصیه سی ایچون چالشماسی . اجتماعیتك ضدی . Индивидуализмъ.

ایند یو یدو آلیست—(لات)— ایند یو ید و آلیزم طرفدا ری . Индивидуалистъ.

اینژه‌نر—اینجنیر— (فر)— باخ: مهندس .

اینسپقتور — (لات) —باخ : مبصر .

اینستروقسیا —(لات)— باخ : دستور العمل .

اینسیدنت —(لات)— (باخ) : حادثه.

اینقورپاراسیا—(لات)—١) داغنیق قانونلا رك بر یره یغلوب مجموعه اولمه‌سی ، ٢)کیچمشده مستقل اولان بر دولتك داغیلوب دیگر بر دولته بتیشمسی . Инкорпорація.

اویزد—(روس.)—غوبرنیالك بولندیـگی حصه‌لردن بریدر کـه بـر ناچالنیك (رئیس)ه تابع در . قضا . Уѣздъ.

ایالت—(ع)—مملـکتك بر حصه‌سی . Провинція.

ائتلاف—(ع)—موافقت . راضیلاشمه . Соглашеніе.

ایسق—(روس.) باخ : ادعا .

ایسویاتوی سینود—(روس.)—مقدس سینود. روسیاده اك باش ادارهٔ روحانیه در کـه بتون بیوك روحانی ایشلر اوراده باخیلور . سینود مجلسی باش روحانیلردن عمله گـلوب ایچلرنده حـکومت طرفندن بـر « اوبر—پروقرور » یعنی بیوك پراقرور دخی تعیین اولنور کـه اوراده ایشلره نظارت یتورسون . Святой Синодъ.

ایقزیقوسیا—(لات) حکومت طرفندن گوندریلمش قوشون دسته سنی ساخلاماغه اهالینی جزا و تنبیه ایچون مجبور ایتمه . Экзекуція.

ایقسپروپریاتور—(لات)—ضبط و غصب ایدن ؛ صویقوچی . Экспропріаторъ.

ایقسپروپریاسیا—(لات)— محـکمه حکمیله و یا خود دولـتك عـمومی بر احتیاجنی رفع ایتمك ایچون بر کسك اموال غیر منقوله‌ـ سینی مثلا یرین ، الندن آلوب عوضنده مکافات ویرمه . (فراغ ؟). ضبط ایتمه : غصب ایتمه : اغتصاب . Экспропріація.

ایقسپلوآتاسیا—(لات)—۱) بر یرك ثروت طبیعی سیله مثلا معدنیاـ تیله نفعبردار اولمه . ۲) بر ایشدن منفعت قازانمه . ۳) اوزگـه نك زحمت و امـکیله نفعبردار اولمه . Эксплоатація.

ایقونومیا—(یو)—باخ : اقتصاد .

ایمپراطور—(لات)-- روسیاده و بعض دولتلرده پادشاهـه ویریـلن بیوك لقب . Императоръ.

پرور فرقه‌لرك اوز مقصدلرینه یتیشمك ایچون هر بر فرصت ایله تفعبر-
دار اولماق قابلیتلری . فرصت یابی . Оппортюнизмъ.

اوپورتیونیست—(لات)—اوپورتیونیزم طرفداری. Оппортюнистъ.

اوپوزیسیا=آپازیسیا—(لات)—باخ : عکس‌الحرکه .

آوتوقراتیا—[لات]—باخ : ادارۀ مستقله.

آوتوقرات- (لات)—باخ حکمدار مستقل .

آوتونومیا=آفتانومیا—(لات)- باخ : امتیاز .

اوردوگاه—(فا)—قوشون‌دوران یر . Воинскій станъ.

اورغانیزاسیا—(یو) باخ : عضویت .

اوزورپاتور—[لات]—باخ : غاصب.

اوزورپاسیا—(لات)—باخ : غصب .

اوفسیال—(لات)—باخ : رسمیت .

اوفسیوز—(لات)—باخ : نیم رسمی .

اوقتابریست — « اون‌یدی اوقتیابر اتفاقنه » فرقه‌سنه منسوب اولان

اولتیماتوم—[لات]—ایکی دولت آراسنده دانیشیق اولان زمان بر
برلرینه قویولان آخرکی وقطعی شرط. شرط آخر. Ультиматумъ.

اون باشی—(تر]—بیوك سالدات . Ефрейторъ.

«اون‌یدی اوقتیابر اتفاقی»- صاغ طرفه مایل معتدل بر فرقه‌در که
۱۹۰۵نجی سنه‌سی اوقتیابرنك ۱۷سنده وعد اولنمش حریتلره اکتفا
ایدوب عمله گتوریلمه‌سنه منتظردر . «Союзъ 17-го Октября.»

آئوده نسیا—(لات]—باخ : ملاقات . پادشاه گوروشی.

آووقات=آدواقات—(لات)—محکمه حضورنده برینك حقوقنی و
ایشنی مدافعه ایدن وکیل ؛ دعوی وکیلی . Адвокатъ.

آووقاتورا=آدواقاتورا—(لات)—آووقاتلق. دعوی وکیلنك صنعتی.
Адвокатура.

صورتده اکثریت آرا سس ویرنلرك یاریسندن چوخدر . ایکنجی صورتده اوچ و یا دورت طرف سس ویرنلردن الك چوخیدر. Большинство голосовъ.

انتباه نامه ـ (ع . فا] ـ خلقی اویاتمق ، گوزینی آچمق ایچون یازیلوب ورقه‌لرده انتشار ایدیلن خطاب ، دعوت . Прокламація.

انجمن ـ (فا) باخ : مجلس .

انحصار ـ (ع) بر تجارتك و یا سایر بر محصولك بر شرکت و یا خزینه النده اولوب ، یالکز او شرکتك و یا خزینه‌نك مذکور محصولدن تفعبردار اولمق حقی . ماناپولیا . روسیاده عرق « وودقا » خزینه انحصارنده در . Монополя.

انتخاب—(ع)— سیچگی ، و کیل سیچمه . Выборъ.

انتخابچی—سیچگی چی ، وکیل سیچن . Выборщикъ.

انعقاد—(ع)— قورولمه، مجلسك قورولمه‌سی. اجلاس .Засѣданіе.

انقلاب—(ع)—بر دولتده اولان اصول اداره نك ، بتون اهالینك قیام ، جبر و زوریله بردن بره د گیشلوب اوزگه بر حاله منقلب اولمه‌سی . ریوولیوسیا . Революція.

انقلابیون—انقلاب طرفداری . انقلابه چالیشانلار. Революціонеръ.

انها—(ع)—رسمی بر ایشك کوچیك مامور طرفندن یوخاری یه یازیلماسی . راپورت . Рапортъ.

او بر ـ پرو قورور—(فر)— باخ : ایسویاتوی سینود .

او بلیغاسیا—(فر)—دولت و یا شهر و یا بر شرکت طرفندن بوراخیلان استقراض کاغذلاریدر که اونی ساتمقله لازم اولان پول حاصل اولنور . کفالتنامه ؟ Облигація.

او پورتیونیزم—(لات)—ادارهٔ مشروطه‌سی اولان دولتلرده ترقی

۴) بر پادشا هلقده اولان بر طایفه نك (مثلا رو سیاده فینلا ندیا نك) اوز خصوصی قانون و نظاماتیله یاریم مستقل صورتده دو لانماق اختیار وحقی. اوطایفه‌نك اوز قانـونی، اوز محکمه سی و اوز خصو صی اداره‌سی اولوب تبعه‌سی اولدیغی پادشا هلغه آنجاق اڭ بیوك و عمومی مهم مسئله لرده تابع اولور. استقلال. آفتا نو میا. Автономія.

آمر — (ع)ـ امر و حکم ایدن. Повелитель.

امر —(ع)ـبیوروق، فرمان. Приказъ; повелѣніе.

امرچاوشی —(تر)ـ بر یره گوندرمك و یا بر ایش تاپشرماق ایچون بر رئیس یاننده اولان ضابط و عسکر. Ординарецъ.

امضا —(ع)ـ قول . دست خط. Подпись.

امنیت —(ع)ـ ۱) قـورخـوسزلق. Безопасность.

۲) اعتماد، اعتبار. Довѣріе.

آمنیستیا—(یو)ـباخ : عفو عمومی ..

آمیرال— امیرالبحر ـ(ع)ـ فلوت و دونتمابیوکی، بحریه خدمتلرندن اڭ بیوگیدر. Адмиралъ.

آنارخیزم — آنارشیزم (یو)ـ بر عقیده درکه انسانك سعادت و رفاهتنی قانونسزلق و نظام سز لق ایله برابر حکومتك بالکلیه اولما مغنده بیلور. Анархизмъ.

آنارخیست — آنـار شیست (یـو)ـ آنارخیزم طرفـدا ری . Анархистъ.

آنارخیا — آنارشیا —(یو)ـ نظا مسزلق ؛ هرج مرج. Анархія.

آنتاغونیزم —(لات)ـ باخ : تضاد .

اکثریت آراء = اکثریت صدا ـ (ع) بر مجلسده بر مسئله نك یا علیهنه و یالهنه ویریلن سسلرك اڭ چوخی . اکـثریت آر ایکی جوره‌در : مطلق абсолютное ونسبتی относительное . او لنجی

اقتصاد —(ع)ـ اسرافك ضدی. کسب روزی واسطه‌لرینه دائر علم.
Экономія.

اقتصاد صندوقی ـ باخ: تصرف صندوقی.

اقتصاد ملك و مال —(ع)ـ ایو دارلق. مال و ملك ساخلا مقلق.
Хозяйство.

آقسیز—(لات) مملکتك داخلی محصولاتندن و احتیاجات ضروریه اولانلارندن آلنان ویرگی . Акцизъ.

آقسیا -(فر)ـ باخ: حصه

آقسیونر—(فر)ـ باخ: حصه دار.

آگینت —آجنته ـ(لات)ـ باخ: وکیل.

آگیتاسیا—(لات)ـ باخ: تشویقات.

آگیتاتور —(لات)ـ باخ: مشوق.

آلاجاق—(تر)ـ ویریلمیوب قالمش بده، ویریگی. Недоимка.

آلای—(تر)ـ برمیر آلایه (پولقوونیك) تابع اولان قوشون دسته سی.
Полкъ.

التزام—(ع)ـ بر ایش خصوصنده سوز ویروب کفیل اولمق.
Ручательство.

التماس | (ع)ـ توقع؛ رجا. Ходатайство; просьба.

امتناع—(ـع)ـ منع ایتمه؛ قبول ایتمه مه. Отказъ.

امتیاز —(ع)ـ ١) سایر لرندن فرقلی اولمه. Отличіе.

٢) بیوك مسئو لیتلی و تمتع لی بر ایشی، مثلا دمیر یول قایر ماغی و سائره نی اجرا ایتمك ایچون دولت طرفندن بر شرکته و یا اینکه دیگر بر دولته و یریلن رخصت، مساعده. قونسیسیا. Концессія.

٣) بعض آدملره و یریلن خصوصی اختیارات و حقوق استثنائیه .
Привиллегія.

عمله گلن قانون ساز بر مجاسدرکه اونك واسطه سیله پادشاه اهالسینه اراده و فرمان لار ویرییور. سنات. Сенатъ.

اغتشاش--(ع)-قاریشیقلق؛ شورش. Безпорядки.

اغتصاب--(ع)-غصب ایتمه؛ جبرایله بریسنك مالگ دوتوپ ضبط ایتمه. Захватъ; экспропріація.

آغراری-- (لات) آلمانیا دولتنده سیاسی برفرقه‌درکه زراعت وفلاحت چیلرك منافعنی گوزلیور. Аграріи.

آغرار یاحرکتی--(لات. تر)- یر سز لکدن و مامورلار ایله ملکدار لرك جبر وظلمندن‌جانه دویمیش کندلی وزراعتچیلرك غلیان و شورشی. Аграрное движеніе.

آغراریا مسئله سی - یر وطوپراق مسئله‌سی، زراعت چیلرك حالنی یاخشیلاتمقغه دائر مهم مسئله. Аграрный вопросъ.

اغنام --(ع)- قویون کیچی وسائر بو کیمی ایو حیواناتندن آلنان و یرگی. چوب باشی. Сапалахныя деньги.

افراطپرور فرقه-طلبلری اعتدالدن خارج اولان صول فرقه. Крайняя партія

افلاس --(ع)- مفلسلك: بورجلرینی و یرمگه قادر اولمیوب بتون مال وملکینی بو رجلیلری آره سنده تقسیم ایدوب بی‌چیز قالمه. باقروتلق. Банкротство.

اقامتگاه — برحاکمك اوتوراجق محلی. Резиденція.

آقت—(لات)- ۱)مطنطن و جاه جلال ایله اجرا ایدیلن بر ایش. ۲) محکمه‌یه دائر رسمی بر کاغذ. Актъ.

آقت باغلاماق - حکومت اربابی ایله و شاهدلر یاننده بر حادثه خصوسنده یازمق. Составить актъ.

اطفائیه الایی ـ (ع. تر) ـ یانقو سوندریر مگه مخصوص قوشون دستهسی . Пожарная команда.

اعانهٔ جبریه ـ (ع) ـ دولت طرفندن بر کسه و یا بر شرکته کومك ایچون ویریلن اعانهٔ پولی . Субсидія.

اعتبار نامه —(ع. فا) ـ اوزدوغریلغینی بیلدیرمك ایچون النده اولان شهادتنامه . Удостовѣреніе;довѣренность.

اعتدال—(ع)ـایکی طرفی برابر اولمه: افراطلی اولمهمه. Умѣренность.

اعتراض—(ع)ـقبول ایتمهمه؛ راضی اولمامه. برینك فکرینه و یا عملنه قارشودورمه. پروتست. Протестъ

اعتماد نامه—(غ. فا)ـ دیگر بردولته گونده ریلن سفیره اوز دولتی طرفندن وبریلن شهادتنامه که، اونی تقدیم ایتمکله سفیر اوزینی تانیدییور. Аккредитивъ; кредитивъ.

اعدام جزاسی—(ع.تر)ـ قانون حکمیله برمقصری اولدیرتمه؛ اولوم تنبیهی . Смертная казнь

اعشار —(ع)ـاوندان بر آلنان ویرگی. Десятинный сборъ.

اعلام—(ع) ـ رسمی بر کاغذك آلتنه یازیلان محکمه نك و یا بر مجلسك قراری . Рѣшеніе; приговоръ.

اعلان—(ع)ـمیدانه چیخار دوب آشکار ایتمه. Объявленіе; публикація.

اعلان عمومی— مهم بر ایش خصوصنده عمومی اعلان، دیقلارا سیا. Декларація.

اعیان—(ع)ـ ۱) مملکتك اشرافی، بیوك آدملری . Сановники
۲) اعیان مجلسنك عضولری . Сенаторы.

اعیان مجلسی—قدیم زمانده و ایندیده دولتك اك بیوك آدملرندن

اشتراکیون ــ (ع) ــ باخ : قومونیست .

اشتاب ــ (نـم) ــ قوشون ایشاریـنه دائر بر ادارهنـك ارکانی ، هیئتی . Штабъ.

اشتکاء ــ (ع) ــ باخ : شکایت .

اشیا دفتری ــ اوستنده شیلرك آدی، مقداری و قیمتی یازیلمش کاغذ. Накладная.

اصالتلو ــ (ت] ــ ترکیاده ایلچیلره و گنرال‌لاره ویریلن عـنوان Высокопревосходительство.

اصلاحات ــ (ع] ــ یاقشیلاشدیرمه : یاقشی حاله قـویمه . Улучшенія. Реформа.

اصناف تذکردسی ــ (ت) ــ صنعتارینی ایشلتمك ایـچون و لازم اولان ویرگی نی ادا ایدن اصناف لره حکومت طرفندن ویـریلن تذکره ، و یا رسمی کاغذ . پاتنت . Патентъ.

اصناف ویرگیسی مدیری ــ اصنافلردن ویرگی آلان و تذکـره ویرن مامور . Податной инспекторъ.

اصول ــ (ع) ــ قاعده . طرز . طرح . Образъ; методъ; способъ.

اصول اداره ــ (ع) ــ دولتده اولان اداره نك طرزی، قاعده‌سی Образъ правленія; режимъ.

اصول کیف مایشا ــ (ع) ــ بوده همچینن استبداد .

اصول محاکمه ــ (ع) ــ محاکمه ایتمك طرزی. Судопроизводство.

اطاعت ــ (ع) ــ قولاق آسمه؛ تابع و منقاد اولمه . Послушаніе; подчиненіе.

اطفای دین ــ (ع] بـورجـی ویـرمه . Погашеніе долга.

باشنه دولاتماسی ؛ مراقبه آلتنده اولمامهسی . Самостоятельность. Автономія?

استکشاف—(ع) ـ محاربه میداننده دشمنی تجسس ایدوب آختار- مغه چیقمه . Рекогносцировка.

استنطاق —(ع) ـ مقصر گورونن بر آدمدن احوالات صورماق و بونك ایله اونك تقصیرینی بیلمك. Дознаніе; слѣдствіе; допросъ.

استیذان —(ع) ـ باخ : اذن.

استیضاح —(ع) ـ بر ایشك آچیقجه بیان اولنمهسنی طلب ایتمه . Требованіе разъясненія.

استیلاـ(ع)ـبر یرك اوسته هجوم ایدوب آلماق. Набѣгъ; завладѣніе.

استیمان و تسلیم مقاولهسی ـ باخ : قاپیتولاسیا .

استیناف ـ (ع) ـ بر محکمه نك حکمنه راضی اولمیوب یوخاری محکمهیه عریضه ویرمگله ایشی اورایه کوچورمه. آپلیاسیا. Апелляція.

آسسیملیاسیا ـ (لات) ـ اوخشاتما؛ هامارلامه . بر جور پولیتقهدر که اونك مرای برطایفه نی اوز ملیت و عادات خصوصیه سندن اوزاقلا شدیروب اوزگه بر طایفه جملهسنه داخل ایتمگه دائر در. روسلا شدیر ماقپولیتقهسنك بر واسطه سیدر . Ассимляція.

اسقادرا —(فر) ـ بر بحریه رئیسنك قوماندانسی آلتنده اولان داوا گمی لری . Эскадра.

آسوتسیاسیا ـ (لات) ـ بر مقصده نائل اولمق مرامیله همکار یولداشلارك اوز اختیارلریله بر اتفاق قورمالری. Ассоціація.

آسسیسور ـ(لات) ـ دیوان خانهلرده رئیس معاونی. Ассессоръ.

آسیغناسیا ـ (لات) کاغذ پول. «اسگیناس» . Ассигнація.

اشتراف ـ (نمچ) ـ باخ : جریمه .

اشتراكـ(ع) ـ بر ایشه قاریشمه؛ بر ایشده شریك اولمه. Участіе.

اشتراکیت ـ (ع) ـ باخ : قومونیزم .

ارکان حرب رئیسی-ارکان حربك بیوگی. Начальникъ генеральн. штаба.

آره ست —(ایت. فر) — باخ : حبس .

آره ستانت —(ایت. فر) باخ : محبوس .

آره ندا —(لات) — باخ : اجاره

آره ندا تور —(لات) — باخ اجاره دار .

آزادی —(فا) — باخ : حریّت .

اساس —(ع) — بنا ، بنیاد؛ اصل . Основаніе; принципъ.

استاتیستیقا —(یو) — بر مملکتك نفوس و واردات و ادخالات و اخراجاتنی قاعده اوزه قید ایتمه . Статистика.

استبداد —(ع) — پادشاهك ، اهالیسنی ظلم ایله دولاندیرب قانونه مغایر اولمه‌سی . Деспотизмъ

استحکام —(ع) — سنگر ؛ سد . دشمندن قورونمق و اونی دفع ایتمك ایچون قورولان محکم موقع . Укрѣпленіе.

استحکام بحری—(ع)-دریا کنارنده اولان استحکام؛ بندر. Фортъ.

استحکام انشاسی علمی— سنگر و سدلر و بو کیمی ممتنع التسخیر موقعلر قورماغه دائر علم . Фортификація.

استعفا—(ع)-خدمت و ماموریتدن اوز اختیاریله چیقمه . Отставка.

استعلام —(ع) — بر معلومات ایسته‌مك ایچون بیوك ماموردن و یا مؤسسه‌دن کوچیك اموره اولنان رسمی مراجعت. Запросъ. Справка.

استغلال —(ع) — کراسی و یا محصولی بورجه ویریلمگ ایچون غیر منقول بر مالك گرو قویولمه‌سی. Мертвый вкладъ.

استقراض —(ع) — فائض ایله پول بورج آلماق. Заемъ.

استقلال —(ع) بر اولکه‌نك ، هیچ کسه تابع اولمیوب اوز اوز

اختیار صاحبیدر. Самодержавіе; автократія.

ادارهٔ مشروطهـ(ع)ـپادشاهنك اختیاراتی کل و حدسز اولمیان بـر دولتدرکهٔ اوراده عموم مملکت ایچون قانون قویماق و نظاملار ترـ تیب ایتمك جماعت و کیللرندن عبارت اولان « مجلس مبوثان » ك حل و مذاکره سیلهٔ اولوب پادشاه دخی تصدیق ایدیور ؛ وزیرلردن عبارت اولان حکومت ایسهٔ، بو قانون و نظامنامهلاری اجرا ایدییورلر؛ و اوزلریده مجلس مبعوثان قاباغنده مسئول و جوابده درلر. Конституціонный образъ правленія.

ادارهٔ مطلقه ـ (ع) ـ باخ : آبسو لیوتیزم .

ادعاـ(ع)ـدعوی؛ چکیشمه . Искъ; претензія; притязаніе.

آدمینستراتور ـ (لات) ـ باخ : حاکم . مدیر.

آدمینستراسیاـ (لات) ـ باخ : اداره . حکومت .

اذن ـ (ع) ـ رخصت ؛ اجازت.. Позволеніе..

اراده ـ (ع) ـ پادشاه امری ؛ فرمان. Указъ; ираде.

ارتجاع ـ (ع) باخ : ره آقسیا .

ارتجاعیون ـ (ع) ـ باخ : ره آقسیونر .

آرتیلریاـ (فر) ـ باخ : طوپچی قوشونی .

آرخیتقتور ـ(یو) ـ باخ : معمار .

آرخیتقتورا ـ(یو) ـ باخ : معمارلق .

آرخیف ـ(لات) ـ دولت و یا آیری آیری دیوانخانه و موـ سسهلرك ایشلری ساخلانیلن محل . Архивъ.

ارکان حرب ـ(ع) ـ قوشونده محاربهیه دائر ملاحظات و تصورات و مسائل مهمهنی مذاکره و حل ایدن ضابط (آفسر) لر هیئتیـ درکه تحصیل عالی گورمش اولورلار . Генеральный штабъ.

اجتماعیون-عامیون - (ع)-باخ : سوسیال-دیموقراتیا .

آجر- (ع) - بر شئی اجارەیه ویرن آدم . Собственникъ.

احتسابیه رسومی - شهر ادارەسنه و یا «بلدیة»یة ویریلن ویرگی ، بده . شهر پولی . Городской налогъ.

احتیاط قوشونی - (ع. تر). بوراخیلو بده آنجاق ضرورت مقامنده ایشه چاغریلان قوشون . Резервъ. Запасъ.

اختیار-(ع)- اقتدار؛ خواهش . حق. Власть. Воля. Право.

اختیاری عسگر - (ع. تر)-اوز خواهش و اختیاریله قوشونده خدمت ایدن آدم. گوكللی عسگر . Волонтеръ. Вольноопредѣляющійся.

اداره - (ع)- ۱) دولت ایشلرینك دولاند یر یلماسی. Правленіе.

۲) دولاندیرمهٔ . Администрація. Управленіе

۳) دائره ؛ رسمی بر ایش و یا بر شرکت و سائرەنك تحریرات اوطاغی ؛ یازیخانهٔ. Контора; редакція и т. п. учрежденія.

ادارهٔ عامیه -(ع) - باخ : دیموقراتیا .

ادرهٔ عرفیه عسگریه - (ع) - محاربه میدانی یاننده اولان و یا اهالیسی عصیان و شورش ایدن یرلرده اجرا اولنان عسگری ادارەدرکه بالکلیه قوشون بیوگینه حواله اولنور . بو یرلرده بتون اختیارات قوشونك باش رئیسنده اولوب بونكده هر بر جوره امرلر ویرمگه و اوچ مین مناتەدك جریمه آلمغه و شورش ایدن اهالینی سیخمق ایچون مجبوری قراردادلر قویمغه اختیاری واردر . Военное положеніе

ادارهٔ مستقله-(ع)-ادارهٔ مشروطهٔنك عکسی. دولتده بر گونهٔ طرز ادارەدرکه جماعت ایچون قانون و نظام ترتیب ایتمك پادشاه ایله وزرانك النده اولوب جماعت بو ایشه قاتشمیور . پادشاه دخی کل

مسلك لری بر اولدیغی حالده بربریله برلەشوب بر یرده ایش گورمە‌ـ
لری و عمومی باش بر اتفاق قورمالاری‌درکهٔ ۱۷ اوقتیابر مانیفستندن
صـكـره اولمشدی . Союзъ союзовъ.

اتفاق تدافعی—(ع)—خارجدن گوزله نیلن تجاوزه و تعرضه قارشودو‌ـ
روب اوزلرینی مدافعه ایتمك ایچون ایكی دولت آرەسنده عقد اولنان
اتفاق . Оборонительный союзъ.

اتفاق تجاوزیـ **اتفاق تعرضی**ـ(ع)—خارجه تجاوز و تـعرض
ایتمك ایچون ایكی دولت آرەسنده قورولان اتـفاق . Наступа-
тельный союзъ.

اتفاق مثلث—(ع)—اوچ دولت آراسنده قورولان اتفاق. Тройствен-
ный союзъ.

اتهام—(ع) ـ تقصیرلمه ؛ تهمتلمه . Обвиненіе.

اتـهامنامهـ(ع. فا)ـ بر تهمت و یا جنایت اوسته دوتـولـمش آدم
حقنده محكمەیه ویریلن تقصیر كاغذی . Обвинительный актъ.

آتودانت = آجودان — (لات) ـ باخ : یاور .

اجاره — (ع) ـ كرا . Аренда.

اجاره دار—(ع. فا)ـبر شئیی اجارەیه گوتورن آدم. Арендаторъ.

اجازتنامه —(ع، فا) ـ باخ : آتسـتات .

اجتماع—(ع)ـبر بیوك مسئلەنی حل ایتمك ایچون معلوم بر فرقه‌نك
عضولرنك بر یره یغلماسی . Съѣздъ.

اجتماعیت —(ع) ـ باخ : سـوسیا لـیزم .

اجتماعیون ـ (ع) ـ باخ : سوسیالیست .

اجتماعیون‌ـانقلابیون ـ (ع)ـباخ : سوسیال‌ـریوولیوسیونر .

تركى ـــ روسى لغـــت

ابراء—(ع)ـبورجدن قورتارمه. آلاجق ويره‌جك قالمامه . Квитъ. Ликвидація.

آبسوليوتيزم—(لات)ـ بر دولت طرزاداره‌سى در كه اونك پادشاهى مطلق‌در؛ يعنى كل اختيار صاحبى‌در. مطلقيت. ادارۀ مطلقه.. Абсолютизмъ.

ابقاء— (ع)ـبر مأمورى اوز قوللوقنده‌ساخلامه و يا عزل ايدوب صڭره تكرار قوللوقنه قايتارمه . Оставленіе на прежней должности. Реабилитація.

آبلوقه—(فر)ـبر سنگرك و يا ليمانك، بندرك دشمن قوشونى طرفندن محاصره سى . Блокада.

آپلياتور— (لات)ـباخ: مستأنف.

آپلياسيا—(لات)ـباخ : استيناف .

اتحاد اسلام—(ع)ـيا **جامعة‌الاسلام**؛ يعنى اسلام طايفه‌لرنك برلشمه‌سى و اوزلرينى هر بر تجاوز اتدن محافظه و مدافعه ايتمك آرزوسى-Панисламизмъ.

آتستات--(لات)ـ١)بر كسك خدمتى و يا احوالى خصوصنده ويريلن شهادتنامه . احوال نامه . ٢) مكتب شاگردلرينه اكمال تحصيلدن صڭره ويريلن شهادتنامه . اجازتنامه . Аттестатъ.

اتفاق—(ع)ـبر نيچه دولتك و يا بر نيچه جمعيتك بر يرده ايش گورمك ايچون اويوشوب سوز بر اولمه‌لرى. Союзъ.

اتفاقلار اتفاقىـــروسياده مختلف و آيرى آيرى اتفاق و جمعيتلرك ،

دخی اجنبی تلفظیله یازیلوب معناسی بیان ایدیلمشدر و بر چوخنك ، ادیب شهیر علی‌بك، حسین‌زاده حضرتلری طرفندن دیلمزه تطبیقی لزوم‌لی گورونن عرب و یافارسجه مقابلی یازیلوبدر ، مثلا مطلقیت ، اجتماعیت زمیندارلق و سائره.

هر حالده بو قاموس غزته اوقویوب یازان لاره یاخشی جه بر دستورالعملدر .

محمد امین رسول زاده .

ناشـــری طـرفـندن .

مطبوعات آرتدقجـه ، ترقی و تـکامل مـیدان آلدقجـه جماعت آراسنده مدنی مؤسسه و ایشلر چخدقجه ، ادبیاتده بوللاشوب یـڭی اصطلاحات و عبارات میدانه گلیور . اصول معیشت دگیشدیـگجه، طرز لسانده دگیشور. اون ایل بوندن ایره‌لیـکی سوه‌زلرله بو گون‌کی احوال و اوضاع افاده ایدیله‌مز. آوتامابیل اولدیقی یرده اوکـوز آبه‌راسی ایله اکتفا ایتمك اولماز .

ایشته روسیه‌نك کهنه طرز اداره اسیرانه سنی دار باداغین ایدن حرکت احرارانه، مطبوعاته و سیع بر میدان آچدی . همین فرصتدن استفاده ایدوب غزته و ژرونااله حسرت اولان مسلمان عالمی بردن بره مختلف غزته و ژورناللار ایله دولدی .

غزته‌چی و ژورنالچیلارمز مختلت مسئله‌لردن ، اقتصادی ، سیاسی، اجتماعی و غیر مقوله لردن بحث آچوبده جماعتك آڭلایامیاجاغی یڭی اصطلاحات و عبارات استعمالنه مجبور اولیورلار .

حرمتلو غزته اوخویان وطنداشلارمزه بو یولده بر معاونت معنوی ایتمك ایچون قلم آرقاداشمز **عزیربك حاجبیـگوف** حـضرتلری‌ـنك بو قصدیله ترتیب ویردیـگی قاموس ترکی - روس و روس - ترکی سینك نشرنه اقدام ایتدیك .

بو قاموس همـی روسـجه بـیلن هـمی ده روسجـه بـیلمیوب فقطه ترکجه اوخویان قارئلره یارایور. ترکی قسمنده بعض چتین سوزلره مفصل ایضاحات و بیانات ویریلمشدر .

حال حاضرده ترك لسانینه گیرمش عرب و فارس الفاظندن باشقه بر قدر اجنبی یوروپا تعبیرات سیاسیه‌سی داخل اولدیقندن همان تعبیرلر

مطبوعاتده مستعمل سیاسی ، حقوقی ، اقتصادی
و عسگری سوزلرڭ

ترک-روسی و روسی-ترک

لغتی.

غزته و جرائدله مشغول اولان لردن اوتری پك لزوملی بر دستورالعمل‌در.

مؤلفی :

« ارشاد » محررلرندن معلّم عزیربك حاجی‌بگوف

ناشری :

« ارشاد » محررلرندن محمد امین رسول زاده

۱۲ جمادی الآخر ۱۳۲۵ مطابق ۱۰ ایول ۱۹۰۷ شهر باکو.

باکو اوروجوف برادرلرینك مطبعه‌سی

БАКУ.

Типографія Бр. Оруджевыхъ, Николаевск. ул., д. Ашумова.

1907

[stamp] ...ИСТОРИ... БИБЛИОТЕКА

Дир III. 1956

عزیر بك حاجی بگوف

ترك-روس و روس-ترك لغتی

مطبوعاتده مستعمل
سیاسی، حقوقی،
اقتصادی و
عسگری سوز-
لرنك

غزته و
جرائدله
مشغول اولان-
لردن اوتری پك-
لزوملی بر دستور
العمل در

قیمتی ٨٠ قپك پوشت خرجی ایله ٩٠ قپك

ناشری :
محمد امین رسول زاده

چاپخانه برادران اوروجوف
در بادکوبه